

การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
ชุดเพลงพื้นเมืองเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี - นาฏศิลป์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

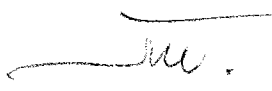
งานวิจัย
ของ
กรรณิกา ศรีประยูร

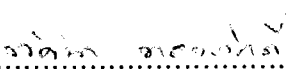
งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
วิชา ปถ. 692 ภาคนิพนธ์ระดับสูงและ ปถ. 693 การวิจัยทางการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตุลาคม 2543

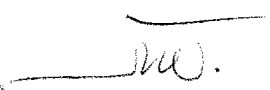
คณะกรรมการควบคุมงานวิจัยได้พิจารณางานวิจัยนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีจันทร์หมาก)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทัศนากุศล ทองภักดี)

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรอนุมัติให้รับงานวิจัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีจันทร์หมาก)

ประกาศคุณูปการ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์สนั่น มีจันทร์หมาก อาจารย์ทัศนาศ ทอภักดี ประธานและกรรมการควบคุมงานวิจัยที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะตลอดจนควบคุมดูแลเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอดผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญอาจารย์ณัฏฐมล กังวาลไกล อาจารย์ธรรมา สอนแก้ว อาจารย์ ประภากร โรจน์กิตติการ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบนมัสการขอบพระคุณพระมหาธรรมราชานุวัตร (หลวงเตี้ย) ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือสนับสนุนตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณะครูอาสาสมัคร L.A. รุ่นที่ 14 รวมทั้งพี่น้อง และเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำและเป็นกำลังใจตลอดมา

ขอขอบคุณคณะครูและนักเรียนโรงเรียนปลูกจิตที่ให้ความร่วมมือในการทดลองเพื่อเก็บ รวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ประการสุดท้ายขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อฉลวย ศรีประยูร ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุนและเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง

คุณค่าอันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย ตลอดมา

กรรณิกา ศรีประยูร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาดนตรี-นาฏศิลป์	6
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	32
การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาดนตรี-นาฏศิลป์.....	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	49
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	62
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	62
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	62
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	63
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก.	72
ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบท้ายเล่ม	
ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบท้ายเล่ม	
ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	
ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	
ประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	
ภาคผนวก ข.	89
แผนการสอน	
แบบทดสอบท้ายเล่มแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
ภาคผนวก ค.	124
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง	
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	160

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	ค่าคะแนนจากการทำแบบปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่มของหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองจำแนกเป็นรายเล่ม	59
2	ค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนด้วย หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมครบทั้ง 7 เล่มแล้ว.....	60
3	ค่าประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80	61
4	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1 ของดีสี่ภาค.....	73
5	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2 ไม่ลองไม่รู้.....	74
6	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 3 ของฝากจากอ่างทอง.....	75
7	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 4 อาสาพาเที่ยว.....	76
8	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 5 พลังกลุ่ม.....	77
9	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 6 เปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ.....	78
10	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 7 รู้จักคนดัง.....	79
11	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	81
12	แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนผังคำประพันธ์เพลงเรือ	21
2 แผนผังคำประพันธ์เพลงน้อย.....	22
3 แผนผังคำประพันธ์เพลงอีแซว.....	23
4 แผนผังคำประพันธ์เพลงระบำชาวไร่.....	24
5 แผนผังคำประพันธ์เพลงพวงมาลัย	25
6 แผนผังคำประพันธ์เพลงเกี่ยวข้าว.....	27
7 แผนผังคำประพันธ์ลำตัด.....	28
8 แผนภูมิโครงสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.....	34
9 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม	36
10 แผนภูมิโครงร่างลำดับเรื่อง	38
11 แผนภูมิโครงร่างลำดับเรื่อง	47

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คนไทยมีวิถีการดำเนินชีวิต หรือวัฒนธรรมที่เป็นของตนเองโดยเฉพาะ และสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ วัฒนธรรมมีความหมายกว้างขวาง ดังที่พระยาอนุมานราชธนได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรมคือความคิด ความรู้สึก ความประพฤติกิริยาอาการหรือการกระทำใดๆ ของมนุษย์ในส่วนรวม ลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษาศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบ ประเพณี “นาฏศิลป์ไทยจัดเป็นศิลปวัฒนธรรมของไทย เป็นมรดกตกทอดมาแต่โบราณจนกล่าวได้ว่าฝังเข้าไปในสายเลือดของคนไทยจนไม่อาจแยกได้ (พระยาอนุมานราชธน. 2532 : 76) ซึ่ง ควงแห จันทร์ปลั่ง (2526 : 3) กล่าวว่า นาฏศิลป์ไทยนับเป็นวัฒนธรรมทางด้านศิลปะ เป็นเครื่องแสดงความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจและวัตถุ เพราะงานศิลปะจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความสุขสมบูรณ์ในทุกด้าน นาฏศิลป์ไทยจึงมีคุณค่าในแง่เป็นเครื่องแสดงความสุขสมบูรณ์ของชาติไทยในอดีตอีกด้วย

เพลงก็เป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัยเช่นเดียวกับนาฏศิลป์สภาพท้องถิ่นของสังคมไทยแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันไปตามสภาพของภูมิประเทศ ดังนั้นเพลงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ ก็ย่อมแตกต่างกันออกไปตามสภาพของชีวิตและสังคมในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นแต่ละภูมิภาค และเพลงที่กล่าวมานี้เรียกว่า “เพลงพื้นบ้าน” (Folk Song) มนตรี ตราโมท (2497 : 50) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านหมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ แต่ละท้องถิ่น ที่ประดิษฐ์แบบแผนการร้องไปตามความนิยมของตน มีสำเนียงภาษาที่พูดเพี้ยน แปร่งต่างกันไป พรรณราย คำโสภา (2542 : 1) กล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของคติชาวบ้าน (Folk Lore) เพราะเพลงพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของชนบทรอบนิคมประเพณี ความเชื่อ ของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานานและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย เช่น หนุ่มสาวร้องเกี่ยวกัน เด็กๆ ร้องเพลงเล่นกัน แม่กล่อมลูก หรือเป็นเพลงที่ใช้ร้องกันตามเทศกาลต่างๆ เช่น เพลงร้องในงานแห่บั้งไฟ เพลงบอก

เพลงเรือ ฯลฯ เพลงพื้นบ้านจึงแยกออกจากวิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านได้ยาก เพราะผูกพันกับชีวิตของคนไทยอย่างใกล้ชิด และสืบทอดกันมาช้านาน สุมามาลย์ เรื่องเดช (2527 : 82) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านในประเทศไทย มีมาตั้งแต่โบราณกาล สืบหาหลักฐานไม่พบ ว่ามีต้นกำเนิดในสมัยใด เป็นของที่เกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของคนในสังคม เพราะเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิง จากการหาต้นกำเนิดไม่ได้เช่นนี้ จึงมีผู้เรียกเพลงพื้นบ้านว่าเป็นบทเพลงที่ไร้ตำนานบ้าง เป็นเพลงนอกศตวรรษบ้าง เพราะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วรรณคดี และความรู้ทุกแขนงในประเทศไทยเรามักจะอ้างสิ้นสุดแก่ศิลาจารึก เช่นเดียวกับ ศิราพร จิตะฐาน (2535 : 234) กล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้าน คือเพลงของชาวบ้านที่สืบทอดจากปากต่อปาก มาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยการบอกกล่าว หรือท่องจำ ไม่มีกำหนดที่แน่ชัด ไม่สามารถระบุตัวผู้แต่งได้ แต่ชาวบ้านใช้ร้องเล่นกันอยู่ในสังคมอย่างแพร่หลาย

เพลงพื้นบ้านนับเป็นสมบัติอันล้ำค่ายิ่งของมนุษย์ในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการรักษาวินัยธรรมจึงถือว่าการรักษาสบัตินี้มีค่ายิ่งของชาติ เพลงพื้นบ้านนอกจากจะเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นแล้ว เพลงพื้นบ้านยังให้คุณค่าทางด้านจิตใจ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของอารมณ์ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ให้คุณค่าทางด้านสังคม ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องมีการอนุรักษ์ และส่งเสริม เผยแพร่ ให้สืบทอดต่อไปอนุชนรุ่นหลังในรูปแบบของการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันอิทธิพลของวัฒนธรรมของชาวตะวันตกเข้ามาแพร่หลายในหมู่เยาวชนไทยมาก จนทำให้เยาวชนไทยลืมไปว่า วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเรามีอะไรบ้างและมีคุณค่ามากเพียงใด โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านของไทย เพราะปัจจุบันเยาวชนไทยแทบไม่รู้จัก ดังนั้นจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องสอดแทรกไว้ในบทเรียน ระดับประถมศึกษา โดยแทรกอยู่ในกลุ่มส่งเสริมลักษณะนิสัยวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ปัจจุบันการเรียนการสอนในวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ส่วนใหญ่ ผู้สอนจะมุ่งเน้นให้เด็กร้องเพลงได้แสดงท่าร่ายรำได้ แต่ไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านเพลงพื้นเมืองเลยในเมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้ผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพลงพื้นเมือง ยิ่งถ้าเป็นนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครด้วยแล้วยังไม่รู้จักคุ้นเคยกับเพลงพื้นเมืองเลย

จากการที่ผู้วิจัยได้สอนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ที่โรงเรียนปลูกจิตมาเป็นเวลา 10 ปี ได้ทดลองสำรวจจากนักเรียนที่ผู้วิจัยทำการสอนอยู่และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนดนตรี – นาฏศิลป์ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครโดยการสุ่มสัมภาษณ์บางคนผลปรากฏว่าประสบปัญหาเดียวกันคือนักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักเพลงพื้นเมือง ไม่เคยได้ชมไม่เคยได้ฟัง และไม่รู้ว่าวิธีการแสดงเป็นอย่างไรถึงแม้ว่าในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) จะกำหนดไว้ว่ากลุ่มส่งเสริมลักษณะนิสัย วิชาดนตรี – นาฏศิลป์จะบรรจุเนื้อหาของเพลงพื้นเมืองไว้ในเนื้อหา

แล้วก็ตามแต่การเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะไม่เน้นให้เด็กมองเห็นความสำคัญส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะเน้นหนักเรื่องลีลาท่าร่ายเสียเป็นส่วนใหญ่

ด้วยสาเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยคิดค้นวิธีที่จะจรรโลง และสืบทอดศิลปะด้านนี้ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป โดยพยายามศึกษาค้นคว้าและหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและรู้คุณค่าของเพลงพื้นเมืองตลอดจนมีความต้องการที่จะศึกษาและสืบทอดซึ่งก็สอดคล้องกับ วาสนา จาคพุ่ม (2532 : บทคัดย่อ) และปริยาลักษณ์ พิลากุล (2535 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และวิชาภาษาอังกฤษที่เรียนด้วยสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามคู่มือครูผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยสื่อตามคู่มือครู

สาเหตุที่หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมช่วยพัฒนาการอ่าน อาริรัตน์ คอกสี (2541 : 4) กล่าวว่าไว้ว่าหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมช่วยพัฒนาการอ่าน ทำให้ผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนสูงขึ้นก็เพราะหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อสนองการเรียนรู้ตามความคิดรวบยอดและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโดยตรง โดยเสริมพลังสื่อด้วยการสร้างเนื้อหา แก่นสาระและข้อมูลหลักฐาน มีฉากเหตุการณ์ ตัวแสดงและปมปัญหาของเรื่องราวชวนให้เด็กสนใจที่จะหาคำตอบเพื่อคลี่คลายปมปัญหานั้นๆ ทำให้ได้หนังสือเรียนที่สนองตอบต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนของนักเรียน อีกทั้งเหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียน ปริยาลักษณ์ พิลากุล (2535 : 3-4) จากความสำคัญของหนังสือเรียนเล่มเล็กดังกล่าวนี้ หทัยตันหยง (2534) ได้สรุปว่าเป็นจุดเปลี่ยนแปลงการวางแผนการสอนของครูยุคใหม่ ซึ่งหันมาเตรียมการสอนด้วยการสร้างสื่อพิมพ์เขียวในการเรียนรู้ (Blueprint of Learning) ซึ่งครูเปรียบเทียบกับวิศวกรทางปัญญา จำเป็นต้องมีพิมพ์เขียวในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับวิศวกรจักรกลอื่นๆ พิมพ์เขียวการสอนของครูจึงมิใช่เพียงบันทึกการสอนต่างๆ ไป หรือแม้แต่แผนการสอนที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำขึ้นก็เป็นเพียงแบบการสอนหยาบๆ เท่านั้น หากครูสามารถคิดวางผัง คิดเรื่อง ผูกเรื่องราวต่างๆ ที่จะสร้างสรรค์การเรียนรู้ขึ้นให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน เช่นหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมย่อมเสมือนหนึ่งครูได้เรียนพิมพ์เขียวที่มีคุณภาพขึ้นสอนได้เองโดยแท้

ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมืองขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมวิชานาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมือง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. จะได้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจำนวน 7 เล่ม สำหรับครูและนักเรียนใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์
2. ผลการวิจัยนี้สามารถเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน คีษานีเทศก์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบทเรียนที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนปลุกจิต สำนักงานเขตปทุมวัน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 105 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลุกจิต สำนักงานเขตปทุมวัน สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ได้มาโดยสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีจับสลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ใช้เวลาทดลอง 21 คาบ โดยสอนสัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 7 สัปดาห์
4. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ เป็นเนื้อหาวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องเพลงพื้นเมือง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 32 หน้ายก ตามระบบการผลิตหนังสือสากล (ประมาณ 5" x 5") เป็นหนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง จากการวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์และภาระกิจการสอนโดยให้มีลักษณะเป็นหนังสือบันเทิงคดี เป็นเรื่องสั้นจบภายในเล่ม ที่ประกอบด้วยตัวละคร จากเหตุการณ์ ภาพพจน์ ปมเรื่อง และภาพประกอบ
2. เพลงพื้นเมือง หมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ แต่ละท้องถิ่นที่ประดิษฐ์รูปแบบแผนการร้องแตกต่างออกไปตามความนิยมของท้องถิ่นตนเอง มีสำเนียงภาษาที่

เป็นภาษาของตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยเพลงเรือ เพลงน้อย เพลงอีแซว เพลงระบำชาวไร่ เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด

3. ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการประเมินตามเกณฑ์ที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม เพื่อใช้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องเพลงพื้นเมืองโดยกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิภาพไว้ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนได้จากการทำแบบฝึกหัด และฝึกปฏิบัติทำบทเรียน ทั้งหมดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติหลังการเรียน คิดเป็นร้อยละ 80

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

- 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาดนตรี - นาฏศิลป์
- 1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นเมือง
- 1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อการสอน
- 1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

- 2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนาฏศิลป์
- 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาดนตรี - นาฏศิลป์

1.1.1 ลักษณะธรรมชาติของวิชาดนตรี - นาฏศิลป์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 10-11) ได้กล่าวถึง ลักษณะธรรมชาติของดนตรี - นาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

1. ดนตรี - นาฏศิลป์ เกิดจากการแสดงออกทางอารมณ์ของมนุษย์ เช่น เมื่อเกิดความพอใจสนุกสนานก็เปล่งเสียงร้อง หัวเราะ โห่ร้อง ประบมือ กระตืบเท้า ใช้ไม้เคาะสิ่งต่าง ๆ นานเข้าก็หาวิธีการที่จะทำให้เกิดเสียง และทำทางแปลก ๆ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เข้าช่วยจนกลายเป็นเสียงดนตรี และแสดงทำทางประกอบ และพัฒนาการปรุงแต่งการแสดงทำต่าง ๆ จนกลายเป็นนาฏศิลป์ ทั้งดนตรี-นาฏศิลป์ สามารถเล่นแสดง เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ของผู้เล่นและผู้แสดงโดยไม่ต้องมีผู้ดูและชมก็ได้ เช่น เล่นดนตรีอยู่คนเดียว ร้องเพลงอยู่คนเดียว หรือแสดงทำนาฏศิลป์อยู่คนเดียว เป็นต้น

2. ดนตรี - นาฏศิลป์ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกจากผู้เล่นหรือผู้แสดงไปสู่ผู้ฟัง หรือผู้ชมให้มีอารมณ์คล้อยตาม เช่น เสียงดนตรีและขับร้องจากวิทยุ ทั้ง ๆ ที่ผู้ฟังไม่เห็นผู้แสดง แต่สามารถเกิดอารมณ์ร่วม เช่น สนุกสนาน เศร้าโศก ร่าเริง สดชื่น เป็นต้น ส่วนด้านนาฏศิลป์สามารถถ่ายทอดได้เช่นเดียวกัน

3. ดนตรี - นาฏศิลป์เป็นเรื่องของศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมนุษย์อาจจะลอกเลียนเสียงและท่าทางจากธรรมชาติ หรือใช้จินตนาการสร้างสรรค์เพิ่มเติมขึ้น แล้วนำมาเรียบเรียงให้ไพเราะสวยงาม ดนตรี-นาฏศิลป์ สามารถคิดเห็นและพัฒนาการได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

1.1.2 ความสำคัญของดนตรี-นาฏศิลป์

การสอนดนตรี - นาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพราะ การเรียนดนตรีและนาฏศิลป์ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนุกสนาน มีโอกาสได้แสดงออกทั้งในด้านการร้องเพลง การเคาะจังหวะ และการเคลื่อนไหวร่างกายในลีลาจังหวะต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 288) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ความเคยชินต่อการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับสภาพความเป็นจริงปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีลักษณะคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง ก่อให้เกิดบุคลิกภาพของผู้เรียนในที่สุด

2. ด้านสังคม การเข้าร่วมกิจกรรม ฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่อง “กลุ่ม” การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำอย่างไรจึงจะสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ ให้ผู้เรียนผลัดกันเป็นผู้ชมและผู้แสดง ทำให้รู้จักมารยาททางสังคมในการให้เกียรติคนอื่น รู้จักการยอมรับความสามารถของผู้อื่น พร้อมจะแสดงความสามารถของตนเองออกมา เมื่อเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะให้อภัยผู้อื่นยอมรับความผิดพลาดของตนเองได้

3. ด้านอารมณ์ กิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์อย่างหนึ่งโดยเฉพาะ ถ้าผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน อบอุ่น ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู จะช่วยลดความวิตกกังวลตามธรรมชาติลง ผ่อนคลายความเครียด หรืออารมณ์ที่ขุ่นมัวถ้าเข้าร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ ผู้เรียนจะมีอารมณ์แจ่มใส สนุกสนาน ร่าเริง เกิดการพัฒนาทางอารมณ์ไปในทางบวก ทำให้ผู้เรียนสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4. ด้านเจตคติ ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญของดนตรี ว่ามีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้ชีวิตมีความสุขอย่างสมบูรณ์ เข้าใจ เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติตน และชาติอื่น และรู้จักเลือกที่จะรับศิลปวัฒนธรรมดีงามได้อีกด้วย

1.1.3 หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นมวลประสบการณ์หนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนา ค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เน้นการเป็นคนช่างคิดช่างทำ และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้โดยใช้กิจกรรมหรือศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ ลูกเสือ-เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำเพ็ญประโยชน์ จึงต้องปลูกฝังให้มีลักษณะดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความงาม การรักษาสุขภาพกายและจิต
2. มีความสามารถในการวิเคราะห์ วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออก และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
3. มีความเสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู ทนต่อที่รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการออกกำลังกาย
4. มีความสนใจแสวงหาความรู้และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้ความรู้ในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาเพื่อการทำงาน และการดำเนินชีวิต
5. ปรับปรุงตนเองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้ (กรมวิชาการ 2537 : 57)

1.1.4 จุดมุ่งหมายสำคัญของหลักสูตรดนตรี และนาฏศิลป์

หลักสูตรดนตรีและนาฏศิลป์ได้กำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญ เพื่อให้เป็นเป้าหมายของการเรียนการสอนไว้สำหรับผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามหลักการของหลักสูตร โดยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแสดงออก ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีบุคลิกภาพและเจตคติอันดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ดนตรีและนาฏศิลป์ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและแสดงออกได้อย่างเสรี การปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอ เช่นนี้ย่อมนำมาซึ่งการมีบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำและการเป็นผู้มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใส ซึ่งจะก่อให้เกิดกิริยาท่าทางเป็นที่น่านิยมนักใคร่ของผู้พบเห็นทั่วไป
2. ด้านอารมณ์ การแสดงออกด้วยการร้องรำทำเพลงอย่างมีวินัยและขอบเขตพอสมควร ตลอดจนการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เด็กร่าเริงเปิดเผย สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกได้ โดยการปฏิบัติกิจกรรมควบคุมจังหวะท่าทาง การใช้เสียงให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. ด้านสังคม การแสดงออกร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ จะเป็นการฝึกให้เด็กได้รู้ว่าตนอยู่ในสถานภาพใด เมื่อไรจะเป็นผู้นำและเมื่อไรจะเป็นผู้ตาม รู้จักการปฏิบัติตนให้เข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักยอมรับความสามารถของผู้อื่น ยอมละทิ้งความเห็นแก่ตัวได้ เนื่องจาก

ดนตรีและนาฏศิลป์มีกิจกรรมที่สามารถทำให้เด็กเปลี่ยนบทบาทของตนเองอยู่เสมอ บางครั้งต้องร่วมมือกับหมู่คณะ การแสดงจึงจะสำเร็จ

4. ด้านเจตคติ การเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์จะเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างถ่องแท้ ย่อมก่อให้เกิดเจตคติเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมดีขึ้น สามารถแยกแยะระดับชั้นของความดีเด่นของศิลปวัฒนธรรมและยอมรับว่า ศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นของมีค่าประจำชาติ สามารถที่ทุกคนในชาติต้องศึกษาให้เข้าใจและอนุรักษ์เอาไว้ให้คงอยู่ต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2531 : 15-16)

1.1.5 โครงสร้างและเนื้อหาวิชาดนตรีและนาฏศิลป์

โครงสร้างและเนื้อหาของวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ตามแนวของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523) ได้แบ่งกิจกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ออกเป็น 3 กิจกรรมด้วยกัน คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์ ซึ่งต้องเน้นให้เกิดความเข้าใจในพื้นฐานในแต่ละกิจกรรม

การสอนดนตรีและนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษานั้น ต้องการสร้างความคิดรวบยอดในทางดนตรีและนาฏศิลป์ให้เกิดความเข้าใจและปรับกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดคุณค่าทางลักษณะนิสัยด้วย ในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะนิสัยอันมีหลาย ๆ ด้าน เข้ามาประกอบในกิจกรรม เช่น การยอมรับในความสามารถของผู้อื่น การกล้าแสดงออกในด้านความสามารถเฉพาะบุคคล การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การทำงานเป็นหมู่ ดังมีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมเน้นจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่ยึดจังหวะในการเรียน จึงจำเป็นต้องปูพื้นฐานในด้านทักษะจังหวะเบื้องต้นแก่ผู้เรียนในระดับ ป.1-2 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดและความเข้าใจว่า จังหวะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการดนตรีและการร้องรำ และเมื่อได้มีประสบการณ์แล้วก็ใช้เป็นแนวทางการเคลื่อนไหวในกิจกรรมอื่นได้อย่างถูกต้อง

2. กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนี้จะให้ประสบการณ์ที่กว้างขวางแก่ผู้เรียนที่จะช่วยให้เห็นคุณค่าของดนตรี และทำให้เกิดรสนิยมที่ดีเพราะเพลงบางเพลงไม่เหมาะสมสำหรับการขับร้อง แต่ก็มีควมไพเราะซึ่งน่าจะให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในการฟังเพลงและรู้จัก เช่น เพลงไทยบางเพลงที่มีความไพเราะและเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป เพลงเด็กของชาติต่าง ๆ เพลงพื้นเมืองง่าย ๆ ตลอดจนเพลงปลุกใจ การฟังมีส่วนช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นด้วย เช่น มารยาทในการฟัง มารยาทในการแสดงต่อชุมชนสาธารณะชน หรือการยอมรับนับถือความสามารถของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีและนาฏศิลป์ นอกจากนี้กิจกรรมยังส่งเสริมให้มีประสบการณ์ในการร้องเพลงที่ดี การร้องเพลงมีส่วนประกอบที่

สำคัญ คือ ทำนอง จังหวะ คือ ทำนองกับจังหวะ ต้องมีความสัมพันธ์กัน ถ้าผู้เรียนสามารถฝึกให้ชำนาญแล้วย่อมก่อให้เกิดความไพเราะ

3. กิจกรรมนาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมที่วาดด้วยลีลาท่าทาง การแสดงออกเพื่อบอกความหมายด้านภาษาต่าง ๆ ซึ่งในทางนาฏศิลป์เรียกว่า ดิब्บ หรือในหลักสูตรเรียกว่า ภาษาท่า เพื่อเป็นการสื่อความหมายได้ทั้งทางนาฏศิลป์ไทยและสากล กิจกรรมนาฏศิลป์มุ่งสร้างความเข้าใจในการละครขั้นพื้นฐาน เพื่อเกิดความเข้าใจในศิลปะและสามารถปฏิบัติได้บ้างในขั้นพื้นฐาน สามารถดูละครแล้วบอกได้ว่า การแสดงนั้น ๆ แสดงความหมาย อย่างไรดังนั้นหลักสูตรประถมศึกษาจึงได้กำหนดจุดประสงค์ไว้กว้าง ๆ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานไปที่ละเอียด ไปถึงการแสดงเป็นชุด ดังนี้คือ บอกความหมายและใช้ภาษาท่าในการแสดงนาฏศิลป์ไทยได้ แสดงท่าทางตามจินตนาการได้ ใช้ภาษาท่าเพื่อสื่อความหมายได้

โครงสร้างของวิชาดนตรี-นาฏศิลป์

ดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาหรือปลูกฝังลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เพื่อความเจริญงอกงามส่วนตนและความสงบสุขของตน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะของดนตรี-นาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ดังนี้

1. ให้รู้จักคุณค่าของประสบการณ์ทางดนตรี - นาฏศิลป์ ตลอดจนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับดนตรี-นาฏศิลป์
3. ให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรี-นาฏศิลป์ ตามความถนัดและความสนใจของตน
4. ให้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการของตน
5. ให้รู้จักดนตรี-นาฏศิลป์ของไทยและชาติอื่น
6. ให้นำประสบการณ์ทางดนตรี-นาฏศิลป์ไปช่วยส่งเสริมและปรับปรุงบุคลิกภาพของตน (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 8)

ดนตรีและนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก การจัดเรียนการสอนจะต้องนำกิจกรรมที่มีอยู่ 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมนาฏศิลป์มาสอนให้สัมพันธ์กัน เช่น ให้ร้องเพลง ก่อนที่เด็กจะร้องเพลงก็ให้ฟังเพลงเสียก่อน ในระหว่างฟังเพลงก็ให้เด็กเกาะจังหวะประกอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในจังหวะอันเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยกำหนดการร้องเพลงให้ซ้ำเร็ว ตามทำนองและจังหวะและจึงร้องเพลงและทำจังหวะไปพร้อม ๆ กัน การทำท่าประกอบเพลงหรือจังหวะมีความสำคัญกับเด็ก

มากเพราะเด็กจะมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย ทำท่าทางอันเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออกและยังช่วยการพัฒนาร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่จะเน้นกิจกรรมข้อใดมาน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับเรื่องที่เรียนว่าจะเน้นกิจกรรมใด (กระทรวงศึกษาธิการ 2533 : 5-7)

1.1.6 แนวการจัดการเรียนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์

ในการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ครูต้องทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าดนตรี-นาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ น่าเรียนรู้ น่าพอใจ และประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เขาปรารถนา ชั่วโมงดนตรี-นาฏศิลป์ควรเป็นชั่วโมง ที่เด็กมีความสุขได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่เขาพอใจ ประสบการณ์ที่เด็กได้รับควรเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ (อรรถพร บรรจงศิริ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์ 2527 : 474) ดังนั้นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ จิตวิทยาในการสอน และพัฒนาการของเด็ก ผู้สอนควรจะเรียนรู้ถึงธรรมชาติของผู้เรียนในกลุ่มของตนให้ถ่องแท้ และพยายามปรับวิธีสอนให้เหมาะสมกับความพร้อมและความสนใจของผู้เรียนการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ให้ประสบผลสำเร็จ ครูจะต้องรู้วิธีสอน ซึ่งเป็นหลักที่ควรปฏิบัติดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2536 : 38-40)

1. ให้นักเรียนได้ลองปฏิบัติก่อน แล้วช่วยกันสรุปเป็นหลักการ โดยครูอาจจะใช้วิธีการแนะนำหรือสาธิตให้นักเรียนได้ปฏิบัติ แล้วให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย ฝึกให้นักเรียนได้ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการสรุปเป็นหลักการ ครูมีหน้าที่ช่วยป้อนคำถามหรือชี้แนะแนวทางเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง

2. สอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ครูต้องให้โอกาสนักเรียนในการคิดหรือการแสดงออกในกิจกรรมดนตรี - นาฏศิลป์บ่อย ๆ เช่น การให้คิดทำทางประกอบเพลงประเภทต่าง ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันทำจังหวะประกอบเพลงด้วยเครื่องประกอบจังหวะที่นักเรียนคิดหรือเลือกหามาเองตามที่เห็นเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่งเนื้อร้องหรือทำนองเพลงเอง เป็นต้น

3. จัดการเรียนการสอนให้ผสมผสานกัน ในการสอนแต่ละครั้งครูไม่ควรมุ่งเน้นเนื้อหาหรือประสบการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้นกิจกรรมเน้นการฟังและการร้องเพลง กิจกรรมเน้นจังหวะ และกิจกรรมนาฏศิลป์ควรผสมกลมกลืนกันไปเพราะกิจกรรมต่าง ๆ ไม่สามารถแยกกันได้โดยเด็ดขาด เด็กจะร้องเพลงได้ต้องผ่านการฟังมาก่อน ต้องรู้จังหวะของเพลงและถ้าจะรำหรือแสดงทำประกอบเพลงได้ เด็กจะต้องร้องเพลงได้ก่อนมิฉะนั้นก็ไม่สามารถกำหนดทำทางได้ถูกต้อง

4. สอนให้เชื่อมโยงกับวิชาอื่น ครูสามารถใช้กิจกรรมดนตรี – นาฏศิลป์ เป็นแกน ในการเชื่อมโยงวิชาอื่น ๆ หรือบูรณาการได้ เช่น ครูสอนเพลงนก เมื่อนักเรียนร้องเพลงนกได้ รู้ จังหวะของเพลง ทำท่าบินแบบนกได้แล้ว ฯลฯ ครูอาจโยงต่อไปถึงความรู้ในเรื่องนกชนิดต่าง ๆ โยงไปถึงสัตว์ต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด วิธีการสอนโดยใช้ดนตรีเป็นตัวเชื่อมนำไปสู่กลุ่มวิชา อื่น ๆ นั้น มีผลต่อผู้เรียนในการช่วยในการเกิดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ อันมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง กัน และช่วยให้การเรียนการสอนมีความหมายต่อชีวิตมากยิ่งขึ้น

5. การสอนโดยเน้นลักษณะนิสัย จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ในระดับประถมศึกษาไม่มีได้มุ่งหมายเพียงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมดนตรี- นาฏศิลป์เท่านั้น แต่จุดมุ่งหมายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือมุ่งสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ นักเรียนจะพัฒนาลักษณะนิสัยได้มากขึ้นเพียงใด ขึ้นอยู่กับกระบวนการจัดการเรียนการสอน และ ความเอาใจใส่ของครู ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจในเรื่องนี้ไปพร้อม ๆ กับการให้ความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วย ลักษณะนิสัยของนักเรียนที่ครูต้องเอาใจใส่ เช่น มารยาทในการฟัง หรือการชมการ แสดง สมာธิในการฟังหรือชม ความอดทน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ ฯลฯ

ทิศนา แคมมณี ได้เสนอแนวทางในการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

1. ครูควรเน้นหนักในแง่ความเข้าใจศิลปการดนตรี-นาฏศิลป์ อันเป็นวัฒนธรรมของ ชาติสืบต่อไป มิได้มุ่งให้เป็นถึงขั้นศิลปิน
2. ในการสอน ครูควรเน้นให้นักเรียนได้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินและนำไป ใช้ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด
3. ถ้าเป็นไปได้ครูควรจัดชุมนุมดนตรี-นาฏศิลป์ขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านนี้
4. ครูควรปลูกฝังคุณสมบัติต่าง ๆ ให้นักเรียนด้วย เช่น การยอมรับความสามารถของ ผู้อื่น การแสดงออก การปรับปรุงอารมณ์และบุคลิกภาพของตน เป็นต้น (ทิศนา แคมมณี 2526 : 113-115)

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์นั้นถ้า จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีย่อมขึ้นอยู่กับตัวครูที่จะนำวิธีการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.1.7 จุดประสงค์เฉพาะของกิจกรรมนาฏศิลป์

จุดประสงค์เฉพาะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ เป็นจุดประสงค์สำคัญของหลักสูตร ได้กำหนดเป้าหมายเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยอันดีแก่ผู้เรียนและสร้างความเข้าใจในนาฏศิลป์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2531 : 16) ได้กำหนดจุดประสงค์ไว้ดังนี้

1. ให้รู้คุณค่าของประสบการณ์ทางนาฏศิลป์ โดยสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างสรรค์ทั้งทางด้านของความคิด ความรู้สึก ความอ่อนโยนในด้านจิตใจ และมีประสบการณ์ในด้านนาฏศิลป์
2. ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับนาฏศิลป์ ความรู้และทักษะพื้นฐานเป็นทางนำไปสู่ความเข้าใจในการส่งเสริมความสามารถพื้นฐานของประชากรเกี่ยวกับนาฏศิลป์ของชาติและสากลทั่วไป
3. ให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมนาฏศิลป์ตามถนัด และการแสดงออกในทิศทางกิจกรรมต่าง ๆ ของนาฏศิลป์ ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันและสามารถปรับตนเองให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ และกิจกรรมเหล่านี้ก็ให้โอกาสที่จะแสดงความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลออกมาได้ด้วย
4. ให้แสดงออกตามความคิดและจินตนาการของตนกิจกรรมนาฏศิลป์ควรที่จะส่งเสริมให้ได้แสดงความคิดเห็นและจินตนาการออกมาในด้านการแสดงออกของเด็กด้วย
5. ให้รู้จักนาฏศิลป์ของไทยและของชาติอื่น เป็นการส่งเสริมให้มีความเข้าใจในศิลปะการแสดงนาฏศิลป์ สามารถดูและเกิดความเข้าใจในการแสดงต่าง ๆ ของไทยของชาติอื่น เป็นการช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาติด้วย
6. ให้นำประสบการณ์ทางดนตรี-นาฏศิลป์ไปช่วยส่งเสริมปรับปรุงบุคลิกภาพของตน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ของดนตรีและนาฏศิลป์ การระมัดระวังในด้านจังหวะ การควบคุมเสียงและท่าทางให้ทันต่อดนตรีและการเคลื่อนไหวเมื่อได้ปฏิบัติอยู่เสมอ ๆ ย่อมทำให้ผู้ได้ฝึกกิจกรรมเป็นคนกระฉับกระเฉงว่องไวแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที และนอกจากนั้นก็จะมีบุคลิกที่เปิดเผย รื่นเริง ไม่เคอะเขิน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาและปรับปรุงจุดบกพร่องทางร่างกายและอารมณ์ได้อีกด้วย

1.1.8 การสอนกิจกรรมนาฏศิลป์

คำว่า “นาฏศิลป์” เป็นคำสมาสแยกได้เป็น 2 คำ คือ นาฏ และ ศิลป์ “นาฏ” หมายถึง การฟ้อนรำ ศิลป์ ได้แก่ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (อาภรณ์ มนตรีศาสตร์ และจาดุรงค์ มนตรีศาสตร์. 2517 : 6)

พาณี สีสวย กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ หมายถึงศิลปะการฟ้อนรำหรือ ความรู้ที่เป็นแบบแผนของการฟ้อนรำ เป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นด้วยความปราณีตงดงาม (พาณี สีสวย 2526 : 7)

อาภรณ์ และจาตุรงค์ มนตรีศาสตร์ (2517 : 67) กล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ไทยมีความสำคัญเป็นพิเศษในตนเองนานัปการ เพราะนาฏศิลป์ไทยเป็นแหล่งรวมศิลปะหลายประเภท และศิลปะแต่ละประเภทก็มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันในส่วนที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชาติบ้านเมืองด้วยกันทั้งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงแข จันทร์ปลั่ง (2526 : 3) ซึ่งกล่าวไว้ว่า นาฏศิลป์ไทยนับเป็นวัฒนธรรมทางด้านศิลปะ เป็นเครื่องแสดงความเจริญของงานทั้งทางจิตใจและวัตถุ เพราะงานศิลปะนั้นเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน นาฏศิลป์ไทยมีคุณค่าในแง่เป็นเครื่องแสดงความสุข สมบูรณ์ของชาติไทยในอดีตด้วย

อมรา กล้าเจริญ (2531 : 2) กล่าวถึงนาฏศิลป์ว่า เป็นการพ่อนรำที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นจากธรรมชาติ ด้วยความประณีตอันลึกซึ้ง เพียบพร้อมไปด้วยความวิจิตรบรรจงอันละเอียดอ่อน นอกจากหมายถึงการพ่อนรำ ระบำ เต้นแล้ว ยังหมายถึง การร้องและการบรรเลงด้วย

คำว่า คนตรี หมายถึง ลำดับเสียงอันไพเราะ

คำว่า นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะการพ่อนรำ

เพราะฉะนั้น คำว่า คนตรี-นาฏศิลป์ มักจะควบคู่กันเสมอ เนื่องจากกิจกรรมคนตรี และกิจกรรมนาฏศิลป์เป็นศิลปะในการถ่ายทอดความรู้สึกไปยังผู้ฟังและผู้ชม เพื่อให้เกิดอารมณ์คล้อยตาม กิจกรรมคนตรี-นาฏศิลป์ สามารถแสดงความควบคู่กันได้อย่างผสมผสานกลมกลืนมีธรรมชาติของกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน (กองวิชาการ. 2536 : 8)

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่า เสียงและถ้อยคำที่ได้รับการปรุงแต่งจนเกิดความไพเราะน่าฟัง นำไปสู่การแสดงท่าทางเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกตามอารมณ์ของเสียงหรือถ้อยคำนั้น และได้มีการปรุงแต่งท่าทางที่แสดงออกให้สวยงามกลมกลืนยิ่งขึ้นตามแนวทางที่เห็นว่าเหมาะสมและยึดถือสืบต่อกันมา จนเป็นศิลปวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของกลุ่มคนในแต่ละชาติ แต่ละท้องถิ่น เรียกว่า นาฏศิลป์ (กองวิชาการ. 2537 : 9)

กิจกรรมนาฏศิลป์ เป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งนำไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัยของผู้เรียน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 39-40) ได้เสนอแนวการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

การสอนนาฏศิลป์ในแต่ละครั้งนั้น จะต้องนำกิจกรรมที่มีอยู่ 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเน้นจังหวะ กิจกรรมการฟังและการร้องเพลง และกิจกรรมนาฏศิลป์มาสอนให้สัมพันธ์กัน เช่น ให้ร้องเพลง ก่อนที่เด็กจะต้องฟังเพลงเสียก่อน ในระหว่างฟังเพลงก็ให้เด็กเกาะจังหวะประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจจังหวะ แล้วจึงร้องและทำจังหวะไปพร้อม ๆ กัน การทำท่าทางประกอบเพลงหรือจังหวะมีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะเด็กจะได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย ทำท่าทางอันเป็นความ

ต้องการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเบิกบานใจในการแสดงออก และยังช่วยการพัฒนาร่างกายของเด็กได้เป็นอย่างดี

กิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1-2 จะไม่เน้นทักษะในการปฏิบัติมากนัก จึงได้ใช้วิธีการนำไปบูรณาการในหัวเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น และเพื่อลดความยากของเนื้อหาและลดทักษะให้น้อยลง เช่น ให้เด็กร้องเพลงเกี่ยวกับสัตว์ ทำท่าทางและเคลื่อนไหวร่างกายเลียนแบบสัตว์ต่าง ๆ ที่เคยพบเห็นโดยนำไปบูรณาการกับเรื่องของสัตว์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในรูปร่าง ลักษณะการเคลื่อนไหว การส่งเสียงของสัตว์ ด้วยการร้องเพลง ทำท่าประกอบทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน และเรียนรู้ชีวิตของสัตว์ไปพร้อมกัน การสอนให้มีความสัมพันธ์ และเกี่ยวเนื่องกันในลักษณะนี้ จะช่วยให้เด็กมองเห็นและเข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น

การสอนนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่มให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกันให้เด็กช่วยกันฝึก ช่วยหาข้อบกพร่อง ช่วยกันปรับปรุงแก้ไข อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนในลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ การฝึกปฏิบัตินั้น เริ่มต้นด้วยการดูรูปแบบที่กำหนดให้ โดยฝึกให้เด็กสังเกตท่าทางจังหวะ ความสัมพันธ์และความสอดคล้องผสมกลมกลืน และความพร้อมเพรียง เพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้นเสียก่อน โดยฝึกตามรูปแบบที่กำหนดให้ แล้วให้อภิปรายซักถามศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติไม่ได้ ทำอย่างไรจึงจะฝึกปฏิบัติได้ ช่วยกันให้ข้อเสนอแนะ หาวิธีแก้ไขและปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมที่การสลับเปลี่ยนในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสอยู่ในกลุ่มย่อยกับเพื่อน ๆ ทุกคน และให้เด็กมีโอกาสดังคมกับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

รังสี เกษมสุข (2535 : 52) ได้กล่าวถึง การสอนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษาไว้ว่าในระดับประถมศึกษา เนื้อหาทฤษฎีทางนาฏศิลป์ก็ยังคงเน้นเพียงพื้นฐานเบื้องต้น เลือกรสรเฉพาะที่จำเป็นที่นำมาใช้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมภาคปฏิบัติ และชีวิตประจำวัน เน้นการเรียนภาคปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี การจัดให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมนาฏศิลป์จะเป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือกลุ่มก็ตาม ไม่ควรเน้นหรือมุ่งการฝึกฝนให้มากหรือยากซับซ้อนเกินไปทั้งนี้ผู้สอนกิจกรรมนาฏศิลป์จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กที่จะมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ผ่านจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ ครูจะต้องสังเกตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กในการเรียนภาคปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ การสอนให้เด็กแสดงออกทางนาฏศิลป์ ครูจะต้องตั้งใจและพยายามชักนำให้เกิดจิตพิสัยว่านาฏศิลป์มีใช้ของแปลกพิสดารอะไร ถ้าเด็กคุ้นเคยคลุกคลีกับนาฏศิลป์เสมือนเป็นการเล่นอย่างหนึ่งแล้ว ก็จะเป็นภาวะที่นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ อันเป็นเป้าหมายของการสอน สรุปแล้วการเรียนนาฏศิลป์ในระดับประถมศึกษานั้น ควรเน้นการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งมีทฤษฎีเท่าที่จำ

เป็นและจะต้องจัดให้เด็กมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมการแสดงออกให้มากที่สุด และครูจะต้องไม่ลืมเป้าหมายหลักที่ว่า การเรียนกิจกรรมนาฏศิลป์ของเด็กนั้น ก็เพื่อให้นาฏศิลป์เป็นสื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ดังนั้น การสอนนาฏศิลป์ ควรจัดให้มีการเรียนการสอนในลักษณะกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้เรียนร่วมกัน คิดร่วมกัน ช่วยเหลือกัน ช่วยหาข้อบกพร่อง อันเป็นการฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติตนในลักษณะนิสัยในด้านต่าง ๆ โดยการฝึกให้เด็กสังเกตท่าทางจังหวะ ความสัมพันธ์และความสอดคล้องผสมกลมกลืน และความพร้อมเพรียงเพื่อให้เห็นสิ่งที่ถูกต้องในเบื้องต้นเสียก่อน โดยฝึกตามรูปแบบที่กำหนดให้แล้วอภิปรายซักถาม ศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุที่สามารถฝึกปฏิบัติได้ และการฝึกปฏิบัติให้ดีขึ้น การแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมมีการสลับเปลี่ยนบุคคลในกลุ่ม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสสังคมกับคนอื่น ๆ อย่างทั่วถึง

การจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กำหนดไว้ดังนี้

1. การใช้ท่ารำรำเบื้องต้น เช่น จีบ ตั้งวง ล่อแก้ว ยักตัว จรด โยกตัว วางส้น กระดกเท้า กระทุ้งเท้า สะบัดมือ
2. การใช้ภาษาทำประกอบบทเพลง เช่น เพลงนกน้อย เพลงแว่วเสียงแคน เพลงลาวต่อนก เพลงล่องน่านเล็ก เพลงนกขมิ้น
3. รำชุดง่าย ๆ เช่น เพลงปลุกใจ ระบายนกเขา ระบายดอกบัว จินรำพัด ระบายไก่อ
4. รำวงมาตรฐาน เช่น ทำสวดสร้อยมาลา ชักแบ่งผัดหน้า พรหมสี่หน้า ยุงพ้อนหาง รำสาย รำยั่ว ช้างประสานงา
5. การแสดงพื้นเมือง เช่น เต็นรำรำเคียว ลำตัด เพลงเกี่ยวข้าว เพลงอีแซว เพลงเรือ เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย เซิ้ง พ้อน ร่องเงิ้ง
6. แสดงท่าภาษาสากลซึ่งเป็นพื้นฐานการละคร

1.1.9 การวัดและประเมินผลวิชาดนตรี-นาฏศิลป์

เมื่อมีการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยจากการอยู่และเรียนร่วมกันแล้ว การประเมินก็ควรจะทำในลักษณะกลุ่มด้วย ลักษณะนิสัยสำคัญที่จะวัดและประเมินเป็นอันดับแรกก็คือ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความกล้าแสดงออกในการแสดงกิจกรรมนั้น ๆ อย่างผสมกลมกลืน ส่วนทักษะหรือความถูกต้อง ควรจัดลำดับความสำคัญเอาไว้รองลงมา การแสดงด้วยท่าทางยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่ขัดเงินเคร่งเครียดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ในกิจกรรมนาฏศิลป์ ทักษะหรือความถูกต้องเป็นสิ่งที่ต้องสะสมเพิ่มพูน และฝึกฝนในขั้นที่สูงขึ้นตามพัฒนาการของร่างกายและความพร้อมของเด็ก

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้หรือความก้าวหน้าในดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่ค่อนข้างจะซับซ้อนกว่าการประเมินผลในสาขาวิชาอื่น ๆ และค่อนข้างจะผิวเผินในการวัดความจำหรือการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง การวัดและประเมินผลทางดนตรี-นาฏศิลป์ จะมุ่งมองด้านการแสดงออกมากกว่าด้านความรู้หรือข้อเท็จจริง รูปแบบในการประเมินทางดนตรีและนาฏศิลป์จึงต้องแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ (เพ็ญณี กันตะวงษ์. ม.ป.ป. : 87-88) คือ

1. การประเมินผลด้านความรู้ โดยการใช้คำถามหรือข้อทดสอบ เพื่อต้องการทราบถึงความเข้าใจหรือการรับรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความลักษณะของรูปแบบการแสดงหรือดนตรี
2. การวัดและประเมินผลจากพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกซึ่งทำได้โดยการสังเกตในการสังเกตนั้นนอกจากจะสังเกตความก้าวหน้าทางด้านการแสดง การฟัง การร้อง ความผสมกลมกลืนในการเคลื่อนไหวแล้ว ยังต้องรวมไปถึงการสังเกตความเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติที่มีต่อดนตรี-นาฏศิลป์ เช่น ความสนใจ ความเอาใจใส่ การทำกิจกรรมกลุ่มหรือพัฒนาการทางอารมณ์ในขณะที่ทำกิจกรรมรวมถึงความคิดสร้างสรรค์ในและนอกชั้นเรียน เหล่านี้ต้องอาศัยการสังเกตของผู้สอนเป็นส่วนใหญ่

1.1.10 แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนดนตรีและนาฏศิลป์

1. ตรวจสอบความรู้ความสามารถทางทักษะพิสัย จิตพิสัย และลักษณะนิสัยของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในสมุดประจำวัน (แบบป. 02) จุดประสงค์ดังกล่าวเป็นจุดประสงค์สำคัญที่ต้องการให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายปลายทาง ซึ่งหลังจากได้ปฏิบัติกิจกรรมและวัดผลของแต่ละจุดประสงค์แล้ว ครูจะสามารถแก้ไขข้อบกพร่องในด้านต่าง ๆ ได้ตามจุดประสงค์ สำหรับจุดประสงค์บางข้อที่ระบุคุณลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอาจไม่สามารถตรวจสอบหรือสรุปได้ทันทีหลังจากการสอบเสร็จสิ้นครูจึงจำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อการสังเกตพฤติกรรมแล้วจึงประเมินผลสรุปภายหลัง

2. การประเมินผลปลายภาคเรียน/ปลายปี เป็นการประเมินผลเพื่อดูผลการเรียนโดยสรุปกระทำโดยนำจุดประสงค์ที่วัดได้ในแต่ละภาคเรียนมาพิจารณาประเมินผลปลายภาคเรียน/ปลายปี โดยใช้จุดประสงค์บางข้อที่สำคัญ ๆ มาเป็นตัวแทนจุดประสงค์ตลอดภาคหรือตลอดปี การประเมินผลปลายภาค/ปลายปี แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นการวัดและตรวจสอบพฤติกรรมในด้านการปฏิบัติจริง วิธีการประเมินอาจใช้การสังเกต การปฏิบัติจริง และใช้แบบสำรวจรายการหรือแบบการจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกตได้

ตอนที่ 2 เป็นการวัดผลโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดความรู้ ความคิดของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบ ซึ่งอาจใช้วิธีการสอบข้อเขียน ปากเปล่าตามความเหมาะสม (อรวรรณ บรรจงศิลป์ และอาภรณ์ มนตรีศาสตร์. 2527 : 489-490)

1.2 เอกสารเกี่ยวข้องกับเพลงพื้นเมือง

1.2.1 ความหมายของเพลงพื้นเมือง

คำว่า เพลงพื้นเมือง หรือเพลงพื้นบ้าน ต่างก็มีความหมายเหมือนกัน นักวิชาการและกลุ่มนักศึกษาเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยเรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ กัน เช่น เพลงพื้นเมือง เพลงพื้นบ้าน เพลงชาวบ้าน เพลงนอกศตวรรษ เพลงปฏิพากย์ คีตการพื้นเมือง ฯลฯ อย่างไรก็ตามชื่อเรียกดังกล่าวต่างก็มีความหมายแทนคำว่า Folk Songs ทั้งสิ้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกัน ดังนี้

มนตรี ตราโมท (2497 : 50) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นเมืองว่า เพลงพื้นเมือง คือ เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้าน เพื่อร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น

อนุก นาวิกมูล (2528 : 65) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านคือ เพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกัน จนเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต มีลักษณะประจำถิ่น แต่ละถิ่นจะมีท่วงทำนองและลีลาต่างกันไป แต่มีแบบแผนที่คล้ายคลึงกัน จนถือเป็นวิถีของสังคมได้ มีการถ่ายทอดด้วยปากหรือสังเกตจดจำ คือไม่ได้ใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อ เวลาร้องเล่นจะต้องได้ตอบกัน ร้องคนเดียวหรือร้องพร้อมกันไปก็ได้ ใช้เครื่องประกอบจังหวะน้อยชิ้น อาจใช้การปรบมือเป็นจังหวะหรือไม่ใช้เครื่องประกอบเลย บางทีเรียกเพลงเหล่านี้รวม ๆ กันไปว่า เพลงพื้นบ้านพื้นเมือง

พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช (2532 : 65) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า คีตการพื้นบ้าน หมายถึง เพลงพื้นบ้านพื้นเมืองซึ่งชนท้องถิ่นในแต่ละภาคขับขานต่อ ๆ กันมา เป็นผลผลิตทางปฏิภาณภาษาของคนไทยที่งดงามทั้งท่วงทำนองการร้องและศิลปะการใช้ถ้อยคำ

สุกัญญา สุขฉายา (2525 : 31) ได้ให้ความหมายว่า เพลงปฏิพากย์ คือ เพลงพื้นบ้านประเภทที่ชายหญิงร้องโต้ตอบกัน ในเชิงเกี้ยวพาราสี มีจุดเด่นอยู่ที่โวหารต่าง ๆ ที่นำมาปะทะคารมกัน โวหารเหล่านี้บางครั้งก็แฝงนัยทางเพศอันเป็นเสน่ห์ของเพลงประเภทนี้

สุมาลย์ เรืองเดช (2526 : 41) ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้าน คือ วรรณกรรมชาวบ้านประเภทหนึ่งที่ใช้ร้องเล่นในสังคมท้องถิ่นถ่ายทอดสืบกันมาโดยใช้ความ

จำ เป็นวรรณกรรมปากเปล่า หรือวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral Poetry) เป็นวัฒนธรรมด้านความบันเทิงของชาวบ้านในท้องถิ่น แล้วแพร่กระจายถิ่นหนึ่งไปยังอีกถิ่นหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตเป็นอย่างมาก

จากความหมายของเพลงพื้นเมืองดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า

เพลงพื้นเมือง หมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดที่แตกต่างกัน เพลงแบบนี้มักจะนิยมร้องกันในเวลาเทศกาล หรืองานที่มีการชุมนุมคนในหมู่บ้าน มารื่นเร่กันชั่วคราวชั่วคราว เช่น งานตรุษสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น การประดิษฐ์เพลงและถ้อยคำจะเป็นไปตามความนิยมและสำเนียงพูด ของพื้นเมืองและตำบลนั้น ๆ เพลงเหล่านี้จะติดอยู่ในความทรงจำสืบต่อลงมาเป็นชั้น ๆ อย่างแน่นแฟ้นตามถิ่นที่อยู่ นั้น จึงเรียกว่าเพลงพื้นเมือง เพลงชนิดนี้เป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ และเหมาะแก่เสียงตามพื้นเพ ตามถิ่นเดิม ไม่มีเครื่องดนตรีอะไรประกอบ ใช้มือตบจังหวะเท่านั้น ต่อมาภายหลังจึงใช้เครื่องดนตรีบางอย่างประกอบ แต่ก็เลือกสิ่งที่จำเป็นจริง ๆ

เนื้อหาของเพลงพื้นเมืองจะออกมาในรูปแบบเกี่ยวพาราสีกัน สิ่งสำคัญในการร้องที่สำคัญอยู่ที่ผู้ร้องเพลงต้องคล่องในการด้นกลอนสด ร้องแก้กัน มีปฏิภาณ ทำให้เกิดความสุขขึ้นทั้งสองฝ่าย มาในตอนหลัง ๆ จึงคิดหาหนทางแยกแยะการร้องเพลงไปต่าง ๆ นานา เช่น ถักหาพาหนะชิงช้า ตีหมากบัว ในที่สุดก็ร้องเป็นเรื่องเป็นราวแบบละคร

1.2.2 ลักษณะของเพลงพื้นเมือง

เนื้อร้องและทำนองของเพลงพื้นเมืองนั้น ไม่มีระเบียบแบบแผนว่าจะต้องใช้เสียงใด สูงต่ำแค่ไหน ไม่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า ทำนองและเนื้อร้องเกิดขึ้นในใจอย่างไรก็เปล่งเสียงออกมาอย่างนั้น เพลงพื้นเมืองทั้งหมดเป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ และซ้ำ ๆ เนื้อร้อง อาจสั้นหรือยาวก็ได้ ส่วนเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดนั้น ก็แล้วแต่ในขณะนั้นตัวผู้ขับร้องเพลงชาวบ้านจะอยู่ในสภาพใด เช่น การออกแรงพร้อมกันก็ต้องร้องว่า สุขเลย สุขเลย เฮ้อสุขเลย เสียงก็สูงต่ำไม่เท่ากัน และเมื่อมีคำอื่น ๆแทรกเข้ามา ก็จะกลายเป็นเพลง เพลงพื้นเมืองอื่น ๆ เช่น เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย เพลงเรือ ก็เกิดจากเหตุจูงใจในเชิงสุขารมณ์ เช่น เพลงเกี่ยวข้าวเกิดจากสุขารมณ์ที่ประสบความสำเร็จในงาน เพลงพวงมาลัยเกิดจากสุขารมณ์ที่ชายหนุ่มหญิงสาวมีโอกาสมารพบปะกัน และเพลงเรือเกิดขึ้นจากสุขารมณ์ที่ได้พายเรือเล่นในฤดูน้ำหลาก เนื้อร้องของเพลงพื้นเมืองจะมีเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือ ผู้ชายร้องเกี่ยวผู้หญิง และผู้หญิงร้องตอบหรือซักถามผู้ชาย สิ่งสำคัญในการร้องอยู่ที่ผู้ร้องหรือที่เรียกว่า พ่อเพลง แม่เพลง ต้องคิดกลอนสดร้องแก้กันด้วยไหวพริบปฏิภาณ ทำให้เกิดความสุขทั้งผู้ร้อง ผู้ฟัง

เพลงพื้นเมืองมีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ได้แก่ เพลงพื้นเมืองภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลางและภาคใต้ ส่วนเพลงพื้นบ้านของภาคกลางนั้น อเนก นาวิกมูล (2528 : 208) ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาข้อมูลไว้ว่า ใช้บริเวณภาคกลาง โดยถือเอาภาษาเป็นหลัก ไม่ได้แบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ หรือแบ่งตามการปกครอง เพราะฉะนั้นจังหวัดใดที่พูดภาษากลาง จังหวัดนั้น ก็อยู่ในเขตที่จะศึกษา จังหวัดที่ใช้ภาษากลางเป็นสื่อมีทั้งสิ้น 34 จังหวัด และจังหวัดที่มีข้อมูลและเอกสารเพียงพอมีเพียง 18 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี อุทัยธานี นครสวรรค์ นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่ใช้ข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ จังหวัดสุโขทัย อุตรดิตถ์ และพิษณุโลก ส่วนกรุงเทพมหานครจัดเป็นแหล่งรวมและแหล่งประสมประสานเพลงพื้นบ้าน

จากความหมายของเพลงพื้นเมืองและขอบเขตการศึกษาข้อมูลในบริเวณภาคกลางดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพลงพื้นเมือง ภาคกลาง หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาคกลางและใช้ภาษากลางเป็นสื่อ มีฝ่ายชายกับฝ่ายหญิงร้องเล่นโต้ตอบกันในงานเทศกาล งานรื่นเริงต่าง ๆ หรือการประกอบกิจการงานอาชีพของคนในท้องถิ่น และเพลงที่ใช้ร้องประกอบการละเล่น ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีการถ่ายทอดทางวาจา และการจดจำ ไม่มีการจดบันทึก มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความอิสระในการใช้ถ้อยคำที่เรียบง่าย สำนวนคมคาย มีความหมายลึกซึ้ง อันเกิดจากปฏิภาณ ชิงไหวพริบกัน

1.2.3 เพลงพื้นเมืองที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์

ดนตรีและเพลงเป็นกิจกรรมที่สร้างความพึงพอใจให้แก่มนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย เพลงพื้นเมืองภาคกลางจัดเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของภาคกลาง ซึ่งชนรุ่นหลังควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ดังนั้นการนำเพลงพื้นเมืองภาคกลางมาใช้ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ให้เหมาะสม นับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ชนรุ่นหลังได้มีความรู้ มีความสามารถในการร้องและเห็นคุณค่าเพลงพื้นเมืองในท้องถิ่นของตน

ในการเรียนการสอนวิชานาฏศิลป์ จึงได้นำเพลงพื้นเมืองภาคกลางทั้งสิ้น 7 ทำนอง คือ ทำนองเพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงระบำชาวไร่ เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าวและลำตัด มาใช้ในการสอนวิชานาฏศิลป์

1. เพลงเรือ

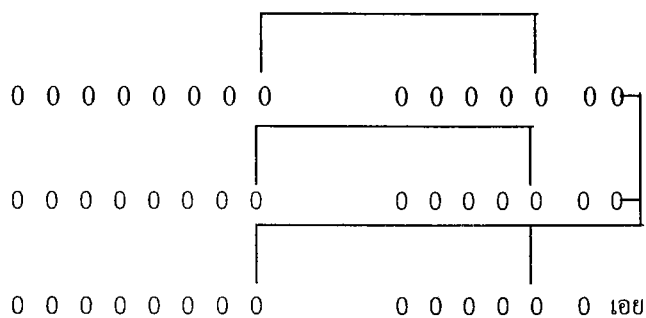
สุกัญญา สุขฉายา (2525 : 63) กล่าวถึงเพลงเรือ สรุปได้ว่า เพลงเรือเป็นเพลงร้องโต้ตอบกันในเรือ ลูกคู่สอดทำยวรรคหลังว่า “ฮ้า ไส้” นิยมเล่นกันในช่วงหน้าน้ำเทศกาลทอดกฐินทอดผ้าป่า มีแพร่หลายในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น จังหวัดอ่างทอง อยุธยา สุพรรณบุรี สิงห์บุรี และลพบุรี

การแต่งกาย หญิงขายนุ่งโจงกระเบน หญิงสวมเสื้อแขนกระบอกห่มสไบเฉียง ชายสวมเสื้อคอกลมแขนสั้น หญิงสวมจอบ ชายสวมหมวกสาน

อุปกรณ์การเล่น เรือที่นั่งได้ลำละหลาย ๆ คน เช่น เรือพายไม้ เรือมาด แบ่งเป็นเรือฝ่ายชาย และเรือฝ่ายหญิง เครื่องประกอบจังหวะ มีฉิ่งและกรับ ไม่มีการปรบมือ

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงเรือเป็นกลอนหัวเดียว วรรคละ 7-10 คำ วรรคก่อนสุดท้ายจะลงรับ ลูกคู่จะเพิ่มเป็น 10 คำ และวรรคสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่าเอ๋ย

แผนผังคำประพันธ์

สำนวน นายเพชร กฤษณพันธ์

พอเหลือบชะม้ายเห็นสายสมร

ไม่มีชายใครนะที่จะกรายจะกล้า

ขอเชิญแม่พุ่มมาลาให้หันหน้ามาเหลียว

อยู่ที่ฝั่งสาคร (ฮั้ฮั้) น้ำเชี่ยว

เห็นแม่ลอยลำ (ฮั้ฮั้) อยู่ลำเดียว

น้องจะว่าพี่เกี้ยว เลยเอ๋ย

วิธีร้อง เพลงเรือมีจังหวะช้า ประกอบด้วย กรับ ฉิ่ง มีเอกลักษณ์ตรงบทกระทู้ลูกคู่ว่า “ฮั้ฮั้” และบทสุดท้ายที่ต้องร้องทวน

2. เพลงฉ่อย

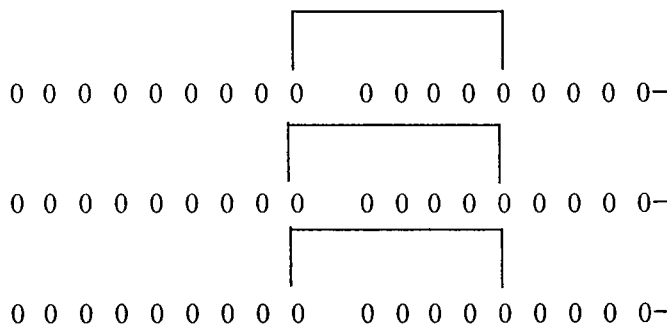
สุกัญญา สุฉายา (2525 : 60-64) กล่าวถึงเพลงฉ่อย สรุปได้ว่า เพลงฉ่อยเป็นเพลงร้องโต้ตอบ มีเอกลักษณ์ คือ ลูกคู่รับคำว่า “เอ้ชา เอ้ชา ชา ฉ่า ชา หนอยแม่” เป็นเพลงที่ได้รับความนิยมแพร่หลายเป็นที่รู้จักกันเกือบทั่วทุกจังหวัดของภาคกลาง และยังเป็นที่นิยมร้องเล่นกันอยู่ในปัจจุบัน จังหวัดที่มีพ่อเพลงแม่เพลงระดับอาชีพ ได้แก่ อ่างทอง อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี อเนก นาวิกมูล (2528 : 28-29) กล่าวว่า เพลงฉ่อยมีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น เรียกว่า เพลงวง เพราะเดิมนิยมร้องเล่นกันเป็นวง เพลงเป่ เพราะมีพ่อเพลง ชื่อตาเป่ เรียกว่า เพลงฉ่า เพราะตอนท้ายรับว่า เอ้ชา เอ้ชา ชาฉ่าชา หนอยแม่

การแต่งกาย หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนยาว ห่มสไบ ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอพวงมาลัยหรือเสื้อคอกลม มีผ้าขาวม้าคาดสะเอวหรือห้อยไหล่

อุปกรณ์การเล่น เพลงน้อย นิยมปรบมือให้จังหวะ อาจจะมีกรับไว้ช่วยตีด้วยก็ได้

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงน้อยใช้กลอนหัวเดียวแบบเพลงพื้นบ้านชนิดอื่น ๆ โดยเฉพาะ “กลอนโล” คำในวรรคมีตั้งแต่ 8-10 คำ คำสุดท้ายของวรรคแรกจะส่งสัมผัสมายังคำที่ 4 หรือ 5 ของวรรคหลัง

แผนผังคำประพันธ์

ล้านวนชาย นายบัวเพื่อน โปธิ์พักตร์

ได้น้องสักคน พี่จะขุดโนนทำนา
จะคว่ำจอบเข้ามาจำ จะขุดจามให้กระเจิง

ไอ้ที่ไหนเป็นป่า พี่จะฟันมันเข้าไป
จะฟันป่าให้เปิง ไม่ต้องให้เมียไป

วิธีร้องเพลงน้อย

เป็นเพลงที่ร้องง่าย บทรับลูกคู่มีร้องแตกต่างกัน ชาวสระกระเทียม นครปฐมร้องรับว่า “เอ้ชา ซาชาฉ่าชา นอยแม่” ชาวสองพี่น้อง สุพรรณบุรีร้องรับว่า “เอ้ชา เอ้ชา ซา ฉ่า ซา นอยแม่” หรือ “เอ้ชา ชะละฉาดชา ซ้า ซา นอยแม่” ส่วนชาวอ่างทอง สิงห์บุรี อยุรยา ร้องว่า “เอ้ชา เอ้ชา ซา ฉ่า ซา” ลูกคู่จะสอครบทกระทุ้งว่า “हनอยแนะ” “ซา ฉ่า ซา” “อู้แม่” และให้จังหวะโดยการปรบมือ

3. เพลงอีแซว

สุกัญญา สุจนายา (2525 : 66-67) ได้กล่าวถึงเพลงอีแซว สรุปได้ว่า เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นเมืองของสุพรรณบุรี เล่นได้ทุกโอกาส นิยมเล่นในจังหวัดสุพรรณบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี และ

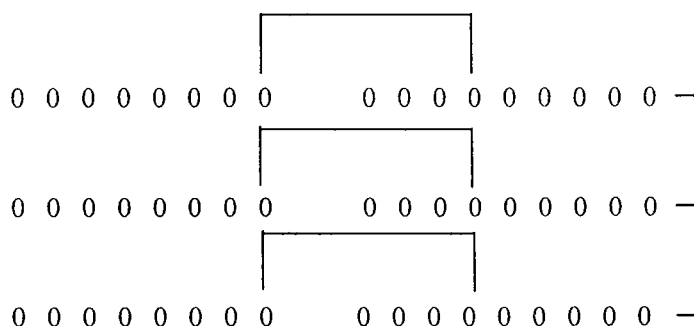
ถิ่นใกล้เคียง ปัจจุบันยังนิยมหาคณะเพลง เช่น เพลงอีแซวคณะขวัญจิต ศรีประจันต์ ไปเล่นในงานต่าง ๆ

การแต่งกาย ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น มีผ้าขาวม้าเฉียงพุง หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนกระบอก ห่มสไบ

อุปกรณ์ประกอบการเล่น เคมีมีการปรบมือ ตีจิ้ง ตีกรับ ให้จังหวะ ต่อมาได้เพิ่มเอา
ตะโพน 2 หน้า ตีสมทบเข้าไปด้วย

ลักษณะคำประพันธ์ เป็นกลอนหัวเดียวเหมือนเพลงฉ่อย แต่คำในวรรคมีมากกว่าคือประมาณ 8 - 10 คำ นิยมเล่นสัมผัสอักษรกันมาก ทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น

แผนผังคำประพันธ์

ตำนานชาย คณะขัณฑ์ ศรีประจันต์

เข้ามาเถิดหนากระไรแม่มา

แม่คุณอย่าช้ารีบมาเร็วไว

มาร้องมาเล่นเอ๋ยมาเต้นอีแซว

พบหน้าน้องแก้ว น้องแก้วชื่นใจ

วิธีร้อง เพลงอีแซว 2 ทำนอง คือ ทำนองแบบเก่าและทำนองแบบใหม่ และนิยมร้องในปัจจุบัน กล่าวกันว่า หวังเต๊ะ เป็นคนคิด ซึ่งขึ้นต้นว่า “เอ้ามาเถิดมา กระไรแม่มา เออ” มีลูกคู่ร้องรับและตีฉิ่ง ตีกรับ ให้จังหวะ

4. เพลงระบำชาวไร่

อนก นาวิกมูล (2528 : 60-63) ได้กล่าวถึงเพลงระบำชาวไร่ว่า บางทีก็เรียกว่า เพลงชาวไร่หรือระบำบ้านไร่ สรุปได้ว่าเพลงระบำชาวไร่เป็นเพลงพื้นบ้านของลพบุรี สระบุรี นิยมเล่นในเทศกาลทอดผ้าป่า ทอดกฐิน บวชนาคหรือตรุษสงกรานต์

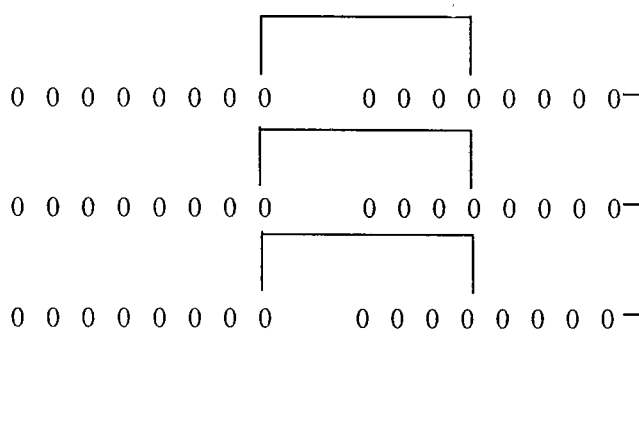
การแต่งกาย แต่งง่าย ๆ แบบชาวบ้านหรือแต่งชุดชาวไร่ มีผัดหน้าทาปาก ทัดดอกไม้

พಂಗาม

อุปกรณ์การเล่น เพลงระบำชาวไร่ นิยมใช้ปรบมือเป็นหลัก จึงไม่มีอุปกรณ์

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงระบำชาวไร่ ใช้กลอนหัวเดียวแบบเพลงพื้นบ้านชนิดอื่น ๆ โดยเฉพาะ “กลอนโล” คำในวรรคนี้ตั้งแต่ 6-8 คำ คำสุดท้ายของวรรคแรกจะส่งสัมผัสมายังคำที่ 4 ของวรรคหลัง

แผนผังคำประพันธ์

สำนวนของโบราณ

ไปไหนกันจ๊ะน้องสาว	ผัดหน้าขาว ๆ จะไปที่ใด	(ลูกคู่รับ “คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย”)
แต่งตัวสวยงามอย่างนี้	ช่างถูกใจพี่เสียนี้กระไร	(ลูกคู่รับ “คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย”)
สวยสมน่าชมยิ่งนัก	พี่ได้รู้จักจะจำใส่ใจ	(ลูกคู่รับ “คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย”)
คิ้วโก่งราวกับคันศร	โอ้แม่งามจนช่างงามวิไล	(ลูกคู่รับ “คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย”)

วิธีร้อง ก่อนร้องจะต้องขึ้นด้วยสร้อยก่อนว่า

สร้อย “ซำระบำทางไหนเล่าเอ๋ย ระบำของชาวบ้านไร่ เอ๋อระเหยลอมมา หงส์เอ๋ยลอมมา ไม่ไกล่ไม่ไกล เข้าคงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย หอมหวานอยู่ในคงเอ๋ย คงเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยเอ๋ย หอมหวานอยู่ในคงเอ๋ย”

และเมื่อจบแต่ละคำกลอน ลูกคู่จะร้องรับว่า “คงไหนเอ๋ย เอ๋อเฮ้ยลำไย”

5. เพลงพวงมาลัย

สุกัญญา สุจฉายา (2525 : 46-49) กล่าวถึงเพลงพวงมาลัย สรุปได้ว่า เพลงพวงมาลัย เป็นเพลงเก่าแก่ พบทั่วไปในท้องถิ่นภาคกลาง สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากแถวเพชรบุรี ซึ่งตรงกับบทเพลงพวงมาลัยบทหนึ่งว่า

“ทราบว่าเป็นเหตุที่เพชรบุรี การลอบยักยอกในคงคา”

มีเอกลักษณ์ คือ มักขึ้นต้นด้วยคำว่า “เอื้อระเหยลอมมา” แล้วตามด้วยสร้อยและเนื้อร้อง พบใน จังหวัดนครปฐม เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี อ่างทอง สุพรรณบุรี เพลงพวงมาลัย เล่นได้ในเทศกาล งานมงคลต่าง ๆ แต่นิยมมากที่สุดคือ ในเทศกาลตรุษสงกรานต์ โดยใช้เป็นเพลงปรับ ของ การละเล่นลูกช่วง ซึ่งฝ่ายใดแพ้จะต้องออกมารำ

การแต่งกาย หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนยาว ห่มสไบ ทัดดอกไม้ ชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลมแขนสั้น ผ่าขาวม้าคาดพุง

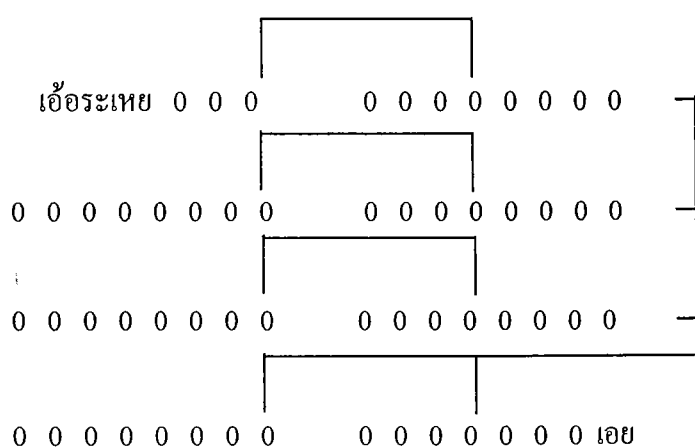
อุปกรณ์ประกอบการเล่น ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ใช้การปรบมือให้จังหวะ

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงพวงมาลัยจำแนกตามความยาวของเนื้อเพลง ได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ เพลงพวงมาลัยสั้นหรือเพลงพวงมาลัยเร็ว และเพลงพวงมาลัยยาวหรือเพลงพวงมาลัยช้า

เพลงพวงมาลัยสั้น มีความยาวประมาณ 3 กลอน หรือ 6 วรรค วรรคละ 4-7 คำ มักจะขึ้นต้นด้วยคำว่า “เอื้อระเหยลอมมา” และลงท้ายด้วยคำว่า “เอย”

เพลงพวงมาลัยยาว เพลงชนิดนี้มีความยาว 6 วรรคขึ้นไป โดยขึ้นต้นด้วยคำว่า “เอื้อระเหย” เช่นกัน บทหนึ่ง ๆ จะยาวเท่าไรก็ได้ไม่จำกัด จำนวนคำในวรรคไม่แน่นอน ประมาณ 5-8 คำ เพลงพวงมาลัยยาวเป็นกลอนหัวเดียวชนิดกลอนโลเหมือนเพลงปฏิพากย์อื่น ๆ และลงท้ายด้วยคำว่า “เอย” ในวรรคสุดท้ายเช่นเดียวกับเพลงพวงมาลัยสั้น

แผนผังคำประพันธ์

ตำนานโบราณ ชาย

เอื้อระเหยลยลละล่อง	พี่กับน้องร้องพวงมาลัย (ลูกคู่รับ)
ร้องรำก็ถูกจังหวะ	รำสวยจริงนะโอ้แม่ย่าใจ
เอวกลมแม่ผมคัดลอน	นีน้องก็อ่อนช่างงามวิไล
สวยสมน่าชมยิ่งนัก	พี่นี่ก็รักจนแทบหมดใจ
พวงเจ้าเอ๋ยล้ำไย	พี่รักทราชม้วยคนเดียวเอย (ลูกคู่รับ)

วิธีร้อง เพลงพวงมาลัยสันมีจังหวะกระชับและร้องเร็ว แม้จะปรากฏอยู่ในจังหวะต่าง ๆ แต่การร้องก็คล้ายคลึงกัน เพลงราวในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม หลายเพลงได้นำเพลงพวงมาลัยสันมาดัดแปลงเป็นเพลงราว ส่วนเพลงพวงมาลัยยาว ลูกคู่มักนิยมนำร้องรับในกลอนแรกและคำกลอนสุดท้าย

6. เพลงเกี่ยวข้าว

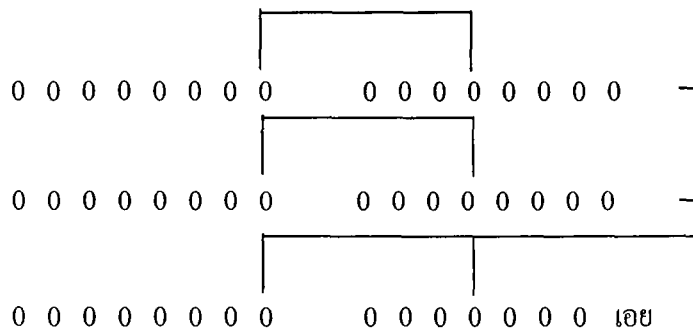
อนง นาวิกมูล (2528 : 43-45) ได้กล่าวถึงเพลงเกี่ยวข้าว สรุปได้ว่าเพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงร้องโต้ตอบเมื่อหยุดเกี่ยวข้าวและรำเคี้ยวไปด้วย เอกลักษณะของเพลงเกี่ยวข้าวลูกคู่จะร้องรับท้ายวรรคหลังด้วยคำว่า เฮ้ เฮะ หรือ เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้ นิยมเล่นในจังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อโยธยา นครนายกและในถิ่นใกล้เคียง

การแต่งกาย หญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนยาว (นิยมสีดำ) สวมงอบ ชายนุ่งโจงกระเบน หรือโสร่งหรือกางเกงสามส่วน สวมเสื้อแขนยาว สวมหมวกสาน

อุปกรณ์ประกอบการเล่น เกี่ยวคนละเล่ม รวงข้าวคนละกำมือ ปัจจุบันมีกลองหรือรำมะนาประกอบจังหวะ

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงเกี่ยวข้าวเป็นกลอนห้าตัวเช่นเดียวกับเพลงน้อยวรรคหนึ่ง มี 7-9 คำ แต่ด้านหลังของวรรคก่อนสุดท้ายจะสัมผัสกับกลอนห้าตัวเช่นเดียวกับเพลงเรือหรือเพลงพวงมาลัย และลงท้ายด้วยคำว่า เอย

แผนผังคำประพันธ์

ลำนวนชาย พ่อไสว วงษ์งาม (สุวรรณประทีป)

อันถ้อยคำรำไช	มาว่ากันไกลไกล	(เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
พี่จะเตือนสติตน	แม่หนูเป็นคนมีปัญหา	(เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
เมื่อจะออกไปจากบ้าน	นอกเรือนชานหรือนอกเคหา	(เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
ไอ้ตอโสนตั้งไค้ตรงหน้า	จะคำเอาขานางเอย	(เอ็งเอ๋ย นางเอยไอ้ตอ

โสนตั้งไค้ตรงหน้า ไอ้ตอโสนตั้งไค้ตรงหน้า จะคำเอาขานางเอย หงส์เอ๋ย นางเอย
เอ้าตรงหน้า ตรงหน้า จะคำเอาขานางเอย)

วิธีร้อง เพลงเกี่ยวข้าวมีจังหวะและทำนองค่อนข้างรวดเร็วทันอกทันใจผู้ฟัง ขึ้นต้น
ทำนองว่า “เอ็ง เงอ เอ็ง เงอ ชะ เออ เงอ เงอ ชะ เออ เงอ เงอ” ลูกทุ่งจะร้องรับว่า “เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้” และมี
การกระหู่ออกทำทาง มือขวาจับเคียว มือซ้ายจับรวงข้าว

7. ลำตัด

อมรา กล้าเจริญ (2527 : 42-47) กล่าวถึงลำตัด สรุปได้ว่า ลำตัดเป็นการละเล่นเพลงพื้น
บ้าน ที่นิยมเล่นกันมากในภาคกลาง และที่แสดงกันมากคือ พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อ่างทอง
สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร

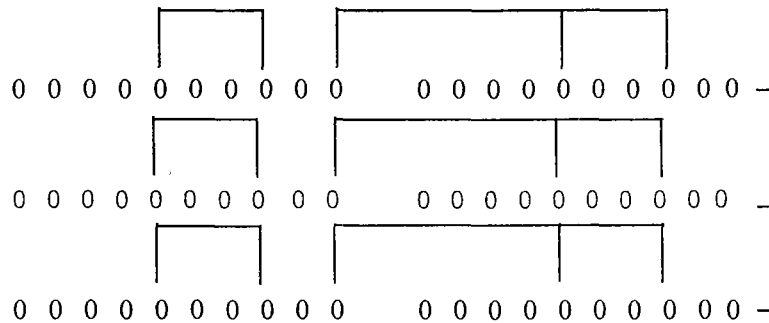
การแต่งกาย ชายนุ่งผ้าโจงกระเบนสีสด สวมเสื้อคอพวงมาลัยแขนสั้นลายดอก ถ้าเป็น
สีพื้นก็เป็นผ้าที่มีเนื้อมัน สีสดใส มีผ้าคาดเอว ฝ่ายหญิงนุ่งโจงกระเบน นิยมสวมเสื้อคอกลม คอ
ปาดค่อนข้างลึก แขนกุด นิยมตัดด้วยผ้ายกคิ่นหรือปักเลื่อม

อุปกรณ์การเล่น ใช้เครื่องประกอบจังหวะ คือ รำมะนา 4 ใบ (จำนวนของรำมะนา
กำหนดมาแต่โบราณ) และฉิ่ง

ลักษณะคำประพันธ์ กลอนลำตัดจะมีปะปนกันหลายชนิด เพราะถือว่าการเล่นลำตัดให้
ครบกระบวนการต้องเล่นให้ครบที่เรียกว่า ออก 12 ภาษา ในกลอนลงท้าย ไม่นิยมลงเสียงที่เป็นคำ
ตาย ลำตัดจะมีบทกลอนนำสร้อย บทนำสร้อยนี้จะเป็นลักษณะเฉพาะของผู้แสดงแต่ละคน ลักษณะ

กลอนที่ต้นหรือกลอนเดินทำนอง ประโยคของกลอนวรรคหนึ่งจะมีความยาว 10-12 คำ ช่วงเว้นทำนองในวรรคหนึ่ง ๆ มี 2 จังหวะ

แผนผังคำประพันธ์

สำนวนชาย นายหวังดี นิมา

คนเราทุกวันนี้ ที่คบกันเป็นพวกพ้อง ถ้าคบกันเพื่อเงินทองแล้วไม่ต้องสงสัย
ต้องแตกร้างกันแน่ ท่านผู้แก่เคยเตือน เพื่อนเราเผารือนจะคบเป็นเพื่อนได้ยังไง

วิธีร้อง เริ่มการโหมโรงด้วยการตีระฆังนาในท่วงทำนองต่าง ๆ จบแล้วต่อด้วยบทไหว้ครู ขอบคุณเจ้าภาพ ทักทายผู้ชมและออกตัวในฝีมือการแสดง แล้วเริ่มเชิญชวนว่ากลอนต่อฝักปากกัน โดยฝ่ายชายขึ้นก่อนและจบลงด้วยเพลงลา กลอนลำดับมีการร้องนำสร้อย ตัวลำตัดก็จะร้องบทนำสร้อยก่อน เพื่อส่งให้ลูกคู่รับ โดยร้องบทสร้อยนั้น 2 เที้ยว แล้วจึงว่าต้นกลอนที่เรียกว่า กลอนเดินทำนอง เมื่อลากลอน ลูกคู่จะรับด้วยบทสร้อยจึงจะถือว่า หมดกลอนในตอนหนึ่ง ๆ

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอน

1.3.1 ความหมายของการสอน

มีผู้ให้ความหมายของ “การสอน” ไว้ต่าง ๆ กันเช่น

จินตนา ไบกาซูยี (ม.ป.ป. : 11) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ว่า หมายถึงวัสดุหรือเครื่องมือที่จัดทำขึ้น ซึ่งมีข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนำไปใช้ในกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรกำหนดไว้

ส่วน สันตัก ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2525 : 60) ได้ให้ความหมายของการสอนไว้ว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับช่วยถ่ายทอดหรือนำความรู้

หรือประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ วาสนา ชาวหา (2522 : 59) ที่ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนไว้ว่า หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี

จากความหมายของสื่อการสอนดังกล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าสื่อการสอน หมายถึง ตัวกลางที่ใช้ในการเรียนการสอน และนำความรู้ถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.3.2 ประเภทของสื่อการสอน

นักเทคโนโลยีทางการศึกษาแบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ (สันศักดิ์ ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข. 2525 : 41-42)

1. สื่อประเภทอุปกรณ์หรือเครื่องมือ (equipment) ซึ่งได้แก่ สื่อใหญ่ (big media) ทั้งหลายอาจประกอบด้วยกลไกไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น เครื่องฉายภาพชนิดต่าง ๆ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องรับวิทยุ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องบันทึกเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับปฏิบัติการในกระบวนการเรียนการสอน บางทีจะเรียกสื่อประเภทนี้ว่า “สื่อประเภทหนัก” (hardware)

สื่อประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นตัวกลางทางผ่านของความรู้ที่จะถ่ายทอดไปยังผู้เรียนโดยตัวของมันเองแทบไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนรู้เลย ถ้าไม่มีความรู้ในแบบต่าง ๆ มาป้อนผ่านสื่อเหล่านี้ไปยังผู้เรียน เช่น เครื่องฉายภาพยนตร์ต้องมีเนื้อหาความรู้อยู่ในฟิล์มภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ก็ต้องมีเนื้อหาความรู้จากแผ่นสไลด์ เครื่องรับวิทยุต้องมีรายการ แต่อย่างไรก็ตามเราก็มองว่าสื่อประเภทนี้มีความสำคัญ เพราะมันสามารถทำให้เนื้อหาความรู้ที่เสนอมีการเคลื่อนไหวให้เห็นได้หรือถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนจำนวนมากพร้อมกันหรือไปได้ไกลอย่างรวดเร็ว และบางทีก็ทำหน้าที่เหมือนกับครู หรือผู้สอนเสียเอง เช่น เครื่องสอน หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. สื่อประเภทวัสดุ (materials) ได้แก่ สื่อเล็ก (small media) ทั้งหลายบางทีเรียกสื่อประเภทเบา (software) สื่อประเภทนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 สื่อที่ต้องอาศัยสื่อใหญ่ในการนำเสนอจึงจะสามารถใช้ในการเรียนการสอนได้ เช่น สไลด์ ฟิล์มภาพยนตร์ และม้วนเทป ฯลฯ

2.2 สื่อที่เป็นตัวของมันเองโดยเอกเทศโดยไม่ต้องอาศัยสื่ออื่น ๆ ในการนำเสนอ เช่น หนังสือหรือตำรา ของจริง หุ่นจำลอง แผนที่ ลูกโลก รูปภาพ ฯลฯ

3. สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (techniques or methods) ในการถ่ายทอดประสบการณ์หรือการสื่อความหมายนั้นบางครั้งไม่อาจกระทำได้ด้วยการใช้เพียงวัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น แต่ต้องใช้กระบวนการหรือเทคนิค หรือวิธีการ คือ ต้องใช้ทั้งวัสดุ เครื่องมือ และวิธีการไปด้วยกัน เทคนิคหรือวิธีการที่เป็นสื่อการสอนได้แก่ การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงหุ่น การจัดนิทรรศการ และรวมถึงเทคนิคในการเสนอบทเรียนด้วยสื่อประเภทเครื่องมือ และวัสดุแก่ผู้เรียนด้วย

1.3.3 บทบาทของสื่อในกระบวนการสอน

ในกระบวนการสอนนั้น สื่อจะเข้าไปมีบทบาทหรือทำหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (ประมาณ ษะกัมี. 2521 : 339)

1. การดึงดูดและความควบคุมความสนใจ ความตั้งใจของผู้เรียน ในการเริ่มบทเรียนที่ดี หรือในขณะสอนที่ดี สื่อจะเป็นสิ่งเร้าที่ดึงดูดความสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนเอาใจใส่ในสิ่งที่เรียนอยู่ตลอดเวลา
2. การเสนอ หรือให้แบบอย่างของการกระทำแก่ผู้เรียน ในการสอนโดยเฉพาะทางด้านการส่งเสริมทักษะสื่อจะเป็นตัวกลาง หรือเป็นเครื่องมือในการแสดงแบบแผนหรือตัวอย่างที่ผู้เรียนจะเลียนแบบ และทำตามได้ เช่น การสาธิต แถบภาพ หรือแถบเสียง เป็นต้น
3. การกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงทางความคิด ระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ในการสอนประสบการณ์ใหม่ให้สำเร็จเป็นผลดีได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีพื้นฐานประสบการณ์เดิมที่สัมพันธ์อย่างเหมาะสมกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งอาจทำได้ด้วยการทบทวนเสียก่อนสื่อจะช่วยทำหน้าที่ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี
4. การเสนอสิ่งใหม่ทางการเรียน สื่อส่วนมากมักมีบทบาทในการเสนอสิ่งใหม่ให้ผู้เรียนไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนหรือมาช่วยขยายประสบการณ์ให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น
5. การชี้แนะและให้ความสะดวกในการเรียนเรื่องนี้ เดิมผู้สอนทำหน้าที่นี้เองเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันบทบาทนี้สื่อสามารถทำให้โดยเฉพาะสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตัวเอง เช่น บทเรียนโปรแกรม ชุดการเรียน และคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น
6. การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน ในการสอนที่ดีนั้น ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยการสนองตอบหรือกระทำและรับรู้ผลของการกระทำนั้นทันที สื่อหลายชนิดที่สามารถป้อนกลับให้ผู้เรียนรับรู้ผลของการกระทำของตนได้ เช่น เครื่องบันทึกแถบเสียง เครื่องบันทึกแถบภาพและไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

7. การตรวจสอบ และประเมินผลการเรียน ในปัจจุบันนี้การตรวจสอบและประเมินผลการเรียนนั้น สื่อบางประเภทสามารถตรวจสอบและประเมินผลให้ผู้เรียนและผู้สอนทราบ ในลักษณะของการทดสอบตนเองของผู้เรียน เช่น การใช้บทเรียนโปรแกรม และไมโครคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

8. การถ่ายโยงการเรียนรู้ หลังจากที่คุณเรียนรู้หลัก หรือวิธีการบางอย่างแล้ว สื่อสามารถนำปัญหาหรือเหตุการณ์บางอย่างมาเสนอ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำหลักและวิธีการเหล่านั้นมาแก้ปัญหา

9. การทำให้สิ่งที่เรียนรู้แล้วคงอยู่ตลอดไป สื่อสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้กระทำในสิ่งที่เขาเรียนรู้ หรือการกระทำได้แล้วอยู่เสมอ ถ้าเขามีโอกาสเช่นนั้นเขาก็ยังรู้ และทำได้อยู่เรื่อยไป

กล่าวโดยสรุปก็คือ ถ้าผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสนใจ ตั้งใจให้ได้เห็นแบบอย่างให้ได้ คิดแบบเชื่อมโยง ให้ได้รับรู้และประสบการณ์ใหม่ ให้ได้รับการชี้แนะในการเรียน ให้ทราบผลการกระทำของตนให้ประเมินผลตนเองในการเรียนให้ได้จำและสามารถในการกระทำในสิ่งที่เรียนตลอดไปแล้ว สื่อหลายอย่างช่วยทำหน้าที่เหล่านี้ได้

ประโยชน์ของสื่อการสอน

กล่าวโดยกว้าง ๆ สื่อมีประโยชน์ดังนี้ (เชียรศรี วิวิศิริ. 2530 : 69-70)

1. ช่วยให้เกิดลักษณะเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสิ่งนั้น ๆ ได้ อย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว
2. สามารถเอาชนะขีดจำกัดเรื่องเวลา ระยะทาง และขนาดลงได้
3. ช่วยเสริมสร้างทางความคิด และวิธีการแก้ปัญหา
4. สามารถเปลี่ยนความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และสร้างทัศนคติใหม่ได้อย่างดี
5. สามารถนำเหตุการณ์จริงมาสู่ผู้เรียนได้ ทำให้เกิดประสบการณ์ร่วมกัน
6. ปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
7. ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน
8. ประหยัดกำลังและปริมาณครูผู้สอน
9. เพิ่มปริมาณผู้เรียนได้มากในเวลาเดียวกัน
10. เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานทั่วไป
11. ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็ว และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ตรงกัน
12. ช่วยให้ผู้เรียนจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากขึ้น นานกว่า ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดที่มีความหมาย ช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน
13. ช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น อ่าน เขียน หรือปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

14. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล
15. ลดจำนวนผู้สอบตก
16. เพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้ได้มาตรฐาน

1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมหรือ Minitext มาจากคำว่า Miniature กับ Text หมายถึง หนังสือเรียนที่ย่อส่วนเรื่องลงเป็นเรื่องสมบูรณ์สั้นๆ หยิบฉวยง่าย เบา เหมาะสมกับมือเด็ก ใช้เวลาสั้นๆ อ่านจบภายในเล่ม เน้นความคิดรวบยอดเพียงความคิดเดียวไม่ซับซ้อน โดยยังคงรักษาโครงสร้างที่สมบูรณ์ของหนังสืออย่างครบถ้วน ส่วนหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นคือ หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่เป็นการสร้างเนื้อหาให้มีคุณลักษณะเป็นวรรณกรรมมีเค้าโครงเรื่อง เนื้อหา แก่นสาระ ฉาก ตัวละคร (หทัย ดันหยง. 2532 : 67)

1.4.1 สาเหตุที่มีการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

จากสภาพปัจจุบันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำและไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังได้ ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาด้วยกันดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 67)

1. ระบบของหลักสูตรและการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันมีความคิดรวบยอดกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะวัดและสังเกตผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากผ่าน – ไม่ผ่านจุดประสงค์ ปัญหานักเรียนมีผลการเรียนตกต่ำ ไม่ผ่านจุดประสงค์จึงเป็นปัญหาที่น่าสนใจที่จะต้องรีบจัดการแก้ไข

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จและความล้มเหลวทางการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ถ่ายทอดการเรียนรู้ สื่อพื้นฐานสำคัญของระบบหลักสูตรและการสอนของไทยส่วนใหญ่ยังติดอยู่กับสื่อวัสดุ (Software) และหลีกเลี่ยงไม่ได้หรือจำเป็นต้องมีคือแบบเรียน การใช้สื่อแบบเรียนจะมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับศักยภาพการสนองตอบการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอันมาก

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับทักษะทางภาษา อันเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ทักษะที่มีปัญหาอย่างยิ่งในการเรียนการสอน สื่อทางภาษาก็คือแบบเรียนอันจะเป็นตัวปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหา ซึ่งเชื่อว่าสื่อเชิงวรรณกรรมนั้นมีพลังกระตุ้นสูงและน่าสนใจกว่าวัสดุเป็นอย่างอื่น

4. การกำหนดสื่อถ่ายทอดการเรียนรู้หลายๆ อย่างมักจะจริงจังบางพื้นที่ บางโอกาส เพราะเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถของครูจำเป็นจะต้องแสวงหานวัตกรรมมาใช้ โดยคำนึงว่าสร้างอย่างไรจะได้มาซึ่งสื่อสากลอันเป็นสภาพ ปานกลาง ราคาถูก ไม่เป็นพิษต่อ

สิ่งแวดล้อมไม่เกินขีดความสามารถที่โรงเรียนทั่วราชอาณาจักรพึงมีพึงใช้ได้หรือเรียกว่า “การแสวงหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม” (Appropriate Technology)

5. กลไกการเรียนรู้ของผู้เรียนกับแนวทางการให้หลักสูตรและบูรณาการทางการสอน ที่ยึดหลักการรวมหน่วย (Unit Whole) ของทฤษฎีสนามอาจมีข้อบกพร่อง ช่องว่าง จุดอ่อน หรือไม่สัมพันธ์กันดังเช่น การให้สื่อแบบเรียนต่างๆ ไปไม่สามารถสนองการเรียนรู้ได้จริง ซึ่งการเรียนการสอนทั่วไปอาจจะเน้นความคิดรวบยอดหลัก (Main Concept) แต่ไม่ได้เน้นความคิดรวบยอดรอง (Sub – Concept) หรือความคิดรวบยอดรายย่อย (Mini – Concept) ซึ่งการเรียนการสอนในสภาพเช่นนี้ทำให้ความคิดรวบยอดรายย่อยถูกมองข้ามไปโดยมิได้เน้นจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถผ่านจุดประสงค์ที่เชื่อมโยงกันกับความคิดรวบยอดรองหรือความคิดรวบยอดย่อยขึ้น

1.4.2 วัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

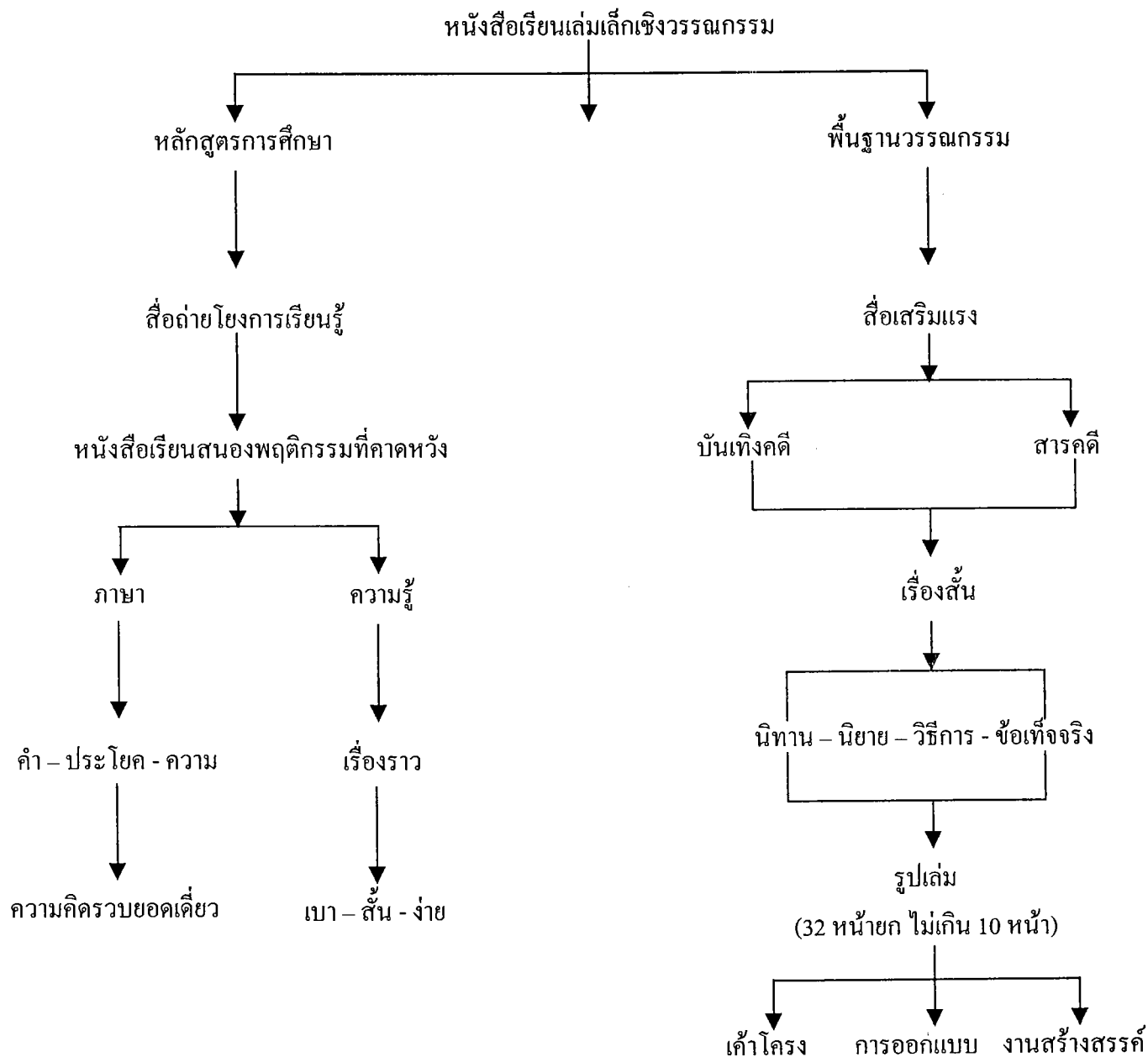
การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อสำคัญในการเรียนการสอนดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2531 : 3 – 8)

1. เพื่อเป็นการสร้างสื่อวรรณกรรมใช้ในกระบวนการเรียนการสอน
2. เพื่อใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นแกนนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการพัฒนาการอ่านเพื่อสร้างทักษะการอ่านของนักเรียนให้สูงขึ้น
3. เพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
4. เป็นปัจจัยสนองการเรียนเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดย่อย
5. เป็นปัจจัยสนองการเรียนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. เป็นสื่อที่ครูมีความสามารถในการสร้างได้ด้วยตัวเอง
7. เพื่อใช้ในการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสื่อใหญ่ ซึ่งครอบคลุมไม่ทั่วถึง
8. เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรในการผลิต แต่ให้ประโยชน์สูงและตรงตามความต้องการ

9. สามารถสร้างเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจึงมีลักษณะที่ต่างจากแบบเรียนทั่วไปคือ เป็นหนังสือเรียนที่ครูคิดเรื่องสอนเด็กจากการบูรณาการของหลักสูตรมาเป็นพิมพ์เขียวในการสอนแล้วปรุงแต่งให้เป็นสื่อที่สามารถนำไปสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้เป็นพิมพ์เขียวในสมองของเด็กต่อไป และการเรียนรู้เน้นให้เกิดกระบวนการ 3 มิติคือ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ เนื้อหาสาระ นามธรรม คือ ความคิดและความคิดรวบยอด และสังขธรรม คือ จิตสำนึกด้วยการเรียนรู้จากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1.4.3 โครงสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ภาพประกอบ แผนภูมิโครงสร้างของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (หทัย ดันหยง. 2532 : 67)

1.4.4 คุณลักษณะเด่นของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ด้วยคุณลักษณะของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีองค์ประกอบที่แสดงให้เห็น
ความสำคัญของลักษณะเด่นดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 68)

1. ปัจจัยสนองการเรียนรู้ในความคิดรวบยอดรายย่อย (Sub – Concepts and Mini - Concepts)

2. ปัจจัยสนองการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Terminal Behavior Objective)

3. สร้างสรรค์ขึ้นด้วยตนเอง (Self – Creativity) ครูผู้สอนบทเรียน – เด็กผู้เรียน

4. คุณลักษณะเอนกประสงค์ (Multiple Purpose) และเป็นสากล (Universalization) ใช้ได้ทุกโรงเรียน เสริมความสมบูรณ์ให้กับสื่อใหญ่ซึ่งครอบคลุมไม่ทั่วถึง

5. อยู่ในขีดความสามารถในการผลิตได้ด้วยตนเองในกิจกรรมการเรียนการสอน (Self – Production)

6. ประหยัด (Economy) เวลา ทรัพยากร วัสดุ แรงงาน สถานที่

7. เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมท้องถิ่น (Legend – Culture)

8. สอดคล้องกับการรับรู้ทางภาษา (Language Acquisition)

9. เป็นนวัตกรรมทางการสอน (Instructional Innovation)

เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (Appropriate Technology) หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่น่าสนใจครั้งนี้ควรเป็นแบบเรียนที่เหมาะสมต่อสภาพต่างๆ ดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 68 - 69)

1. การประจักษ์ตน

2. การพึ่งตนเอง

3. การสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

4. การอนุรักษ์ธรรมชาติ

5. การแสวงหาได้ในท้องถิ่น

6. สดุดีประหยัด

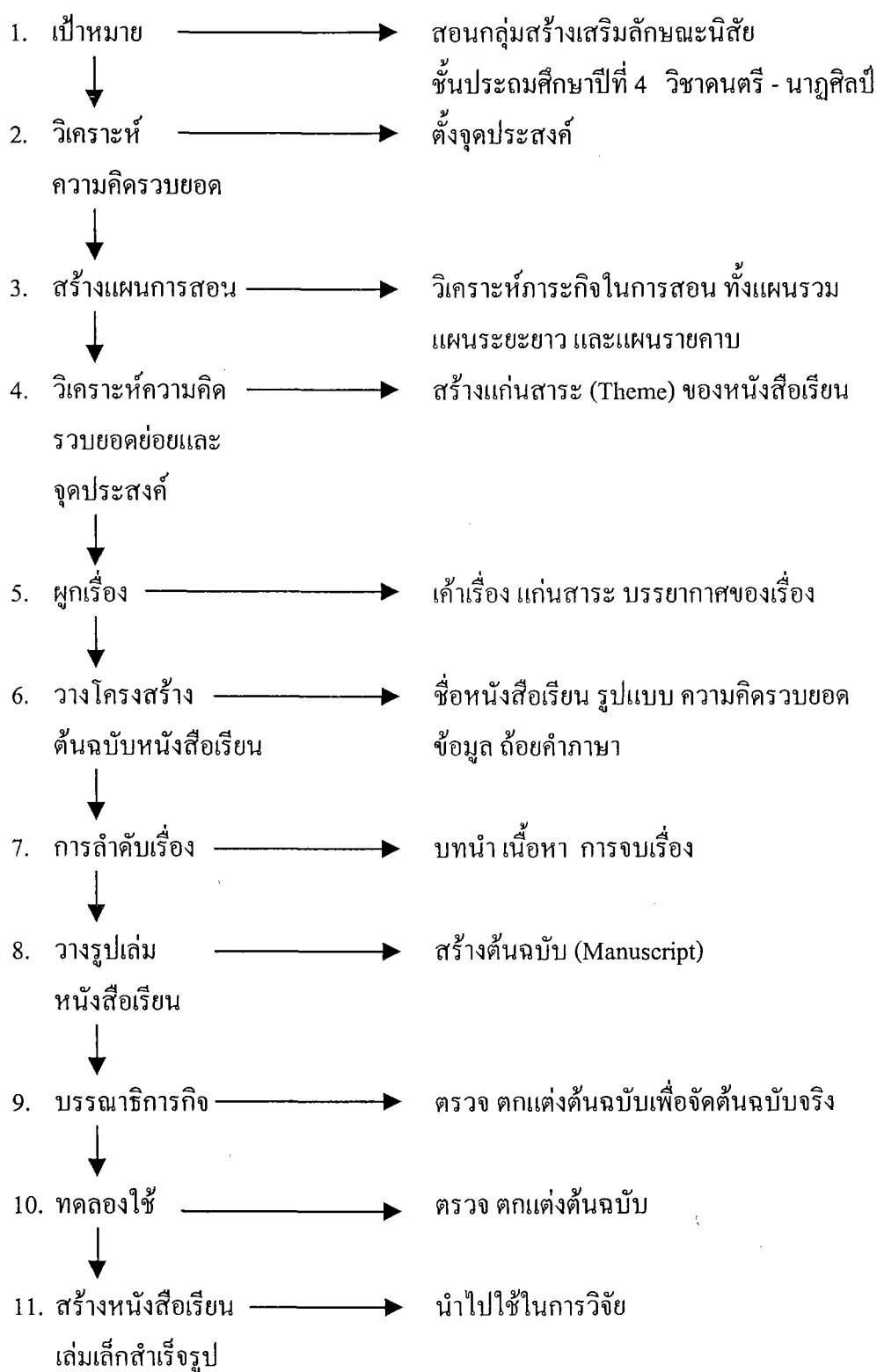
7. สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรม

8. ราคาถูกแต่ประโยชน์คุ้มค่า

9. เกิดขึ้นจากความต้องการร่วมกัน

1.4.5 ขั้นตอนการผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีขั้นตอนและยึดหลักในการผลิตโดยพิจารณาหลัก การตามหัวข้อดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 69)

ภาพประกอบ แผนภูมิแสดงขั้นตอนการผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้น

ในการเขียนโครงร่างต้นฉบับหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในขั้นแรก ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 70)

1. เจาเรื่อง (Ideal Title)
2. แนวคิดโครงร่างตามจินตภาพ (Plotting)
3. แก่นเรื่อง (Theme) เป็นเรื่องราวและเห็นภาพพจน์สั้นๆ
4. ตัวแสดงพฤติกรรม (Character) แสดงออกให้เห็นภาพพจน์ของเรื่องราวสั้นๆ
5. ฉาก (Atmosphere) ประกอบขึ้นหลายๆ ฉาก มีสีสัน ให้ความรู้สึกรวมกันหลายๆ

ฉากเข้าเป็นกลุ่ม

6. ภาพพจน์ (Figure of Speech) มองเห็นสะท้อนในด้านความรู้สึกคล้ายตามเห็นด้วย สอดคล้อง

ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้นฉบับ (Manuscript)

การเขียนโครงร่างต้นฉบับของหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 70)

1. ชื่อเรื่องและเรื่องราวที่เขียน (Title)
2. การกำหนดแก่นพื้นฐานและรูปแบบของวรรณกรรม (Genre and Format) มีทั้งรูปแบบของหนังสือร้อยแก้ว ร้อยกรอง ขนาดของหนังสือ เนื้อหาสอดคล้องกับวิชาที่เรียน
3. เนื้อหาสาระ (Story Content) เป็นประเภทร้อยแก้ว ร้อยกรอง ความเรียง
4. มโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดเดียว (Single Concept) มีเนื้อความที่มุ่งเน้นที่ความคิดรวบยอดเดียว
5. ข้อมูลหลักฐาน (Fact) มีการให้ข้อมูลที่เกิดจากการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ไป ตัวเลข บุคลิกลักษณะตัวละครที่จัดใส่ลงไป
6. ถ้อยคำภาษา (Wording) ขยายจากศัพท์เป็นบทละคร สนทนาระหว่างบุคคลของตัวละครในเรื่องนั้นๆ

ขั้นตอนการเขียนลำดับเรื่อง (Setting)

การเขียนโครงร่างลำดับเรื่องจะดำเนินเป็นขั้นตอนในแต่ละฉากติดต่อกันไปอย่างต่อเนื่องซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

6. ปรับปรุงครั้งที่ 2
7. นำไปใช้
8. ปรับปรุงครั้งที่ 3 (และมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา)

ประโยชน์ของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

1. ช่วยให้ผู้เรียนผ่านจุดประสงค์ได้แน่นอนอย่างยิ่ง
2. จัดทำสำเนิการเรียนรู้โดยตรงในแต่ละความคิดรวบยอด
3. เป็นสื่อเชิงวิเคราะห์การเรียนรู้ความคิดรวบยอดย่อย
4. ช่วยเสริมนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. เป็นสื่อสนองการเรียนรู้แห่งปวงชนครอบคลุมการใช้ประโยชน์ได้ทุกกรณี
6. ช่วยควบคุมเชื่อมโยงระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละบุคคล
7. เชื่อมโยงการเรียนรู้ให้เป็นเอกภาพ
8. เกิดความรู้สึกร่วมระหว่างบุคคล
9. เกิดศูนย์รวมความสนใจในการเรียนรู้
10. เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจากสื่อเชิงวรรณกรรม

(หทัย ตันหยง. 2532 : 72)

ทฤษฎีการเรียนการสอนพื้นฐานการสอนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กาเย่ (Gagne. 1977 : 303 – 318) ได้แสดงลำดับการสอน (Instructional Events) และ ลำดับการเรียนการสอน (Instructional Phases) ไว้โดยสรุปได้ดังนี้

ลำดับการสอน (Instructional Events)

การจัดลำดับการสอนนี้ผู้สอนควรยึดหลักการสอนที่ว่า การสอนขั้นแรกนั้นต้องสร้างความคิดหรือเร้าความสนใจให้เกิดขึ้นต่อผู้เรียนเสียก่อน แล้วจึงแจ้งจุดประสงค์การเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ ซึ่งสามารถแสดงเป็นขั้นลำดับการสอนไว้ ดังนี้

1. กระตุ้นพลังแรงจูงใจ (Activating Motivation)
2. กำหนดเป้าหมายแก่ผู้เรียน (Informing the Learner of The Lesson Objectives)
3. ชี้นำสนใจโดยตรง (Directing Attention)
4. เร้าให้ระลึกบททวน (Stimulation Recall)
5. แนะนำแนวการเรียน (Providing Learning Guidance)
6. สร้างเสริมความคงทนในการเรียนรู้ (Enhancing Retention)

7. เอื้ออำนวยปัจจัยถ่ายโยงการเรียนรู้ (Promoting Transfer of Learning)
8. จัดให้มีภาคปฏิบัติงาน (Eliciting Performance)
9. จัดให้มีการตรวจผลงานย้อนหลัง (Providing Feedback)

ลำดับการเรียนรู้การสอน (Instructional Phases)

ลำดับการเรียนรู้การสอนเป็นกระบวนการภายในตัวผู้เรียนเมื่อได้รับการสอนแล้วจะเกิดขึ้นมีส่วนสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยเมื่อผู้เรียนได้รับการสอน ซึ่งผู้สอนได้กระตุ้นพลังแรงใจแล้วผู้เรียนเกิดแรงใจในการเรียนการสอนขึ้น ซึ่งสามารถแสดงเป็นลำดับขั้นตอนไว้ดังนี้ (Gagne. 1974 : 28)

1. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation Phase)
2. การรับรู้ (Apprehending Phase)
3. การสำนึก (Retention Phase)
4. การปรุงแต่ง (Acquisition Phase)
5. การระลึกทบทวน (Recall Phase)
6. การแสดงพฤติกรรม (Generalization Phase)
7. การแสดงผลย้อนหลัง (Performance Phase)

จากเอกสารดังกล่าวจะเห็นว่าหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีขั้นตอนการผลิตที่เป็นกระบวนการ มีเพียงความคิดรวบยอดเดียวไม่ซับซ้อนให้ความสนุกเพลิดเพลินปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอย่างวิเคราะห์ และสอดคล้องกับวัยของเด็กซึ่งอยู่ในช่วง 7-12 ปี ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมใช้ในการสอนวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ทฤษฎีพื้นฐานสำหรับการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ทฤษฎีที่ 1 ระบบธรรมชาติของการรับรู้แบบสื่อสาร (Language Acquisition System LAS) ซึ่งมีหลักการเน้นความสำคัญของพิมพ์เขียว การเรียนรู้ของมนุษย์ 3 ชุด (สั่น มีชั้นหมวก. 2537 : 13 – 17)

1. ชุดที่ 1 พิมพ์เขียวในสมอง 2 ซีก เป็นโครงสร้างทางสรีระวิทยา (Blueprint of In – Brian)

2. ชุดที่ 2 พิมพ์เขียวนอกสมอง (Blueprint of Out – Brian) คือ บริบทแวดล้อม ประกอบด้วยรูปธรรม นามธรรม ภาพ สัญลักษณ์ และภาษาแบบเรียนเป็นพิมพ์เขียว สรุปสุดท้าย นอกสมอง เช่น วัสดุการอ่าน มีภาพสัญลักษณ์และภาษา

3. ชุดที่ 3 พิมพ์เขียวการสอน (Blueprint of Teaching) เป็นส่วนเสริมแรงการเรียนรู้ ประกอบด้วย ครู นักเรียน หลักการและวิธีสอน สื่อ กิจกรรมที่เป็นระบบคือ ความคิดรวบยอด / จุดประสงค์การเรียนรู้ / เนื้อหาหลักสูตร / กิจกรรมการเรียนการสอน / สื่อ / การประเมินผล

ทฤษฎีที่ 2 ทฤษฎีมนุษยศาสตร์เชิงวรรณกรรม (Humanistic Theory of Literary Language Communication) มนุษย์ใช้ภาษาสื่อความหมายสร้างความสมบูรณ์แบบในการดำรงชีวิต ภาษาย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการถ่ายทอดและสืบทอดมรดกทางความคิด อุดมการณ์เรื่องราวต่างๆ อันก่อให้เกิดวิวัฒนาการต่างๆ ของโลกมนุษย์มีผลงานวิจัยดังนี้

การใช้สื่อวรรณกรรมสร้างพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ภาษาสูงกว่าการเรียนรู้ด้วยสื่อ ปกติ (หทัย ดันหยง. 2532 : 107 ; อ้างอิงมาจาก Phillips. 1986 : 36) จากการทดสอบการเรียนรู้ด้วย เรื่องราวที่แต่งเป็นนิทาน นิยาย เด็กสามารถเข้าใจและวินิจฉัยหาคำตอบได้ง่ายกว่าการทดสอบด้วย วิธีอื่น (หทัย ดันหยง. 2532 : 106 ; อ้างอิงมาจาก Kendall, Mason and Hunter. 180 : 233 – 236) นิทาน นิยาย สร้างแรงจูงใจให้สูง (หทัย ดันหยง. 2532 : 107 ; อ้างอิงมาจาก Ringness. 1965 : 600 – 606) โดยเฉพาะวรรณกรรมประเภทที่สร้างขึ้นในลักษณะร่วมสมัย ช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการ และธรรมชาติของภาษามากขึ้น เข้าใจการใช้ศัพท์ที่มีความรวดเร็วในการอ่าน (หทัย ดันหยง. 2532 : 107 ; อ้างอิงจาก Wilson and other. 1986 : 32)

ทฤษฎีที่ 3 ทฤษฎีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters) ประกอบด้วยแนวทฤษฎีหลัก 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการสอนแบบสื่อสาร (Communication Approach) เน้นสภาพแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทางด้านบริบท เนื้อหา จัดให้ผู้เรียนได้แสดงออกเชิงปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน

2. ทฤษฎีการสอนธรรมชาติ (Natural Approach) เน้นกระบวนการการเรียนรู้ป้อนเข้า (Input) และผลิตผล (Output) ของผู้เรียน การสร้างปัจจัยเช่นนี้เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่มีความหมายต่อผู้เรียนตามสภาพชีวิตแวดล้อม และเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ทฤษฎีการสอนอ่านตามหลักภาษาเชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) เน้นกระบวนการอ่านของมนุษย์ การสร้างความหมายจากสัญลักษณ์ผ่านกระบวนการทางความคิด (หทัย ดันหยง. 2532 : 3 – 5)

ทฤษฎี 3 ทฤษฎีนี้ผู้วิจัยได้นำมาเป็นหลักการ แนวทางและเหตุผลในการสร้างหรือจัดทำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับวัยของเด็ก ผู้วิจัยได้ศึกษานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็กด้วยการนำนิทานที่มีเรื่องราวเหมือนชีวิตจริง ตัวละครมีพฤติกรรมในการนำเอาวิชานาฏศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง ดำเนินเรื่องด้วยการนำวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวผู้เรียน มาผูกขึ้นเป็นเรื่องราวให้เด็กได้ศึกษา

การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การทดสอบประสิทธิภาพ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ถึงแม้ว่าผู้ผลิตสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะดำเนินการผลิตตามขั้นตอนข้างต้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วดีเพียงใดก็ตาม ถ้าปราศจากการทดสอบประสิทธิภาพสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ผลิตมาย่อมไม่เป็นที่เชื่อถือ ดังนั้นเมื่อได้ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมฉบับร่างในด้านภาษา ภาพความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญและครูผู้สอนแล้วจำเป็นต้องนำสื่อไปตรวจสอบคุณภาพ หรือทดสอบหาประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลจากการนำสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ว่าสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ผลิตขึ้นมามีคุณภาพตามวัตถุประสงค์และตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในการทดสอบหาประสิทธิภาพนี้อาศัยการทดลองโดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2532 : 496 – 497)

1. การทดสอบแบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการทดลองใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมฉบับร่างกับนักเรียนที่เป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม 1 : 1 หมายความว่าในการทดลองแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบหนึ่งคนและนักเรียนหนึ่งคน

2. การทดสอบแบบกลุ่มเล็ก (1 : 10) เป็นการทดลองใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 กับนักเรียนเป็นตัวแทนของผู้ที่จะเรียนจากสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม 1 : 10 หมายความว่าในการทดลองสอนแต่ละครั้งประกอบด้วยผู้ทดสอบ 1 คน และนักเรียนประมาณ 10 คน

3. การทดสอบภาคสนาม เป็นการทดสอบขั้นสุดท้ายของกระบวนการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม การทดสอบในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สร้างมั่นใจได้ว่าสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นมานั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ในการสอนวิชาดนตรี - นาฏศิลป์ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ในการหาประสิทธิภาพโดยการหามาตรฐานด้วยวิธี “มาตรฐาน 80/80” (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2532 : 496 – 497)

การหามาตรฐานตัวแรก (80 ตัวแรก) หมายความว่า เมื่อเรียนจากสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแล้วผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่มแต่ละเล่มได้โดยเฉลี่ยร้อยละ 80

สำหรับมาตรฐานตัวหลัง (80 ตัวหลัง) หมายถึง การทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนได้ผลเฉลี่ยร้อยละ 80

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชานาฏศิลป์

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิชานาฏศิลป์ ไว้ดังนี้

อนันต์นพ นิรมล (2531 : 32) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากเทปวีดิทัศน์ กับการสอนปกติผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้กิจกรรมนาฏศิลป์ภาคปฏิบัติของนักเรียนจากวีดิทัศน์ สูงกว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนจากการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผลการเรียนรู้ภาคความรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

เกสินี นันทวิสิทธิ์ (2535 : 74 – 75) ได้ศึกษาถึงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนาฏยศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้และไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอน พบว่ากลุ่มทดลองที่เรียนโดยบทเพลงประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนโดยไม่ใช้บทเพลงประกอบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วัฒนา ชื่นวงศา (2536 : 58) ได้ศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ของครูก่อนได้รับการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรมของครูผู้สอนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2535 จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติกิจกรรมนาฏศิลป์ของครูหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากการวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในวิชานาฏศิลป์นั้นสิ่งที่สำคัญ ในการเรียนการสอนก็คือ สื่อ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใดก็ตาม จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นทั้งนั้น และจากการสังเกตจะพบว่าในการวิจัยยังไม่มีผู้ใดคิดทำสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเลย นี่จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยจัดทำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องเพลงพื้นเมืองจีน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถประมวลพอสังเขปได้ดังนี้

หทัย ดันหยง (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา โดยใช้การสอนด้วยวิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรมกับการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาที่ใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรม ซึ่งผลวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนระหว่างการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโดยใช้หนังสือเรียนปกติเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สุชาดา จันทรแพง (2536 : 81) ได้ทำการวิจัยการศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลหลังการทดลองสอนซ่อมเสริมโดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการประเมินผลก่อนการสอนซ่อมเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ เปรียบเทียบความสามารถในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง พบว่าก่อนการทดลอง และหลังการทดลองนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปราณี มอธรรม (2538 : 84) สร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการประเมินประสิทธิภาพแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมการประเมินผลท้ายบทเรียน และการประเมินผลสรุปหลังการเรียนพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) คือ 87.62/85.10 เช่นเดียวกัน

ยุพา ชุ่มสนิท (2540 : 96) ได้สร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่าหนังสือที่สร้างขึ้นทั้ง 8 เล่ม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษได้

ผลจากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะเห็นได้ว่าการนำเอาหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ที่สร้างขึ้นและผ่านการหาประสิทธิภาพแล้วมาใช้เป็นสื่อในการเรียนก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนวิชาดนตรี - นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
2. การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
3. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
4. การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1.1 ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลุกจิต เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 105 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลุกจิต เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน

2. การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

2.2 ศึกษาและวิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์ และเนื้อหาวิชากลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) วิชาดนตรี – นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องเพลงพื้นเมือง

2.3 สร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม โดยใช้หลักเกณฑ์การผลิตแบบเรียนเชิงวรรณกรรมของ หทัย ดันหยง (2532 : 64-72) ตามขั้นตอน ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์และเนื้อหาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิชา ดนตรี – นาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมือง

2.3.2 นำเนื้อหาความคิดรวบยอด และจุดประสงค์มาสร้างเป็นแก่นสาระของเนื้อหาหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ขั้นตอนในการผลิตหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 69)

(1) กำหนดเป้าหมาย (Target) ในการผลิตและกลุ่มเป้าหมายที่จะใช้หนังสือเรียน

(2) วิเคราะห์ความคิดรวบยอดและจุดประสงค์จากหลักสูตรระดับเป้าหมาย

(3) สร้างแผนการสอนรวมหน่วย และแผนการสอนรายคาบ

(4) นำความคิดรวบยอดและจุดประสงค์มาสร้างเป็นแก่นสาระของเนื้อหาในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (Theme)

(5) ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้น (Plot I – Ideal)

ในการเขียนโครงร่างต้นฉบับของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในขั้นแรกประกอบด้วยขั้นตอนการคิดสร้างองค์ประกอบดังนี้ (หทัย ดันหยง. 2532 : 70)

1) เจาเรื่อง (Ideal Title)

2) แนวคิดโครงร่างจินตภาพ (Plotting)

3) แก่นเรื่อง (Theme) เป็นเรื่องราวและเห็นภาพพจน์สั้นๆ

4) ตัวแสดงพฤติกรรม (Character) แสดงออกให้เห็นภาพพจน์ของเรื่องราวสั้นๆ

5) ฉาก (Atmosphere) ประกอบขึ้นหลายๆ ฉากมีสีสัน ให้ความรู้สึกรวมกันหลายๆ ฉากเข้าเป็นกลุ่ม

6) ภาพพจน์ (Figure for Speech) มองเห็นสะท้อนในด้านความรู้สึก คล้อยตาม เห็นด้วย สอดคล้อง

(6) ขั้นตอนการเขียนโครงร่างต้นฉบับ (Plot II – Manuscript)

การเขียนโครงร่างต้นฉบับของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เป็นขั้นตอนที่วางโครงสร้างและกำหนดรายละเอียดต่างๆ ดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 70)

- 1) ชื่อเรื่องและเรื่องราวที่เขียน (title)
- 2) การกำหนดแกนพื้นฐานและรูปแบบของวรรณกรรม (genre and format) ให้สอดคล้องกับเนื้อหา
- 3) เนื้อหาสาระ (story content) เป็นประเภทร้อยแก้ว ร้อยกรอง ความเรียง
- 4) มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอดเดียว (single concept) มีเนื้อความที่มุ่งเน้นที่ความคิดรวบยอดเพียงความคิดรวบยอดเดียว
- 5) ข้อมูลหลักฐาน (fact) มีการให้ข้อมูลที่เกิดจากการบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ไป ตัวเลข บุคลิกลักษณะของตัวละครที่จัดใส่ลงไป
- 6) ถ้อยคำภาษา (wording) ขยายจากคำศัพท์เป็นบทละครสนทนา ระหว่างบุคคลต่อบุคคลของตัวละครในเรื่องนั้นๆ

(7) ขั้นตอนการเขียนโครงร่างลำดับเรื่อง (Plot III – Setting)

การเขียนโครงร่างลำดับเรื่องจะดำเนินเป็นขั้นตอนในแต่ละภาคติดต่อกันไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับดังนี้

โครงร่างลำดับเรื่อง (Setting)

1) วิธีเริ่มเรื่อง	→	ฉากที่ 1 (Set I)
		—ฉากที่ 2 (Set II)
		—ฉากที่ 3 (Set III)
2) วิธีดำเนินเนื้อเรื่อง (Content Approach)		—ฉากที่ 4 (Set IV)
		—ฉากที่ 5 (Set V)
		—ฉากที่ 6 (Set VI)
3) วิธีการจบของเรื่อง (Ending – Set)	→	ฉากสุดท้าย (Set VII)

(8) ขั้นตอนการเขียนโครงร่างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม (Plot IV

– Book Design)

โครงร่างของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม มีส่วนประกอบกันเป็นรูปเล่มดังนี้ (หทัย ตันหยง. 2532 : 71-72)

- 1) ส่วนปก ประกอบด้วย ชื่อเรื่องหนังสือเรียน ชื่อผู้แต่ง ชนิดของหนังสือ
- 2) คำนำ ประกอบด้วย การเขียนที่บอกแนวคิด หลักการ ความเป็นมา จุดประสงค์ เป้าหมาย และประกาศคุณูปการ
- 3) เนื้อหา ประกอบด้วย พฤติกรรมที่แสดงออกมาจากตัวละคร ภายในเรื่องที่มีความคิดรวบยอดเดียวในเนื้อหา
- 4) ส่วนเสริม ประกอบด้วย วิธีใช้ ข้อแนะนำ ข้อเสนอแนะ กิจกรรม และประวัติผู้แต่ง

(9) บรรณาธิการกิจ (Editing)

บรรณาธิการกิจของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ประกอบด้วยขั้นตอนตามลำดับดังนี้

- 1) ตรวจสอบ – โครงสร้าง
- 2) ตรวจสอบ – การใช้ภาษา
- 3) ตรวจสอบ – ประเมินจุดประสงค์
- 4) ปรับปรุงครั้งที่ 1
- 5) ทดสอบคุณภาพ (Tryout)
- 6) ปรับปรุงครั้งที่ 2
- 7) นำไปใช้
- 8) ปรับปรุงครั้งที่ 3 (และมีการปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา)

(10) จัดทำรูปเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง รวม 7 เล่ม ให้สมบูรณ์ดังนี้

1) ของดีสี่ภาค	5) พลังกลุ่ม
2) ไม่ลองไม่รู้	6) เปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ
3) ของฝากจากอ่างทอง	7) รู้จักคนดัง
4) อาสาพาเที่ยว	

(11) การทดลอง (Tryout)

2.4 นำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเสนอต่อประธานกรรมการและผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมเด็ก เพื่อตรวจพิจารณาเนื้อหาตามคุณลักษณะของวรรณกรรมเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม / สำหรับเกณฑ์ในการประเมินหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นประเมินตามเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวรรณกรรมสำหรับเด็กกำหนด

2.5 ทำการปรับปรุงสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแล้วจัดทำเป็นรูปเล่มฉบับร่าง

2.6 นำสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วให้ประธานและกรรมการตรวจพิจารณาอีกครั้งหนึ่งแล้วปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยพร้อมที่จะนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ประกอบด้วย

3.1 แผนการทดลอง ใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

3.2 กิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 แผนการทดลองใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การสร้างและหาคุณภาพของแผนการทดลองใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) วิชา คนตรี – นาฏศิลป์

3.1.2 นำความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจากสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมาเขียนแผนการใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

3.1.3 นำแผนการใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่เขียนขึ้นเสนอต่อประธาน กรรมการ และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจและนำมาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.1.4 นำแผนการใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่แก้ไขแล้วมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 กิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

แบบปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการดังนี้

3.2.1 การสร้างแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

(1) ศึกษาทฤษฎี วิธีสร้างแบบทดสอบจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2520 : 1-403) เทคนิคการเขียนคำถามเลือกตอบของ ชวาล แพรัตกุล (2520 : 1-385) หนังสือการวัดผลการศึกษาของ อนันต์ ศรีโสภณ (2525 : 111-134)

(2) ศึกษาหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

(3) ศึกษาจุดประสงค์ ความคิดรวบยอดของสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แล้วสร้างแบบทดสอบท้ายเล่มให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่ม จำนวน 15 ข้อ เป็นปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

(4) นำแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อสอบแต่ละข้อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ระดับ 0.5 ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์การประเมินดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2537 : 124)

+ 1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มเชิงพฤติกรรมนั้น
0	หมายถึง	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทน ลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
-1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

(5) นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC (ดัชนีความสอดคล้อง) ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป แล้วนำข้อทดสอบที่คัดเลือกไว้ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเรียนเรื่องเพลงพื้นเมืองแล้ว จำนวน 100 คน

(6) นำผลการสอบจากข้อ (5) มาตรวจให้คะแนน โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของ จุง เทห์ ฟาน คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนก .20 ขึ้นไป จำนวน 10 ข้อ ซึ่งได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 ถึง 0.62 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.22 ถึง 0.78 แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168-170)

(7) นำแบบทดสอบที่ได้รับการทดลองและปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นแบบทดสอบที่ใช้หลังจากการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว แบบทดสอบนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

3.3.1 ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากหนังสือเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ขวาล แพร์ตกุล (2520 : 1-403) หนังสือการทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการของ บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2527 : 1-241) หนังสือการสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2529 : 1-377)

3.3.2 วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา ความคิดรวบยอดและจุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาที่ใช้ทดลองเพื่อใช้ในการเขียนข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.3.3 สร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 60 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ที่ได้วิเคราะห์แล้ว

3.3.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาว่าข้อสอบแต่ละข้อสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมตารางวิเคราะห์เนื้อหาหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์ประเมินดังนี้

+ 1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มเชิงพฤติกรรมนั้น
0	หมายถึง	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทน ลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นหรือไม่
-1	หมายถึง	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามไม่เป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้น

3.3.5 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC (ดัชนีความสอดคล้อง) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ได้ทั้งหมด 30 ข้อ แล้วนำข้อทดสอบที่ได้รับจากการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเรียนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมืองแล้ว จำนวน 100 คน แล้วตรวจให้คะแนนตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบหรือเลือกตอบมากกว่า 1 คำตอบให้ 0 คะแนน

3.3.6 นำผลการสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความยากง่าย (p) ของข้อสอบแต่ละข้อ โดยใช้เทคนิค 27% ของจุง เตห์ ฟาน (Chung The Fan) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 ถึง 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) .20 ขึ้นไปรวม 30 ข้อ ซึ่งได้ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.21 ถึง 0.79 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20 ถึง 0.63

3.3.7 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ในข้อ 3.6 มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson 20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168 – 171)

3.3.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี – นาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมืองที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการทดลองต่อไป

4. การดำเนินการทดลองหาประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

การหาประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมดำเนินการตามกระบวนการหาประสิทธิภาพสื่อของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 496 – 497) ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการหาประสิทธิภาพดังนี้

ครั้งที่ 1 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพรายบุคคล โดยนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลุกจิต เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 คน เพื่อให้อ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กแต่ละเล่ม โดยครูแนะนำชี้แจงวัตถุประสงค์ในการอ่านให้นักเรียนทราบ จากนั้นสังเกตพฤติกรรมขณะอ่านจับเวลา สนทนาซักถามข้อบกพร่องของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในแต่ละเล่มทั้ง 7 เล่ม และเมื่อสอนจบในแต่ละเล่มแล้วจึงให้นักเรียนทำกิจกรรมท้ายบทเรียนและแบบทดสอบรวมหลังเรียน

จากผลการทดลองครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลุกจิต จำนวน 1 คน พบข้อบกพร่องและข้อคิดเห็นจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนดังนี้

1. เล่มที่ 1 ภาพหน้าตาของตัวละครไม่ชัดเจนในหน้าที่ 3 ไม่รู้ว่าตัวละครกำลังทำอะไร
2. เล่มที่ 2 ภาพตัวละครแสดงอารมณ์ไม่ชัดเจน เป็นภาพในระยะไกลๆ เป็นส่วนใหญ่
3. เล่มที่ 3 ภาพในหน้าที่ 9 ภาพตัวละครเล็กเกินไป
4. เล่มที่ 4 ภาพในหน้าที่ 4 ตัวละครต้องร้องไห้
5. เล่มที่ 5 ภาพในหน้าที่ 6 ควรเป็นภาพตัวละครนั่งอยู่ในรถ ไม่ใช่เป็นภาพรถวิ่ง
6. เล่มที่ 6 ภาพในหน้าที่ 3 ควรมีภาพคนกำลังเกี่ยวข้าวให้เห็นด้วย
7. เล่มที่ 7 ภาพในหน้าที่ 3 ภาพจึงไม่ชัดเจน

สำหรับเรื่องภาษาที่ใช้ในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนักเรียนอ่านแล้วมีความชัดเจนเข้าใจง่าย

หลังจากการทดลองหาคุณภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมครั้งที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่มตามข้อบกพร่องต่างๆ ที่พบในการทดลองแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำไปปรับปรุงหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 2 เป็นการตรวจประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับกลุ่มเล็ก โดยนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่ปรับปรุงแล้วจากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิต จำนวน 10 คน ทำการทดลองพร้อมกันทั้งกลุ่ม โดยวิธีการเดียวกับครั้งที่ 1 เพื่อรวบรวมปัญหาและข้อบกพร่องเกี่ยวกับหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ความชัดเจนของภาพและกิจกรรมประกอบท้ายเล่ม หลังจากนั้นนำข้อมูลต่างๆ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตที่ได้

จากการทดลองครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิตจำนวน 10 คน พบข้อบกพร่องและข้อคิดเห็นจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนดังนี้ คือ ในแต่ละเล่มได้ปรับภาพให้คมชัดยิ่งขึ้น และเน้นภาพให้เป็นภาพขยายขนาดใหญ่ขึ้น

หลังจากทดลองในครั้งที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยรวบรวมข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมในแต่ละเล่มที่พบในการทดลองแล้วเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมเพื่อให้ได้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ครั้งที่ 3 นำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 7 เล่ม ที่ปรับปรุงในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิต เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีกำหนดการสอนและดำเนินการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดการทดลองสอน ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โดยใช้ เวลาในการทดลอง ทั้งหมด 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที ใช้เวลา ทดลองทั้งหมด 21 คาบ

2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม วิชา ดนตรี – นาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมืองตามขั้นตอนการสอนด้วยแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมของ หทัย ดันหยง (ตามข้อเสนอแนะในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม) เมื่อสอนจบแต่ละเล่ม แล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายเล่มทันที เพื่อนำคะแนนที่ได้มาหาประสิทธิภาพ

3. เมื่อสิ้นสุดการทดลองสอนด้วยการใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมวิชา ดนตรี – นาฏศิลป์ เรื่องเพลงพื้นเมือง ทั้ง 7 เล่ม ผู้วิจัยจึงนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วบันทึกผลคะแนนหลังเรียนหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1.1 หาค่า IOC (ดัชนีความสอดคล้อง) ของแบบการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม โดยใช้เกณฑ์การประเมินของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์

5.1.2 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบท้ายเล่ม และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้เทคนิค 27% ของจุง เตห์ ฟาน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20

5.2 การประสิทธิภาพของหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ 80/80 ของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 59)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

1.2 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 64)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

1.3 หาค่าความแปรปรวน (Variance) ของคะแนนโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2531 : 62-65)

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่ม

2. สถิติเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 122-125)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ข้อทดสอบเป็นรายข้อ (Item Analysis) โดยใช้การจัดกลุ่ม 27% แล้วเปิดตารางสำเร็จรูปของ จุง เตห์ ฟาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 168)

$$r_u = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S_i^2} \right)$$

เมื่อ r_u	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
n	แทน	จำนวนข้อสอบของแบบทดสอบ
P	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่งๆ
		$= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$
q	แทน	สัดส่วนผู้ที่ไม่ได้ในข้อหนึ่ง ๆ = 1 - P
S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับนั้น

3. หาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมโดยใช้สูตร (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2532 : 495 – 496)

$$E_1 = \left[\frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \right] \times 100$$

$$E_2 = \left[\frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \right] \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในบทเรียนคิดเป็นร้อยละ จากการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	จำนวนข้อทดสอบ
C	แทน	เกณฑ์ที่กำหนด
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
E1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในบทเรียน คิดเป็นร้อยละ จากการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
E2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
A	แทน	คะแนนเต็มของการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี - นาฏศิลป์) ชุดเพลงพื้นเมืองทั้ง 7 เล่ม จากความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์เฉลี่ยโดยคำนวณหาค่า E_1 / E_2 (80/80)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี - นาฏศิลป์) ทั้ง 7 เล่ม ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 แสดงค่าสถิติพื้นฐานจากการทำแบบทดสอบกิจกรรมท้ายเล่มของหนังสือเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรมแต่ละเล่มเพื่อหาประสิทธิภาพตัวแรก (E_1) ผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบ ท้ายเล่มของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุด
เพลงพื้นเมือง จำแนกเป็นรายเล่มดังนี้

เล่มที่	เรื่อง	N	K	C	$\bar{X}$	S.D.	นักเรียน ที่สอบผ่าน		นักเรียน ที่สอบไม่ผ่าน		E_1
							จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	ของดีสี่ภาค	30	10	8	8.30	0.53	27	90.00	3	10.00	83.00
2	ไม่ลองไม่รู้	30	10	8	8.50	0.77	25	83.33	5	16.66	85.00
3	ของฝากจากอ่างทอง	30	10	8	8.67	0.88	27	90.00	3	10.00	86.66
4	อาสาพาเที่ยว	30	10	8	8.76	0.85	25	83.33	5	16.66	87.66
5	พลังกลุ่ม	30	10	8	8.23	0.50	25	83.33	5	16.66	82.33
6	เปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ	30	10	8	9.23	0.72	30	100	0	0	92.33
7	รู้จักคนดัง	30	10	8	8.36	0.61	28	93.33	2	6.66	83.66
รวม 7 เล่ม											85.80

จากตาราง 1 พบว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบและแบบการปฏิบัติกิจกรรมท้าย
เล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80%) โดย
จัดเรียงลำดับจากคะแนนมากไปหาน้อย แปลผลจากค่าของคะแนนได้ค่าประสิทธิภาพของหนังสือ
ร้อยละ 85.80

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการเรียนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองทั้ง 7 เล่ม เพื่อหาประสิทธิภาพตัวหลัง (E_2) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองครบทั้ง 7 เล่มแล้วดังนี้

ข้อทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	N	K	C	$\bar{X}$	S.D	นักเรียน ที่สอบผ่าน		นักเรียน ที่สอบไม่ผ่าน		E_2
						จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี-นาฏศิลป์)	30	30	24	26.60	1.16	30	100	-	-	88.66

จากตาราง 2 พบว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการเรียนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุด เพลงพื้นเมือง ทั้ง 7 เล่ม นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (ร้อยละ 80) โดยมีค่าประสิทธิภาพ ตัวหลัง (E_2) เป็นร้อยละ 88.66

ตอนที่ 3 ค่าประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมแต่ละเล่มตามเกณฑ์ 80/80
ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตาราง

ตาราง 3 ค่าประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองตามเกณฑ์ที่กำหนด (80/80)

ลำดับที่	เรื่อง	E_1	E_2
1	ของดีสี่ภาค	83.00	88.66
2	ไม่ลองไม่รู้	85.00	88.66
3	ของฝากจากอ่างทอง	86.66	88.66
4	อาสาพาเที่ยว	87.66	88.66
5	พลังกลุ่ม	82.33	88.66
6	เปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ	92.33	88.66
7	รู้จักคนดัง	83.66	88.66
	รวม	85.80	88.66

จากตาราง 3 พบว่าหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (80/80) กล่าวคือ $E_1 = 85.80\%$ และ $E_2 = 88.66\%$

ดังนั้นหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองมีประสิทธิภาพดีเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อสร้างและศึกษาหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมือง กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี - นาฏศิลป์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543

1.1 กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิตที่มีผลการเรียนระดับปานกลาง จำนวน 1 คน ได้โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายสำหรับการทดลองในครั้งที่ 1 ทดลองกับนักเรียน 1 คน

1.2 กลุ่มที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิตจำนวน 10 คน ซึ่งมีผลการเรียนดีจำนวน 3 คน ผลการเรียนปานกลาง 4 คน ผลการเรียนระดับอ่อนจำนวน 3 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก สำหรับการทดลองในครั้งที่ 2 ทดลองกับนักเรียน 10 คน

1.3 กลุ่มที่ 3 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปลูกจิตได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
2. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง
3. แบบทดสอบท้ายเล่ม
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. วิธีดำเนินการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ตามขั้นตอนของรองศาสตราจารย์หทัย ดันหยง

3.2 ดำเนินการหาประสิทธิภาพของหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ตั้งแต่ทดสอบรายบุคคล และทดสอบภาคสนาม โดยผู้วิจัยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 โดยใช้เวลาดทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที รวม 21 คาบ

3.3 การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อให้นักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมในแต่ละเล่ม ทั้ง 7 เล่มใช้เวลาในการทดลองเล่มละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที เมื่อสอนจบในแต่ละเล่มแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนทันที เพื่อนำผลการทดสอบที่ได้มาใช้ในการหาประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมตามเกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2532 : 495-496)

3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองสอนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองทั้ง 7 เล่มแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทำการทดสอบแล้วบันทึกผลการทดสอบหลังเรียนหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมไว้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

จากการประเมินผลประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาดนตรี - นาฏศิลป์ จากการประเมินประสิทธิภาพหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมการประเมินผลท้ายบทเรียน และการประเมินผลสรุปหลังเรียน พบว่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) คือ 85.80/88.66 แสดงว่าหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้

อภิปราย

จากการประเมินประสิทธิภาพของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาดนตรี-นาฏศิลป์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วพบว่า การประเมินผลท้ายบทเรียนและการประเมินผลหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80/80) แสดงว่าหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยวิชา ดนตรี-นาฏศิลป์ มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้สอนได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ประเมินประสิทธิภาพเป็นรายเล่มทั้ง 7 เล่ม มารวมกันและหาประสิทธิภาพก็สูงกว่าเกณฑ์ 80 ตัวแรกคือ ได้ค่าประสิทธิภาพถึง 85.80 และประสิทธิภาพหลังการเรียนก็สูงกว่าเกณฑ์ 80 คือ ได้ค่าประสิทธิภาพ 88.66 ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าทั้งในภาพรวมและแยกย่อยเป็นรายเล่ม หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้ดังที่

หทัย ตันหยง ได้อธิบายว่าสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีคุณลักษณะพิเศษ คือ สนองความคิดรวบยอดย่อยและจุดประสงค์ปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบันกล่าวคือ สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเหล่านี้สร้างขึ้น โดยการวิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เนื้อหาจากแผนการสอน แล้วนำความคิดรวบยอด จุดประสงค์ และเนื้อหามาสัมพันธ์กันแล้วสร้างเป็นสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่อยู่ในจิตความสามารถในการผลิตด้วยตนเอง (หทัย ตันหยง 2532 : 67) จึงอาจกล่าวได้ว่า หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นทั้ง 7 เล่ม มีประสิทธิภาพสูงเนื่องจาก

1. ใช้หลักเกณฑ์การผลิตแบบเรียนเชิงวรรณกรรมของ หทัย ตันหยง (2532 : 64 - 72) ซึ่งทำให้หนังสือเรียนที่ผลิตขึ้นมีคุณสมบัติที่เป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพหลายประการคือ

1.1 มีคุณลักษณะที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ความคิดรวบยอด จุดประสงค์และเนื้อหาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยวิชา คณิต - นาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นจุดประสงค์ย่อย แล้วนำเนื้อหาความคิดรวบยอดและจุดประสงค์มาสร้างเป็นแก่นสาระของเนื้อหาของหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ภายในระยะเวลาอันสั้นจบลงภายในแผนการสอนหนึ่งๆ

1.2 หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นการสร้างเนื้อหาให้มีลักษณะเป็นวรรณกรรม มีเค้าโครงเรื่อง เนื้อหา แก่นสาระ ฉาก ตัวละคร ดำเนินเรื่องราวสนุกสนานอ่านจบภายในเล่ม ใช้เวลาสั้นๆ ในการอ่าน มีภาพประกอบเป็นการดู

1.3 หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อแปลกใหม่เหมาะกับมือเด็กสามารถพกพาไปได้สะดวก กิจกรรมที่ใช้ส่งเสริมการอ่านและเขียน อีกทั้งนักเรียนได้แสดงออกตามความสามารถ

2. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อกลไกที่เป็นทั้งตัวสื่อและวิธีการสอนช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นจึงสามารถให้นักเรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมท้ายเล่ม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่านักเรียนได้เรียนรู้โดยผ่านสัมผัสเกือบครบทุกด้าน

3. ประสิทธิภาพของสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาคณิต - นาฏศิลป์ได้ เพราะมีคุณสมบัติสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัย ตันหยง (2532 : 214) ที่พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีประสิทธิภาพทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาโดยใช้หนังสือเรียน

ปกติเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กนกวรรณ ชื่นชม (2532 : 80 - 81) ที่พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนจุลบทที่มีหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อ มีประสิทธิภาพทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีสอนปกติด้วยหนังสือปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ โชติคุณพิพิงค์ (2535 : 80-81) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ โดยใช้สื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีประสิทธิภาพทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อใบงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา จันทร์แพง (2536 : 81-83) ที่พบว่าสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้สอนซ่อมเสริมการวิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี มอธรรม (2538 : 84) ที่พบว่าสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมมีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเรื่อง "จังหวัดสิงห์บุรีของเรา"

จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่า หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นในทุกเนื้อหาและกลุ่มประสบการณ์ ดังนั้นเมื่อนำมาใช้สอนในวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาที่ขาดแคลนสื่อประเภทแบบเรียนทำให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดี (หทัย ต้นหยง 2532 : 9) ดังนั้น หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นจึงเป็นสื่อที่ทรงประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดเหมาะสมที่ครูจะนำไปใช้สอน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยวิชาดนตรี - นาฏศิลป์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดทำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมนั้นควรคำนึงถึงเนื้อเรื่องควรเป็นเรื่องสั้น กระชับแต่ได้ใจความ เนื้อเรื่องไม่ควรจะยาวเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย

1.2 ในการวาดภาพประกอบเนื้อเรื่องควรเป็นภาพการ์ตูนภาพสัตว์ เพราะจะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ดีกว่าภาพการ์ตูนประเภทอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1 ควรมีการสร้างสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองในภาคอื่นๆ

2.2 ควรสร้างสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเกี่ยวกับ เพลงพื้นเมืองในรูปแบบของมัลติมีเดีย

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ชื่นชม. (2532). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยวิธีสอนปกติกับวิธีสอนชุดจุดจบที่ใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนาค.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2532). หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรุงเทพมหานคร, สำนักงานการศึกษา. (2536). รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานการศึกษา.
- _____. (2536). รายงานการประเมินผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2526). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเพลงพื้นบ้านภาคกลางในระดับปริญญาตรี โดยใช้บทเรียนโมดูลกับการสอนปกติ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนาค.
- จิรา มาลัยธรรม. (2541). การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กลอยฟ้า เรื่อง “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดศรีบุญเรือง สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดลำนาค.
- จินตนา ใบกาชูป. การเขียนสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์, ม.ป.ป.
- _____. (2534). การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- ชวาล แพรัตกุล. (2520). เทคนิคการเขียนคำถามเลือกตอบ. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
- _____. (2520). เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : พัทธอักษร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2532). สื่อการสอนระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

- ทัศนีย์ โชติพิณพิงค์. (2535). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้สื่อหนังสือเรียนเล่ม เล็กเชิงวรรณกรรมกับที่เรียนโดยใช้สื่อใบงาน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ทศนา แคมมณี. (2522). กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่มที่ 1. กรุงเทพฯ : บุรพาการพิมพ์.
- เชิรศรี วิวิศรี. (2530). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นฤมล กังวาลไกล. (2534). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเขียนและ เจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบ มุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนปกติ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- นิมิต ลิลา. (2541.) การสร้างบทเรียนสไลด์เทปเสียง ประกอบการสอนกิจกรรมนาฏศิลป์ เรื่อง ทำรำประกอบเพลงนกขมิ้น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- บันลือ พุกกะวัน. (2524). วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2527). การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประมาณ ะกิมิ. (2521). การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาและสื่อดัดแปลงเป็นสื่อการสอน. ชลบุรี : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทร วิโรฒ บางแสน, อุดมศึกษา.
- ปราณี มอธรรม. (2538). การสร้างสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เรื่อง “จังหวัดสิงห์บุรีของเรา” กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ปรียาลักษณ์ พิลากุล. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความสนใจในการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิง วรรณกรรมกับสื่อการเรียนตามคู่มือครู. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2525). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- พานี สีสวย. (2526.) สุนทรียของนาฏศิลป์ไทย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดคณะการพิมพ์.
- มนตรี ตราโมท. (2597). การละเล่นของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์.

- บุพา ชุ่มสนธิ. (2540). การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม วิชาภาษาอังกฤษ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- รังสี เกษมสุข. (2531). การสร้างบทเรียนเทปโทรทัศน์ประกอบการสอนวิชาดนตรี เรื่อง ลักษณะ
 เสียงและการประสมวงของเครื่องดนตรีไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- ราตรี เทียนคำ. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสนใจในการเรียนและความคงทน
 ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก การลบ ของนักเรียนชั้นประถม
 ศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- รุ่งกานต์ ธรรมรักษ์. (2541). การสร้างหนังสือเรียนเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน
 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทาง
 ธรรมชาติ โรงเรียนวัดเทวสุนทร เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2531). หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 ศึกษาพร.
- _____. (2533). สถิติวิทยาทางการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วาสนา จาดพุ่ม. (2535). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียน
 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย
 สื่อแบบเรียนเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติโรงเรียนราษฎร์บูรณะ
 เขตราษฎร์บูรณะ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อุดมศึกษา.
- วาสนา ชาวหา. (2522). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). แนวการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศึกษาการพิมพ์.
- _____. (2536). รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา.
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2534). หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดวรรณวิจักขณ์ เล่ม 1.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

วิชาการ, กองสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2536). รายงานการศึกษาสภาพ

การใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

สนั่น มีจันทร์. (2537). วิจัยวรรณกรรมสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและ

การสอนกรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุชาดา จันทร์แพง. (2536). การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเพื่อส่งเสริมการ

วิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 3. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

อัคราเนน.

สันต์ ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข. (2525). การใช้สื่อการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น :

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุกัญญา สุธาษา. (2525). เพลงปฏิพากษ์ : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

สุชาดา จันทร์แพง. (2536). การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อแบบเรียนเล่มเล็กเพื่อส่งเสริมการ

วิเคราะห์โจทย์ปัญหาการคูณและการหารวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 3. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,

อัคราเนน.

สุมาลย์ เรืองเดช. (2517). เพลงพื้นเมืองจากตำบลพนมทวน อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, อัคราเนน.

_____. (กุมภาพันธ์, 2526). “เพลงพื้นบ้าน,” วัฒนธรรมไทย. 22 : 38 – 51.

_____. (2527). “ศัพท์ที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน” ในคู่มือปฏิบัติการวัฒนธรรมพื้นบ้าน หน้า 73-

113. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการ.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2532). หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. (2532). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์การศาสนา.

หทัย ตันหยง. (2528). การสร้างสรรค์วรรณกรรมและหนังสือสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

_____. (2532). “การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา” ศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา. 3(1) : 37 – 52, 1 ธันวาคม.

_____. (2532). รายงานการวิจัยการสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เพื่อเป็นสื่อพัฒนาการอ่านในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาคหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (2533). การพัฒนาการเรียนการสอนด้วยสื่อนวัตกรรมแบบเรียนลอยฟ้าราคาอุก. ม.ป.ท. อัดสำเนา.

_____. (2535). แนวคิดการพัฒนาพิมพ์เขียวการเรียนรู้ต้นแบบของการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.

อ้อยแดง หอมสุวรรณ. (2538). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อวิถีชีวิตประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับสื่อตามแผนการสอนปกติ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.

อนก นาวิกมูล. (2528). เพลงนอกศตวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ.

อาภรณ์ มนตรีศาสตร์, จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. (2517). วิชานาฏศิลป์. กรุงเทพฯ : ชูรสภา.

อารีรัตน์ ดอกสี. (2541). การสร้างแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.

อมรา กล้าเจริญ. (2527). “เพลงพื้นเมืองลำดัด” วัฒนธรรมไทย. 23 : 42 – 47 ; เมษายน.

_____. (2531). สุนทรียนาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอ.เอส พรินต์ติ้งเฮาส์.

อำนาจ กันธรักษ์. (2541). การสร้างสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมประกอบการสอนกิจกรรมลูกเสือสามัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, อัดสำเนา.

Gagne, Robert M. (1974). *Essentials of Learning for Instruction*. Hinsdale Illinois : The Dryden Press.

Gagne, Robert M. (1977). *The Conditions of Learning*. 3rd ed. New York : Mc Graw Hill Book Co.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
การวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 4 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 1 เรื่อง ของดีสี่ภาค

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.75	.32
2	.63	.27
3	.58	.62
4	.75	.32
5	.70	.43
6	.75	.32
7	.70	.43
8	.70	.43
9	.75	.32
10	.58	.62

ตาราง 5 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 2 เรื่องไม่ลองไม่รู้

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.49	.25
2	.81	.72
3	.75	.32
4	.58	.62
5	.75	.32
6	.70	.43
7	.75	.32
8	.75	.32
9	.75	.32
10	.70	.43

ตารางที่ 6 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่ม
เด็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 3 เรื่องของฝากจากค้างทอง

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.70	.43
2	.81	.18
3	.70	.82
4	.75	.32
5	.75	.32
6	.81	.72
7	.75	.32
8	.75	.32
9	.70	.43
10	.70	.43

ตารางที่ 7 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 4 เรื่องอาสาพาเที่ยว

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.75	.32
2	.70	.43
3	.81	.72
4	.75	.32
5	.58	.62
6	.75	.32
7	.70	.43
8	.75	.32
9	.70	.43
10	.75	.32

ตารางที่ 8 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็ก
เชิงวรรณกรรม เล่มที่ 5 เรื่องพลังกลุ่ม

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.70	.43
2	.75	.32
3	.56	.39
4	.70	.43
5	.75	.32
6	.75	.32
7	.64	.53
8	.63	.27
9	.75	.32
10	.70	.43

ตารางที่ 9 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 6 เรื่องเปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.75	.32
2	.70	.43
3	.75	.32
4	.70	.43
5	.70	.43
6	.58	.62
7	.70	.43
8	.75	.32
9	.70	.43
10	.63	.27

ตารางที่ 10 ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 7 เรื่องรู้จักคนดัง

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.75	.32
2	.64	.53
3	.70	.43
4	.75	.32
5	.58	.62
6	.70	.43
7	.70	.43
8	.63	.27
9	.70	.43
10	.75	.32

การหาค่า IOC (ดัชนีความสอดคล้อง) ของกิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การหาค่า IOC ของกิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เล่มที่ 1 – เล่มที่ 7

$$\begin{aligned}\sum R &= 3 \\ N &= 3 \\ IOC &= \frac{\sum R}{N} \\ &= \frac{3}{3} \\ IOC &= 1\end{aligned}$$

∴ กิจกรรมท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 1 – เล่มที่ 7 มีค่า IOC = 1

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาดนตรี – นาฏศิลป์ จากสูตร KR – 20

$$\begin{aligned}r_{tt} &= \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2_t} \right) \\ n &= 30 \\ \sum pq &= 2.55 \\ S^2_t &= 3.7 \\ r_{tt} &= \frac{30}{30-1} \left(1 - \frac{2.55}{3.7} \right) \\ &= 1.03 \times 0.31 \\ &= 0.32\end{aligned}$$

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน = 0.32

ตารางที่ 11 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าความยากง่าย	ค่าอำนาจจำแนก
1	.70	.43	16	.70	.43
2	.63	.27	17	.75	.32
3	.75	.32	18	.70	.43
4	.70	.43	19	.75	.32
5	.75	.32	20	.70	.43
6	.70	.43	21	.63	.27
7	.75	.32	22	.70	.43
8	.75	.32	23	.70	.43
9	.75	.32	24	.75	.32
10	.75	.32	25	.75	.32
11	.70	.43	26	.70	.43
12	.75	.32	27	.75	.32
13	.75	.32	28	.70	.43
14	.75	.32	29	.75	.32
15	.63	.27	30	.75	.32

ตาราง 12 แสดงคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คนที่	คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (30 คะแนน)
1	25
2	25
3	26
4	25
5	26
6	27
7	26
8	29
9	26
10	27
11	27
12	26
13	26
14	26
15	27
16	25
17	25
18	28
19	27
20	27
21	27
22	28
23	26
24	26
25	27

คนที่	คะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (30 คะแนน)
26	29
27	27
28	29
29	26
30	27
$\bar{X}$	26.60
S.D.	1.16

การหาประสิทธิภาพของแบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมโดยใช้สูตร

$$E_1 = \left[\frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \right] \times 100$$

$$E_2 = \left[\frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \right] \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในบทเรียนคิดเป็นร้อยละ จากการปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละ
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายเล่ม
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
	N	แทน	จำนวนผู้เรียน
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบท้ายเล่ม
	B	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 1

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{249}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.83 \times 100 \\
 &= 83.00
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 2

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{255}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.85 \times 100 \\
 &= 85.00
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 3

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{260}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.866 \times 100 \\
 &= 86.66
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 4

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{263}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.876 \times 100 \\
 &= 87.66
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 5

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{247}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.823 \times 100 \\
 &= 82.33
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 6

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left[\frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \right] \times 100 \\
 &= \frac{\frac{277}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.923 \times 100 \\
 &= 92.33
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มที่ 7

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left(\frac{\frac{\sum x}{N}}{A} \right) \times 100 \\
 &= \frac{\frac{251}{30}}{10} \times 100 \\
 &= 0.836 \times 100 \\
 &= 83.66
 \end{aligned}$$

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมทั้ง 7 เล่ม

$$\begin{aligned}
 E_1 &= \left(\frac{\frac{1,802}{30}}{70} \right) \times 100 \\
 &= 0.858 \times 100 \\
 &= 85.80
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 E_2 &= \left(\frac{\frac{798}{30}}{30} \right) \times 100 \\
 &= 0.886 \times 100 \\
 &= 88.66
 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ข.

- 1. แผนการสอน**
- 2. แบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม**
- 3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน**

แผนการสอนรวม

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

เวลา 21 คาบ

เรื่องเพลงพื้นเมือง

ความคิดรวบยอด

เพลงพื้นเมืองเป็นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นประเพณีต่างๆ มีทำนอง เนื้อร้องที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกประวัติเพลงพื้นเมืองได้
2. นักเรียนสามารถอธิบายลักษณะการแสดงเพลงพื้นเมืองได้
3. นักเรียนสามารถอธิบายวิธีการแสดงเพลงพื้นเมืองได้
4. นักเรียนสามารถร้องเพลงพื้นเมืองได้

เนื้อหา การร้องเพลงพื้นเมือง

1. เพลงเรือ
2. เพลงฉ่อย
3. เพลงอีแซว
4. เพลงระบำชาวไร่
5. เพลงพวงมาลัย
6. เพลงเกี่ยวข้าว
7. ลำตัด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ร้องเพลง
2. ดูวิดีโอ
3. ดูแผนภูมิภาพ

ขั้นสอน

1. จัดกลุ่มนักเรียน
2. สนทนาเร้าความสนใจให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
3. ให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

4. ให้นักเรียนอภิปราย สนทนา เนื้อเรื่องที่อ่านและแสดงบทบาทสมมุติ
5. ให้นักเรียนฝึกร้องเพลงพื้นเมือง แล้วเสนอผลงาน

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป สนทนาอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในบทเรียน
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนและเสนอผลงานโดยครูและนักเรียนร่วมกัน อภิปราย
3. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบท้ายเล่ม
4. นักเรียนระบายสีลงในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กำหนดเวลาที่ใช้ในแต่ละตอน

ในเนื้อหาแต่ละเรื่องใช้เวลาเรื่องละ 3 คาบ

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองจำนวน 7 เล่ม ประกอบด้วย
 1. เรื่องของดีสี่ภาค
 2. เรื่องไม่ลองไม่รู้
 3. เรื่องของฝากจากอ่างทอง
 4. เรื่องอาสาพาเที่ยว
 5. เรื่องพลังกลุ่ม
 6. เรื่องเปลี่ยนยางไม่เปลี่ยนใจ
 7. เรื่องรู้จักคนดัง
2. แผนภูมิภาพ
3. เครื่องประกอบจังหวะฉิ่ง กรับ

การประเมินผล

1. การสังเกต
2. การตรวจผลงาน
3. การตรวจแบบทดสอบ
 - 3.1 แบบทดสอบท้ายเล่มหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
 - 3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แผนการสอนที่ 1

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงเรือ

ความคิดรวบยอด

เพลงเรือเป็นเพลงพื้นเมืองของไทยในแถบภาคกลางนิยมเล่นในฤดูน้ำหลาก

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเล่าประวัติของเพลงเรือได้
2. นักเรียนอธิบายลักษณะการแสดงได้
3. นักเรียนสามารถร้องเพลงเรือได้

เนื้อหา การร้องเพลงเรือ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิภาพการแสดงเพลงเรือ
2. ครูสนทนาเกี่ยวกับการละเล่นพื้นเมือง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน
2. ครูแจกหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องของดีสี่ภาค ให้กับนักเรียนคนละ 1 เล่ม
3. ครูให้นักเรียนอ่านเรื่องจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม แล้วให้แต่ละกลุ่มอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับประวัติและลักษณะการแสดง
4. นักเรียนฝึกร้องเพลงเรือโดยครูคอยแนะนำการร้องและตีจังหวะและประกอบจังหวะ

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อเรื่องจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม เกี่ยวกับประวัติและลักษณะการแสดง
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
3. นักเรียนร้องเพลงเรือโดยครูคอยกำกับจังหวะ
4. นักเรียนระบายสีลงในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

5. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องของดีสี่ภาค
2. แผนภูมิภาพการแสดงเพลงเรือ
3. นิง
4. กรับ

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การร้องเพลง
2. การตรวจผลงาน
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - การระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องของดีสี่ภาค

แผนการสอนที่ 2

กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสตร์

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงน้อย

ความคิดรวบยอด

เพลงน้อยเป็นเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่นภาคกลาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเล่าประวัติความเป็นมาของเพลงน้อยได้
2. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงเพลงน้อยได้
3. นักเรียนบอกลักษณะการแสดงเพลงน้อยได้

เนื้อหา การร้องเพลงน้อย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนฟังเพลงน้อยจากเครื่องเทปบันทึกเสียง
2. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องไม่ลองไม่รู้

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน แล้วร่วมกันอ่านเนื้อเรื่อง ไม่ลองไม่รู้ จากนั้นให้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับประวัติและวิธีการแสดง
2. ครูให้นักเรียนร่วมกันแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่อง ไม่ลองไม่รู้
3. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับบทบาทของตัวละครว่าใครมีพฤติกรรมอย่างไร
4. นักเรียนฝึกร้องเพลงน้อย

ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนอภิปรายสรุปเรื่องที่อ่านร่วมกัน
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกัน

อภิปราย

3. ครูให้นักเรียนร้องเพลงน้อยพร้อมกัน โดยครูเปิดเทปและคอยกำกับจังหวะ
4. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม
5. นักเรียนระบายสีลงในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่อง ไม่ลองไม่รู้
2. เครื่องเป่าบันทึกลีขึงและม่วนเทป
3. นิง
4. กรับ

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การอภิปรายและตอบคำถาม
 - การร้องเพลง
2. การตรวจผลงาน
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - การระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่อง ไม่ลองไม่รู้

แผนการสอนที่ 3

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงอีแซว

ความคิดรวบยอด

เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นเมืองภาคกลางนิยมเล่นในจังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกประวัติเพลงอีแซวได้
2. นักเรียนบอกลักษณะเพลงอีแซวได้
3. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงเพลงอีแซวได้

เนื้อหา การร้องเพลงอีแซว

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์การไปทัศนศึกษา
2. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องของฝากจากอ่างทอง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน 5 กลุ่ม
2. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องของฝากจากอ่างทอง
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายถึงประวัติ ลักษณะและวิธีการแสดงของเพลงอีแซว
4. นักเรียนฝึกร้องเพลงอีแซว โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำและชี้แนะข้อบกพร่อง

ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป พฤติกรรมของตัวละครในเรื่องของฝากจากอ่างทอง
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
3. นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องของฝากจากอ่างทอง
4. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่อง ของฝักจากอ่างทอง

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต

- การร่วมกิจกรรม
- การอภิปรายและตอบคำถาม
- การร้องเพลง

2. การตรวจผลงาน

- แบบทดสอบท้ายเล่ม
- การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
- การระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องของฝักจากอ่างทอง

แผนการสอนที่ 4

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงระบำชาวไร่

ความคิดรวบยอด

เพลงระบำชาวไร่เป็นเพลงพื้นเมืองที่นิยมร้องเล่นกันในเทศกาลทอดผ้าป่า ทอดกฐินของชาวภาคกลาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกประวัติเพลงระบำชาวไร่ได้
2. นักเรียนบอกลักษณะการแสดงเพลงระบำชาวไร่ได้
3. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงเพลงระบำชาวไร่ได้

เนื้อหา การร้องเพลงระบำชาวไร่

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิภาพพระปรารักษ์สามยอด
2. ครูนำเสนอถึงสิ่งสำคัญที่อยู่ในจังหวัดลพบุรี
3. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องอาสาพาเที่ยว

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องอาสาพาเที่ยว
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงบทบาทของตัวละครในเนื้อเรื่องอาสาพาเที่ยว
3. นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องอาสาพาเที่ยว
4. นักเรียนฝึกหัดร้องเพลงระบำชาวไร่ โดยมีครูคอยแนะนำ

ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายถึงประวัติลักษณะและวิธีการแสดงเพลงระบำชาวไร่
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงานโดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
3. นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องอาสาพาเที่ยว
4. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่อง อาสาพาเที่ยว
2. แผนภูมิภาพพระปรางค์สามยอด

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การอภิปรายและตอบคำถาม
 - การร้องเพลง
2. การตรวจผลงาน
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - การระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่อง อาสาพาเที่ยว

แผนการสอนที่ 5

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงพวงมาลัย

ความคิดรวบยอด

เพลงพวงมาลัยเป็นเพลงพื้นเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นภาคกลาง นิยมเล่นในเทศกาลตรุษสงกรานต์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกประวัติเพลงพวงมาลัยได้
2. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงได้
3. นักเรียนสามารถร้องเพลงพวงมาลัยได้

เนื้อหา การร้องเพลงพวงมาลัย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเทปเพลงพวงมาลัยให้นักเรียนฟัง
2. ครูนำสนทนากลุ่มว่านักเรียนคนใดเคยชมการแสดงเพลงพวงมาลัย
3. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องพวงมาลัย

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน
2. ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องพวงมาลัย
3. ครูร่วมกับนักเรียนอภิปรายเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องพวงมาลัยว่ามีใครทำอะไรบ้าง
4. ครูให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาร่วมแสดงบทบาทสมมติ เรื่องพวงมาลัย
5. ครูให้นักเรียนฝึกหัดร้องเพลงพวงมาลัยโดยมีครูคอยแนะนำ

ขั้นสรุป

1. นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงประวัติ ลักษณะและวิธีการเล่นเพลงพวงมาลัย
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
3. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงเพลงพวงมาลัย โดยมีครูคอยกำกับจังหวะ

4. นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องพลังกลุ่ม
5. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องพลังกลุ่ม
2. เครื่องเทปบันทึกเสียงและไม้นวนเทป

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การเล่นเพลงพวงมาลัย
 - การแสดงบทบาทสมมุติ
2. การตรวจผลงาน
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - ภาพระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องพลังกลุ่ม

แผนการสอนที่ 6

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เวลา 3 คาบ

เรื่องเพลงเกี่ยวข้าว

ความคิดรวบยอด

เพลงเกี่ยวข้าวเป็นเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นกันในท้องถิ่นภาคกลาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกประวัติเพลงเกี่ยวข้าวได้
2. นักเรียนอธิบายลักษณะและวิธีการแสดงเพลงเกี่ยวข้าวได้
3. นักเรียนร้องเพลงเกี่ยวข้าวได้

เนื้อหา การร้องเพลงเกี่ยวข้าว

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำเคียวและข้าวมาให้นักเรียนดู
2. ครูนำเสนอเกี่ยวกับอาชีพการทำนา
3. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องเปลี่ยนยางไม้
เปลี่ยนใจ

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 6 คน
2. นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องเปลี่ยนยางไม้
เปลี่ยนใจ
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่าน
4. นักเรียนร่วมกันร้องเพลงเกี่ยวข้าวโดยครูร้องนำแล้วให้นักเรียนร้องตาม

ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาอภิปรายเกี่ยวกับประวัติ ลักษณะและวิธีการแสดง
เพลงเกี่ยวข้าว
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกัน
อภิปราย
3. ครูให้นักเรียนเล่นเพลงเกี่ยวข้าวโดยครูคอยกำกับจังหวะและแก้ไขข้อบกพร่อง

4. ครูให้นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องเปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ
5. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องอาสาวาเทียว
2. ต้นข้าว
3. เถียว

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การอภิปราย
2. ตรวจผลงาน
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - ระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องเปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ

แผนการสอนที่ 7

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิชาดนตรี – นาฏศิลป์
เวลา 3 คาบ

เรื่องลำตัด

ความคิดรวบยอด

ลำตัดเป็นการละเล่นประเภทเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นกันในภาคกลาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกประวัติความเป็นมาของลำตัดได้
2. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงลำตัดได้
3. นักเรียนบอกลักษณะการแสดงได้

เนื้อหา การร้องลำตัด

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูเปิดเทปลำตัดให้นักเรียนฟัง
2. ครูให้นักเรียนดูแผนภูมิภาพการแต่งกายการเล่นลำตัด
3. ครูแนะนำหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องรู้จักคนดัง

ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่องรู้จักคนดัง
2. ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครว่าแต่ละตัวมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง
3. ครูให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามเนื้อเรื่องรู้จักคนดัง
4. นักเรียนฝึกหัดร้องลำตัดโดยมีครูคอยแนะนำ

ขั้นสรุป

1. นักเรียนอภิปรายสรุปเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาวิธีการแสดงและลักษณะการแสดงลำตัด
2. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเองและเสนอผลงาน โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
3. นักเรียนเล่นลำตัดโดยมีครูคอยแก้ไขข้อบกพร่อง
4. นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเรื่องรู้จักคนดัง

5. นักเรียนตอบแบบทดสอบท้ายเล่ม
6. นักเรียนตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง เรื่องรู้จักคนดัง
2. แผนภูมิภาพการแต่งกายของผู้แสดงลำตัด
3. เครื่องทอผ้าปักตีนเทียนและม้วนทอ

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การร่วมกิจกรรม
 - การปฏิบัติ
 - การอภิปรายซักถาม
2. การตรวจผลงาน
 - การแต่งเรื่องตามความคิดของตนเอง
 - แบบทดสอบท้ายเล่ม
 - แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - การระบายสีจากหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมืองเรื่อง รู้จักคนดัง

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ชุดเพลงพื้นเมือง

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี-นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับที่ 1

เรื่องของดีสี่ภาค

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. พ่อกับแม่พาตุ้มกับเต๋ยไปไหน

ก. ไปทำบุญ	ข. ไปซื้อของ
ค. ไปนั่งรถเล่น	ง. ไปงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย 4 ภาค
2. ในงานตุ้มสนใจอะไรเป็นพิเศษ

ก. สินค้าแต่ละภาค	ข. การแสดงแต่ละภาค
ค. การแกะสลักตัวหนังตะลุง	ง. อาหารของแต่ละภาค
3. เหตุใดตุ้มจึงพลัดหลงกับพ่อและแม่

ก. เดินไม่ดูทาง	ข. เวลาเดินไม่ดูพ่อกับแม่
ค. คนมากเบียดกัน	ง. เดินไม่จับมือกับใคร
4. ตุ้มสนใจการสาธิตการทำอะไร

ก. การแกะสลักตัวหนัง	ข. การทำกลองยาว
ค. การปั้นหม้อ	ง. การทอเสื่อกระจูด
5. ในงานที่ครอบครัวของตุ้มไปเที่ยวมีการแสดงอะไร

ก. เพลงฉ่อย	ข. ลำตัด
ค. เพลงเรือ	ง. เพลงพวงมาลัย
6. ผู้แสดงเพลงเรือมาจากจังหวัดใด

ก. อ่างทอง	ข. ชัยนาท
ค. สุพรรณบุรี	ง. พระนครศรีอยุธยา
7. ผู้ร่อนนำฝ่ายชายและฝ่ายหญิงในการแสดงเพลงเรือเรียกว่าอะไร

ก. ผู้ร่อนนำ	ข. พ่อ - แม่
ค. พ่อเพลง - แม่เพลง	ง. นักร้อง

8. การแสดงเพลงเรือผู้แสดงจะแสดงที่ใด

ก. ลอยเรือในสระน้ำ

ข. กลางสนาม

ค. ริมสระน้ำ

ง. บนเวทีกลางสระน้ำ

9. เพลงเรือนิยมเล่นในภาคใดของประเทศ

ก. ภาคเหนือ

ข. ภาคอีสาน

ค. ภาคกลาง

ง. ภาคใต้

10. เพลงเรือนิยมเล่นกันมากในจังหวัดใด

ก. เพชรบุรี อ่างทอง

ข. สุพรรณบุรี นครสวรรค์

ค. ชัยนาท ปทุมธานี

ง. อุทัยฯ อ่างทอง

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี-นาฏศิลป์)

ลำดับที่ 2

ชุดเพลงพื้นเมือง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่องไม่ลองไม่รู้

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. บ้านตายายของปูนา มดแดงอยู่ที่ไหน

ก. บางปลาม้า	ข. บางกระดี่
ค. บางปลากด	ง. บางปลาแก้ว
2. พ่อกับแม่พาปูนาและมดแดงไปเยี่ยมใคร

ก. ปู่ - ย่า	ข. ตา - ยาย
ค. ลุง - ป้า	ง. น้ำ - อา
3. อำเภอบางปลาม้าอยู่ในจังหวัดใด

ก. อ่างทอง	ข. สิงห์บุรี
ค. กาญจนบุรี	ง. สุพรรณบุรี
4. ตา ยาย พาปูนา กับมดแดงไปเที่ยวงานอะไร

ก. งานประจำปี	ข. งานแข่งเรือ
ค. งานประกวดผลไม้	ง. งานบวชนาค
5. งานประจำปีของจังหวัดสุพรรณบุรีที่ใหญ่ที่สุดคือ

ก. งานไหว้ศาลหลักเมือง	ข. งานคอนเจ็คย์
ค. งานเปิดหอบรรหาร	ง. งานเปิดศาลากลาง
6. ปูนา กับมดแดงไปทำอะไรในงาน

ก. เล่นม้าหมุน	ข. ดูรถไต่ถัง
ค. แข่งยิงเป้า	ง. ซ้อมขนม
7. ยายชวนหลานไปดูการแสดงอะไร

ก. เพลงฉ่อย	ข. ลิเก
ค. เพลงอีแซว	ง. ลำตัด

8. ในการร้องเพลงน้อยลูกคู่จะร้องรับว่าอย่างไร

ก. เอ้อๆ เอ้อๆ

ข. ฉ่ำๆ หน้อยแม่

ค. เอ้อๆ ฉ่ำๆ หน้อยแม่

ง. เอ้อๆ เอ้อๆ ฉ่ำๆ หน้อยแม่

9. เพลงน้อยมักเล่นกันมากในภาคใดของไทย

ก. ภาคเหนือ

ข. ภาคอีสาน

ค. ภาคกลาง

ง. ภาคใต้

10. คอนเจดีย์อยู่ในจังหวัดใด

ก. อุทัย

ข. ชัยนาท

ค. กาญจนบุรี

ง. สุพรรณบุรี

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี - นาฏศิลป์)

ลำดับที่ 3

ชุดเพลงพื้นเมือง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

เรื่องของฝากจากอ่างทอง

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. พระนอนองค์ใหญ่ที่สุดอยู่ที่วัดอะไร

ก. วัดไชโย

ข. วัดสี่ร้อย

ค. วัดป่าโมก

ง. วัดขุนอินทประมูล

2. ยายของสุดาเป็นผู้แสดงเพลงในข้อใด

ก. เพลงเรือ

ข. เพลงอีแซว

ค. เพลงพวงมาลัย

ง. เพลงเกี่ยวข้าว

3. เพลงอีแซวเป็นเพลงที่ร้องโต้ตอบกันระหว่าง

ก. หญิงกับหญิง

ข. ชายกับชาย

ค. ชายกับหญิง

ง. ใครก็ได้

4. ผู้ร้องนำเพลงอีแซวฝ่ายชายเรียกว่าอย่างไร

ก. พ่อเพลง

ข. แม่เพลง

ค. ผู้ร้องนำฝ่ายชาย

ง. ผู้นำเพลง

5. เนื้อเพลงอีแซวในแต่ละวรรคมักจะมีคำประมาณเท่าไร

ก. 6-8 คำ

ข. 8-10 คำ

ค. 10-12 คำ

ง. 12-14 คำ

6. บทร้องเพลงอีแซวจะขึ้นต้นว่าอย่างไร

ก. มาเถิดเอ๋ย

ข. กระไรแม่มา

ค. มาเถิดกระไรแม่มา

ง. เอ้ามาเถิดหนากระไรแม่มา

7. นักเรียนห้อง ป.4/3 ร้องเพลงอีแซวได้เพราะใคร

ก. นิดน้อย

ข. ครูวาสนา

ค. ครูใหญ่

ง. ยายของนิดน้อย

8. เพลงอีแซวเป็นเพลงพื้นเมืองของภาคใดของไทย
ก. ภาคเหนือ	ข. ภาคอีสาน
ค. ภาคใต้	ง. ภาคกลาง
9. สุดาย้ายมาจากโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดใด
ก. อ่างทอง	ข. สิงห์บุรี
ค. ชัยนาท	ง. อยุธยา
10. ครูใหญ่ให้นักเรียนแสดงเพลงอีแซวในงานใด
ก. ชมรมศิษย์เก่า	ข. งานพบปะสังสรรค์
ค. งานทำบุญโรงเรียน	ง. งานเปิดห้องสมุด

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ชุดเพลงพื้นเมือง

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี-นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับที่ 4

เรื่องอาสาพาเที่ยว

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. แม่พามะลิไปเที่ยวที่จังหวัดใด

ก. สระบุรี

ข. ลพบุรี

ค. สิงห์บุรี

ง. ชัยนาท

2. งานที่มะลิไปเที่ยวซื้องานอะไร

ก. งานประจำปี

ข. งานฤดูหนาว

ค. งานแผ่นดินลพบุรี

ง. งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์

3. ทำไมมะลิจึงร้องไห้

ก. หิวข้าว

ข. อยากได้ของเล่น

ค. หลงทางกับแม่

ง. ถูกแม่ทำโทษ

4. ในงานมีการแสดงอะไร

ก. เพลงระบำชาวไร่

ข. เพลงอีแซว

ค. เพลงฉ่อย

ง. ลำตัด

5. เพลงระบำชาวไร่นิยมแสดงในงานใด

ก. งานลอยกระทง

ข. งานทอดกฐิน - ทอดผ้าป่า

ค. งานแข่งเรือ

ง. งานประเพณี

6. เพลงระบำชาวไร่นิยมแสดงที่จังหวัดใด

ก. ลพบุรี - อ่างทอง

ข. ชัยนาท - สิงห์บุรี

ค. สระบุรี - อโยธยา

ง. ลพบุรี - สระบุรี

7. เพลงใดเป็นเพลงระบำชาวไร่

ก. ดงไหนดอย เอ๋ยเอ๋ยลำไย

ข. เอ้ชา เอ้ชา

ค. ฮ่ำฮั ฮั๊บบ ฮั๊บบ

ง. เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้

8. มะลิกับแม่ไปพบกับใครที่บริเวณงาน

ก. นารี	ข. ตู้กตา
ค. เพื่อนของพ่อ	ง. นารีกับตู้กตา

9. การแสดงเพลงระบำชาวไร่แสดงที่ไหน

ก. ศาลพระกาฬ	ข. ศาลากลาง
ค. วัดนารายณ์	ง. วัดโบราณ

10. บ้านของมะลียู่จังหวัดใด

ก. ลพบุรี	ข. อโยธยา
ค. ปทุมธานี	ง. กรุงเทพฯ

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ชุดเพลงพื้นเมือง

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี-นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับที่ 5

เรื่อง พลังกลุ่ม

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. กลุ่มของอุไรจะนำการแต่งอะไรไปเผยแพร่วัฒนธรรมที่ต่างจังหวัด

ก. เพลงพวงมาลัย

ข. เพลงอีแซว

ค. เพลงเรือ

ง. เพลงระบำชาวไร่

2. มดแดงรับหน้าที่ทำอะไร ในการเผยแพร่วัฒนธรรม

ก. ทำสุจิบัตร

ข. ทำบท

ค. สาธิตการแสดง

ง. ผู้บรรยาย

3. คู่มัทนาที่ใดในการเผยแพร่วัฒนธรรม

ก. ทำบท

ข. ผู้บรรยาย

ค. ทำสุจิบัตร

ง. ทำกำหนดการแสดง

4. อุไรทำหน้าที่อะไรในการเผยแพร่วัฒนธรรม

ก. ทำบท

ข. ผู้บรรยาย

ค. ทำสุจิบัตร

ง. ทำกำหนดการแสดง

5. ผู้ที่รับหน้าที่สาธิตการแสดงคือใคร

ก. อุไรกับมะลิ

ข. มดแดงกับตุ้ม

ค. ตุ้มกับมะลิ

ง. อุไรกับตุ้ม

6. กลุ่มของมะลิเดินทางไปเผยแพร่การแสดงเพลงพวงมาลัยจังหวัดใด

ก. พัทลุง

ข. นครศรีธรรมราช

ค. ปัตตานี

ง. สงขลา

7. เพลงพวงมาลัยมีต้นกำเนิดมาจากจังหวัดใด

ก. ราชบุรี

ข. กาญจนบุรี

ค. เพชรบุรี

ง. ระยอง

8. การแสดงเพลงพวงมาลัยผู้แสดงมีวิธีการแสดงอย่างไร
 - ก. หนุ่มสาวยืนล้อมเป็นวงรี ข. ผู้ร้องต้องออกมารำ
 - ค. มีลูกคู่คอยร้องรับ ง. ถูกทุกข้อ
9. ข้อใดกล่าวถึงเพลงพวงมาลัย ไม่ถูกต้อง
 - ก. แสดงในงานลอยกระทง
 - ข. ผู้แสดงร้องทีละคน
 - ค. เวลาแสดงต้องมีเครื่องดนตรีประกอบ
 - ง. ขึ้นต้นร้องว่า เอ้อระเหย และลงท้ายว่า เออ
10. เมื่อถึงวันแสดงกลุ่มผู้แสดงมีปัญหาคือผู้แสดงคนหนึ่งป่วยกระทันหันผู้แสดงแก้ปัญหายังไร
 - ก. ไม่แสดงเพราะผู้แสดงไม่ครบ ข. ไม่มีการแสดงมีแต่การบรรยาย
 - ค. ให้มรดกมาแสดงแทนเพื่อนที่ป่วย ง. แสดงโดยให้อุไรสาธิตการแสดง

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ชุดเพลงพื้นเมือง

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี-นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับที่ 6

เรื่องเปลี่ยนอย่างไม่เปลี่ยนใจ

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. ครูทรงศรีพานักเรียนไปทัศนศึกษาที่จังหวัดใด

ก. อุดรธานี	ข. อ่างทอง
ค. สิงห์บุรี	ง. ชัยนาท
2. ขณะเดินทางเกิดอะไรขึ้นกับคณะนักเรียนที่ไปทัศนศึกษา

ก. รถน้ำมันหมด	ข. รถยางแตก
ค. รถชนกัน	ง. เหตุการณ์ปกติ
3. เดินทางมาถึงจังหวัดใดคณะทัศนศึกษาต้องหยุดพักการเดินทาง

ก. อุดรธานี	ข. อ่างทอง
ค. สิงห์บุรี	ง. ชัยนาท
4. ข้อใดเป็นทำนองรับของเพลงเกี่ยวข้าว

ก. ฮ่ำไฮ้	ข. เอชา เอ้ชา
ค. คงไหน เอย	ง. เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้
5. เพลงเกี่ยวข้าวนิยมเล่นในช่วงใดของการทำนา

ก. เก็บเกี่ยวข้าว	ข. ปลูกข้าว
ค. หว่านข้าว	ง. ฝัดข้าว
6. เพลงเกี่ยวข้าวนิยมเล่นในภาคใด

ก. ภาคเหนือ	ข. ภาคกลาง
ค. ภาคอีสาน	ง. ภาคใต้
7. เพลงเกี่ยวข้าวมีแสดงในจังหวัดใด

ก. อุดรธานี	ข. ราชบุรี
ค. สระบุรี	ง. พิษณุโลก

แบบทดสอบท้ายเล่ม

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ชุดเพลงพื้นเมือง

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย(ดนตรี - นาฏศิลป์)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับที่ 7

เรื่องรู้จักคนดัง

คำสั่ง จงเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ทับตัวอักษร ก. ข. ค. ง. ที่ถูกที่สุด

1. หวังเต๊ะ เป็นชื่อของใคร

ก. สมหวัง มีนา

ข. หวัดดี มีนา

ค. สมหวัง มินา

ง. หวังดี นิมา

2. หวังเต๊ะ เป็นศิลปินแห่งชาติในสาขาใด

ก. ศิลปการรำรำ

ข. ศิลปการแสดง

ค. คีตศิลป์ไทย

ง. นาฏศิลป์

3. ลำตัดเป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใด

ก. ภาคเหนือ

ข. ภาคกลาง

ค. ภาคอีสาน

ง. ภาคใต้

4. ในการแสดงลำตัดเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญในการแสดงคือ

ก. ฉิ่ง

ข. กลอง

ค. รำมะนา-ฉิ่ง

ง. กลอง- ฉิ่ง

5. ในการแสดงลำตัดมีเครื่องดนตรีไว้เพื่ออะไร

ก. ประกอบจังหวะ

ข. เพื่อให้คนดูสนุกสนาน

ค. เพื่อเรียกคนดู

ง. เพื่อให้ก็ึกครื้น

6. ผู้สืบทอดการแสดงลำตัดคือใคร

ก. ตุ่ม - มะลิ

ข. ตุ่ม - รสา

ค. ต่อม - มะลิ

ง. ต่อม - รสา

7. ผู้ที่รองรับสร้อยเพลง ของลำตัด เรียกว่า

ก. ลูกรับ

ข. ลูกคู่

ค. ลูกร้อง

ง. ลูกช่วง

8. ผู้ที่สามารถแสดงลำตัดได้ดีนั้นต้องมีลักษณะพิเศษคือ
ก. มีเสียงใส	ข. มีเสียงดัง
ค. ร่าสวຍ	ง. มีพรสวรรค์
9. คู่้มและมะลิได้นำความสามารถพิเศษในการร้องลำตัดได้ ไปใช้ประโยชน์ในด้านใด
-	
--
ก. สมัครเรียนโดยไม่ต้องสอบ
ข. ประกอบอาชีพเลี้ยงตนได้
ค. ส่งเสริม เผยแพร่วัฒนธรรมเพลงพื้นเมือง
ง. ถูกทุกข้อ
10. ผู้ที่จะเป็นนักแสดงที่ดีต้องมีคุณสมบัติอย่างไร
ก. มีพรสวรรค์	ข. ขยันฝึกซ้อม
ค. นอบน้อมถ่อมตน	ง. ถูกทุกข้อ

8. เพลงน้อยมักนิยมร้องเล่นกันในภาคใด

ก. ภาคเหนือ	ข. ภาคใต้
ค. ภาคกลาง	ง. ภาคอีสาน
9. เพลงน้อยนิยมร้องกันมากในจังหวัดใด

ก. นครสวรรค์	ข. กาญจนบุรี
ค. สุพรรณบุรี	ง. นครปฐม
10. ผู้ร่อนำในการแสดงเพลงพื้นเมืองเราเรียกว่า

ก. ผู้ร่อนำ	ข. หัวหน้า
ค. ผู้ว่าเพลง	ง. พ่อเพลง แม่เพลง
11. เอ้ามาเถิดหนา กระไรแม่มา เป็นทำนองเพลงใด

ก. เพลงเรือ	ข. เพลงอีแซว
ค. เพลงน้อย	ง. เพลงระบำชาวไร่
12. ดงไหนดอย เออเฮ้ยลำไย เป็นทำนองร้องรับของการร้องเพลงใด

ก. เพลงอีแซว	ข. เพลงน้อย
ค. เพลงพวงมาลัย	ง. เพลงระบำชาวไร่
13. เพลงระบำชาวไร่ เป็นเพลงพื้นเมืองของจังหวัดใด

ก. ลพบุรี , สระบุรี	ข. ลพบุรี , สุพรรณบุรี
ค. สุพรรณบุรี , กาญจนบุรี	ง. สระบุรี , สุพรรณบุรี
14. เอ้อระเหยลอยมา เป็นบทร้องของเพลงใด

ก. เพลงน้อย	ข. เพลงอีแซว
ค. เพลงระบำชาวไร่	ง. เพลงพวงมาลัย
15. เพลงพวงมาลัยนิยมแสดงในงานใด

ก. ตรุษ สงกรานต์	ข. งานบุญ
ค. ทอดผ้าป่า	ง. ทอดกฐิน
16. เพลงใดร้องโดยไม่ต้องใช้เครื่องดนตรีประกอบ

ก. เพลงเรือ	ข. เพลงอีแซว
ค. เพลงน้อย	ง. เพลงพวงมาลัย

17. เพลงพวงมาลัยแสดงแพร่หลายในจังหวัดใด

ก. สระบุรี

ข. ลพบุรี

ค. เพชรบุรี

ง. สุพรรณบุรี

18. เอ้ เอ้า เอ้ เอ้ เป็นเสียงลูกคู่ร้องรับในการเล่นเพลงใด

ก. เพลงอีแซว

ข. เพลงเกี่ยวข้าว

ค. เพลงระบำชาวไร่

ง. เพลงพวงมาลัย

19. เพลงเกี่ยวข้าวนิยมแสดงในจังหวัดใด

ก. อ่างทอง , สิงห์บุรี

ข. สิงห์บุรี , เพชรบุรี

ค. สุพรรณบุรี , ชัยนาท

ง. นครนายก , นครสวรรค์

20. อุปกรณ์ประกอบการเล่นเพลงเกี่ยวข้าวคือข้อใด

ก. รวงข้าว

ข. เรือ

ค. พวงมาลัย

ง. เกี่ยว กับรวงข้าว

21. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงลำตัดคือข้อใด

ก. กลอง

ข. ฉิ่ง

ค. รำมะนา

ง. ฉิ่ง , รำมะนา

22. ลำตัดนิยมแสดงในจังหวัดใด

ก. นครราชสีมา

ข. สงขลา

ค. อุทัย

ง. นครสวรรค์

23. รำมะนาที่ใช้ตีในการแสดงลำตัดมีจำนวนกี่ใบ

ก. 2 ใบ

ข. 3 ใบ

ค. 4 ใบ

ง. 5 ใบ

24. ข้อใดเป็นเพลงพื้นเมืองภาคกลาง

ก. เพลงน้อย, เพลงบอก

ข. เพลงเรือ , เพลงพวงมาลัย

ค. เพลงรองเง็ง, เพลงอีแซว

ง. ลำตัด , เพลงภูไท

25. เพลงพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันเรื่องใด

ก. สำเนียงภาษา

ข. เนื้อร้องของเพลง

ค. การแต่งกาย

ง. ถูกทุกข้อ

26. เพลงเรือนิยมแสดงในฤดู

ก. ฤดูน้ำหลาก

ข. ฤดูน้ำลด

ค. ฤดูหนาว

ง. ฤดูร้อน

27. ใครเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงเพลงพื้นเมือง

ก. สมหวัง มีนา

ข. บุญช่วย

ค. หวังเต๊ะ

ง. หวังดี มีนา

28. การแต่งกายของผู้แสดงเพลงพื้นเมืองส่วนใหญ่จะแต่งแบบใด

ก. แต่งตามสภาพท้องถิ่น

ข. แต่งตามสบาย

ค. แต่งแบบไหนก็ได้

ง. แต่งชุดไทย

29. การแสดงเพลงพื้นเมืองเพลงใดที่ผู้แสดงต้องถืออุปกรณ์ไว้ในมือ

ก. เพลงฉ่อย

ข. เพลงอีแซว

ค. ลำตัด

ง. เพลงเกี่ยวข้าว

30. เพลงพื้นเมืองภาคกลางมักแสดงในจังหวัดใด

ก. อุทัย นครสวรรค์ สุพรรณบุรี

ข. อุทัย สิงห์บุรี อ่างทอง

ค. กาญจนบุรี เพชรบุรี นครปฐม

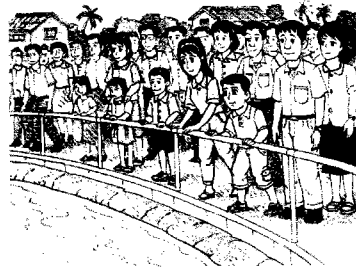
ง. ชัยนาท สุพรรณบุรี ราชบุรี

ภาคผนวก ค

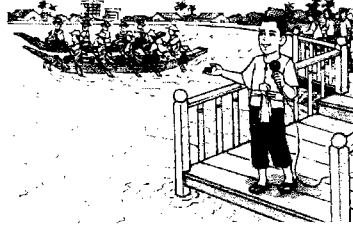
หนังสือเรียนเล่มเด็กเชิงวรรณกรรมชุดเพลงพื้นเมือง

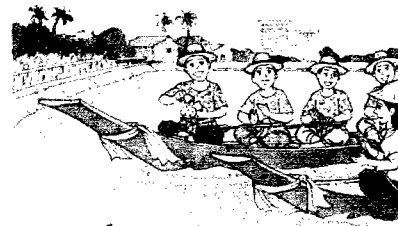
ในงานมีคนมาเดินซื้อสินค้าจากภูมิภาคนั้นๆอีก นอกจากนั้นยังมี
การแสดงของแต่ละภาค ผู้สนใจการละเล่นก็คว้านักจะดูแข่งขันทูล
ผู้ชม : ข้าว่า พ่อ แม่ และน้องต๋องหาไปไหนก็ไม่รู้ โอ้อ แล้วจะหาที่ไหน
ใหม่นี่

ผู้ชมเดินไปจนถึงวันสะระนำเสียงประกาศ
อันดีคือรับฟังเพลงแม่เพลงจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ท่านผู้ชมตั้งใจว่าเพลงแม่เพลงชื่อใครจึงปิดคนเข้าไปดู

พิธีกร : คอไปนี่เป็นการละเล่นพื้นบ้านของไทย แถบภาคกลาง
คือเพลงเรือ มักนิยมเล่นกัน ที่จังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี อุดรธานี ชัยนาท
ลพบุรี และสุพรรณบุรี จะเล่นในฤดูน้ำหลาก ช่วงเทศกาลทอดกฐิน
ทอดผ้าป่า เราเลือกคนร้องนำคำสทญี่ว่าแม่เพลง คำขอชาวพ่อเพลง
ขอเชิญชมได้แล้วครับ

เอ็ง เออ เอ็ง เอง	เล่นเพลงเรือชาวน้ำ
ว่าเพลงชาวเหนือ	ว่าได้
คนละคำสองคำ	มากเหนือป่นกัน
ท่านองเพลงเรือ	ฝึกให้
อุดรสุพรรณ	

ต่างวงศ์ร้อง	เป็นท่านต่าง ๆ
ว่ากันไปหลายอย่าง	ฟังได้
เม้นคิดไปกว้าง	เม้นพลั้งไปนิต
อ้อคิดเตือนว่าเพื่อนคิด	เกินไป

ท่านจอมคณา	โดยอริราช
อภัยด้วยเห็น	เราก็เป็นคนไทย
จงโปรดให้ถือ	เม็คเอช
เชื้อบ เชื้อบ นอ ระ นอช ระ นอระนอ ชัดเข้าไว้	

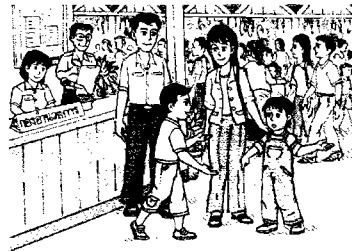

ขณะที่เดินเพลิดเพลินกับการดูการละเล่นเพลงเรืออยู่นั้นก็ได้ยินเสียงประกาศ เห็นชาววิชัย เกิดดี ขอให้ไปพบพ่อแม่ที่กองอำนวยการชั่วคราว ผู้รีบเข้าไปถามแม่แล้วที่รู้ว่า กองอำนวยการไปทางไหน จากนั้นเขาก็รีบวิ่งไปทันที

๑๐

ผู้: ผมขอโทษพ่อกับแม่ด้วยครับ ที่ทำให้เป็นห่วงจนมัวแต่ดูเขาและสักร้านคงอยู่ คราวนี้ผมจะจำเมื่อพ่อไว้ตลอดจะได้ไม่หลงและครับ พ่อ: ไม่เป็นไรลูก แต่อย่าหลงบ่ออีกแล้วกัน เคียวแม่เขาจะร้องไห้ จมูกไม่พัง พ่อพูดพร้อมกับหัวเราะ

ผู้: ที่คุ้มหาอะไรไปไหนมา พ่อกับแม่พาเดินมาขึ้นคอคอดตรงนี้ตั้งนาน ผมไม่ได้ ดูการแสดงเพลงเรือเลย พ่อ: ที่เจอโทษนะเคียว แต่ไม่เป็นไร เคียวที่จะเอาให้ฟังกันแล้วกัน เพราะปั้งอยู่ที่นี่ไปกับการแสดงเพลงเรือพอดี

๑๒

แม่: เพราะว่าเรากลับบ้านกันได้แล้วลูก เพราะแม่ต้องไปเวรซื้อข้าวที่ตลาด ขึ้นรถอาตวาคงต้องกินนมแม่แทนข้าวจนจะบอกให้ พ่อ: เหน้! เคียวยังไม่อยากกลับเลย แต่เคียวก็ไม่ชอบกินนมแม่ เพราะว่าร้องอยู่กับข้าวของแม่ไม่ได้ แม่: บังคกงจะกลับหรือยังละ ผู้: ครับ

ภาคผนวก

การแต่งกาย

หญิง สวมจอบ สวมเสื้อแขนกระบอก หมวกใบเฉียง นุ่งโจงกระเบน ชาย สวมหมวกสาน สวมเสื้อคอกลม แขนสั้น นุ่งโจงกระเบน เครื่องประดับขี้ผึ้ง ไม้เท้า และกรวย

อุปกรณ์การแสดงเรือ ไม้เท้า เรือพายไม้ หรือ เรือมาด แบ่งเป็นเรือฝ่ายหญิงและเรือฝ่ายชาย

ประวัติผู้แต่ง

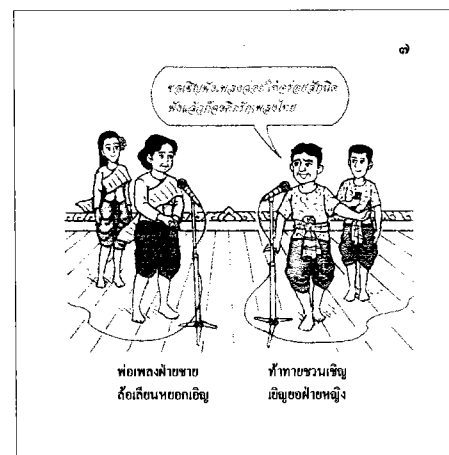
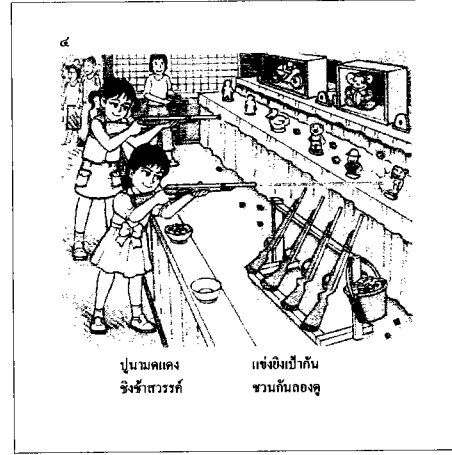
ชื่อ นางสาวกรรณิกา ศรีประยูร
เกิด ๑๔ กันยายน ๒๕๐๔

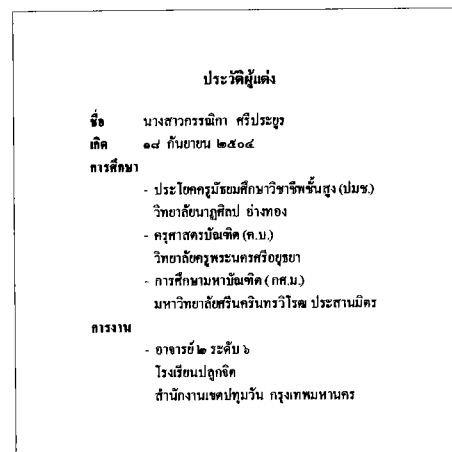
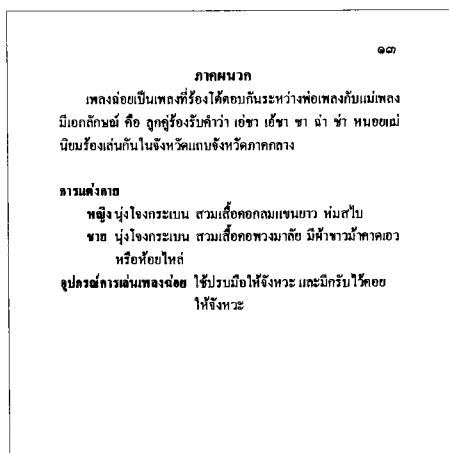
การศึกษา

- ประโยชน์มัธยมศึกษาชั้นสูง (ป.มช.)
- วิทยาลัยนาฏศิลป์ ปทุมธานี
- คุรุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.)
- วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
- การศึกษามหาบัณฑิต (กศม.)
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การทำงาน

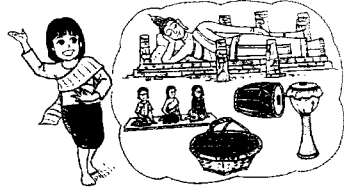
- อาจารย์ ๒ ระดับ ๖
- โรงเรียนปทุมธานี
- สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรี-นาฏศิลป์)

ชุดเพลงพื้นเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

ของฝากจากอ่างทอง

ลำดับที่ ๑

กรรณิกา ศรีประจักษ์ เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

โครงสร้างการเขียน

ความคิดรวบยอด เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงพื้นเมืองภาคกลางนิยมเล่นใน
จังหวัดอ่างทอง สุพรรณบุรี สิงห์บุรี

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกประวัติเพลงกล่อมเด็กได้
๒. นักเรียนบอกลักษณะเพลงกล่อมเด็กได้
๓. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงเพลงกล่อมเด็กได้

อรรถาธิบาย : เนื้อหาจากประสบการณ์

๑. นำเข้าเรื่อง คุณครูให้นักเรียนไปถามแม่บ้าน
๒. ลำดับเหตุการณ์ นึกหน้าออกให้เพื่อน ๆ เล่นเพลงกล่อมเด็กให้ครูใหญ่
มาพบจึงได้แสดงในงานเปิดห้องสมุดของโรงเรียน
๓. ลำดับเหตุการณ์ ครูให้นักเรียนมาช่วยกันดูในฐานะนักเรียนเข้าใหม่
และให้เพื่อน ๆ เล่นเพลงกล่อมเด็กให้ครูใหญ่มาพบจึงได้จัดการแสดง
ในงานเปิดห้องสมุด
๔. สรุป นึกหน้าออกช่วยคิดเพื่อน ๆ เล่นเพลงกล่อมเด็ก
๕. แสดงความรู้ นึกนักเรียนที่ได้ฝึกหัดร้องเพลงกล่อมเด็กให้เพื่อน ๆ
ในงานโรงเรียน

คำนำ

การเรียนการสอนเพลงพื้นเมืองมีคุณค่าผู้เรียนซาบซึ้งใจ
ซาบซึ้งใจในความงามในการเรียนและส่วนใหญ่มักจะมีความซาบซึ้งใจ
การปฏิบัติตนเป็นเหตุเป็นผลเป็นเพราะ ซาบซึ้งใจในการเรียนการสอนที่จะเป็น
แรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความซาบซึ้งใจในแนวทางหนึ่งที่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียน
เกิดความซาบซึ้ง และเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การให้สื่อที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้
ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เรารู้จักกันดี คือ การสร้าง การสร้าง
หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองนี้ จึงสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นสื่อ
สื่อในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เรารู้จัก
กันดี คือ การสร้าง การสร้าง การสร้าง การสร้าง การสร้าง การสร้าง การสร้าง การสร้าง
การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ
ถึงระดับความเข้าใจ ของวัฒนธรรมในแง่ของศิลปะ ที่มีคุณค่าทางวิชาการ
อนุรักษนิยม และเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีของชาติ

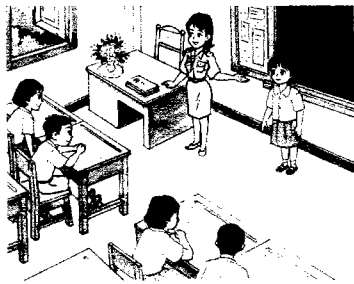
ผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณ รศ.ทพ. ดนัย ที่คิดค้นสร้าง
สื่อวรรณกรรมเล่มเล็กขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางพัฒนา การเรียนการสอน และ
ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ทพ. ณัฐพร ที่ได้กรุณาแนะนำ และให้ความ
ช่วยเหลือในการสร้างหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

กรรณิกา ศรีประจักษ์
สิงหาคม ๒๕๔๑

ข้อเสนอแนะในการใช้

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสำหรับครู

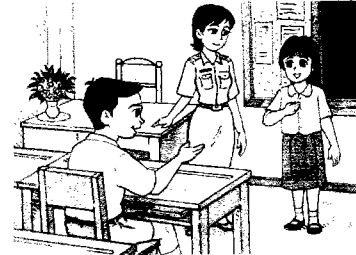
๑. ผู้สอนจะได้อ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มนี้
ทบทวนการสอนด้วยหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มนี้
๒. ครูนำเข้าสู่บทเรียน
๓. นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
อภิปราย สนทนา เมื่อเสร็จที่อ่าน และแสดงบทบาทสมมติ
๔. นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตนเอง และเสนอผลงาน
โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
๕. นักเรียนมีกิจกรรมพื้นเมือง แล้วเสนอผลงาน
และปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเอง
๖. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มนี้คือภาคของวิธีการสอน
จึงจะต้องใช้สื่อ และดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง
๗. ใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเล่มนี้แทนใบ และใช้สื่ออื่น ๆ
เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้ความเหมาะสม

ในห้องเรียนชั้น ป.๔/๑

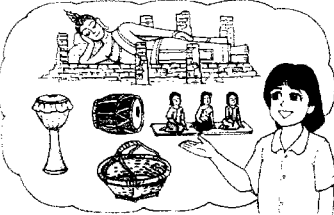
ครูอาภา : วันนี้เรามีเพื่อนใหม่มาแนะนำตัวให้เพื่อนๆ รู้จักกันนะคะ

๒

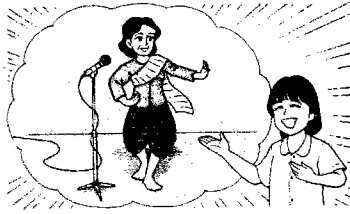
นิศพนธ์ : ดิฉันชื่อเด็กหญิงสุภา แก้วสุข อ้ายมาจากโรงเรียนวัดสำโรง
อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง ชื่อเล่น นิคหน้อยค่ะ
ป้าอา : แล้วจังหวัดอ่างทองมีอะไรน่าสนใจ น่าเที่ยวบ้างละ

๓

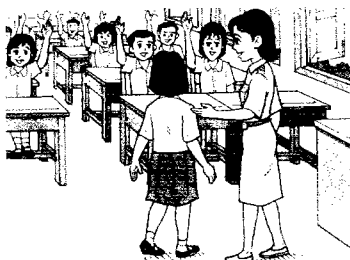
นิลพจน์ : มีวัดขุนอินทประมูลที่มีพระนอนองค์ใหญ่ที่สุดในโลก
มีหมู่บ้านทำเครื่องจักสาน ทำตุ๊กตาขาววัง และทำของดีวอนะ
นิลพจน์ชอบอย่างต่งเต๋แล้ว
รัตน : ที่อ่างทองมีคือปวัฒนธรรมหรือการแสดงอะไรที่เด่นๆ
บ้างไหม รัตนถามด้วยความสนใจ

๔

นิลพจน์หันพร้อมไปกับตอบด้วยความภูมิใจ อย่างทองเป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง จึงมีศิลปวัฒนธรรมเหมือนจังหวัดอื่น เช่น เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย แต่ที่ฉันชอบมากที่สุดคือเพลงอีแซว เพราะอาต่านเป็นแม่เพลงอีแซวกะ
จิ๋ว : แล้วมีเพลงอีแซวหรือเปล่า ทุกคนในห้องหัวเราะ

๕

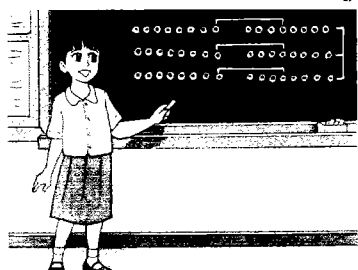
เพลงอีแซวเป็นชื่อเพลงพื้นเมืองนะ ใครอยากรู้เรื่องเพลงอีแซวบ้าง
ครูวาสนาอธิบายพร้อมกับถามความคิดเห็นของนักเรียน ทุกคนยกมือ
แสดงความอยากรู้ ครูวาสนาจึงให้นิลพจน์เล่าให้เพื่อนฟัง

๖

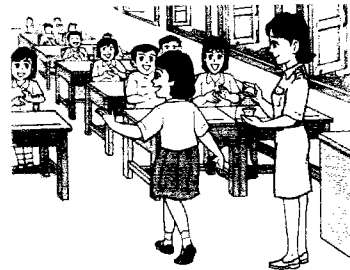
นิลพจน์เล่าวิธีการเล่นเพลงอีแซวให้เพื่อนฟัง เพลงอีแซวมี
ผู้เล่น ๒ ฝ่าย ฝ่ายชายและฝ่ายสาว คนร้องนำฝ่ายหญิงเรียกว่า แม่เพลง
คนร้องนำฝ่ายชายเรียกว่า พ่อเพลง ทั้งสองฝ่ายจะร้องเพลง ได้ตอบกัน

๗

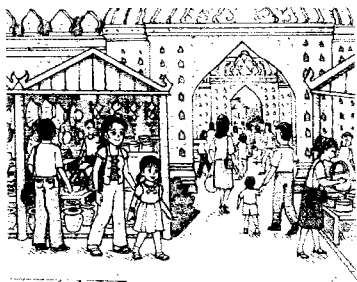
คำกลอนที่ร้องในแต่ละวรรคจะมี ๘-๑๐ คำ และในแต่ละวรรคจะมี
สัมผัสอักษรไพเราะน่าฟังมาก

๘

นิลพจน์ขอให้เพื่อนๆ สักหัดเล่นเพลงอีแซว โดยนิลพจน์ร้องนำ
แล้วให้เพื่อนๆ ในห้องร้องตาม

ที่วังมราชณ์คฤหิ บรวิณรอบรวิมัยร้านค้าขายของหัตถกรรม
พื้นบ้านมากมาย แม่กับมะลิเดินเที่ยวอย่างเพลิดเพลิน

มีผู้มากมายมาชมละเล่นของชาชนพลัดหลงกับแม่มะลิใจมาก
ไม่รู้จะทำอย่างไรจึงยื่นร้องไห้ นริ : หมูเป็นอะไรทำไมร้องไห้หรือว่า
หลงกับแม่ ไม่เป็นไรคือแม่มาดู นริก็กับตุ๊กตาช่วยกันปลอบโยน

แม่ : มะลิหาอะไรไปไหนแม่เดินตามหาจนทั่ว
นริ : ฉันเห็นเขาเดินร้องไห้อยู่ข้างมาตุ
แม่ : อ้าวนริ! นริถูกที่อะไรเขาเดินมาคิดทำคืนสองของอยู่ข้างมาตุอีกที่
ไม่รู้ถูกหาอะไรไปไหน ขวัญเฮ้ย ขวัญมา ไม่เป็นไรลูก แม่มาแล้ว
เลี้ยงแม่ปลอบมะลิ

แม่ของมะลิกับนริเป็นเพื่อนรักกันตั้งแต่สมัยตอน ทั้งคู่ดีใจมาก
ที่ได้มาพบกันโดยบังเอิญ
ตุ๊กตา : แม่เจ้าพาป้ากับมะลิไปดูเขาเล่นเพลงระบำชาวไร่ที่
หน้าวังคิดว่า ตุ๊กตาชวนแม่กับป้า
นริ : มะลิไปทางไหนคิดว่า นริจะพาไปดูเขาเล่นเพลงระบำชาวไร่
เป็นการปลอบขวัญมะลิ

มะลิ : เพลงระบำชาวไร่เป็นอย่างไรคะ นริ : อ้อ! เป็นการแสดง
ที่ชาวบ้านมาเล่นเล่นกันในงานบวชมาศ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่าหรือ
ครูบะชกานต์ดี ตุ๊กตา : มีเล่นที่ลพบุรีกับสระบุรีเท่านั้นนะ

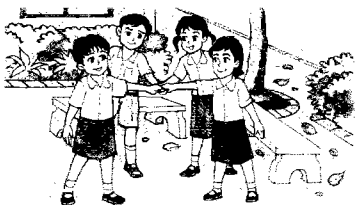
พี่ระบำทางไทแล้วละ ระบำของชาวไร่
แล้วระบำของนา พงษ์เฮ้ยเฮ้ยเฮ้ยมาไม่ไกลไม่ไกล
แล้วระบำของไร่แล้วละ พงษ์เฮ้ยเฮ้ยเฮ้ยในดงเฮ้ย
ดงเฮ้ย เฮ้ย เฮ้ยเฮ้ยเฮ้ย พงษ์เฮ้ยเฮ้ยในดงเฮ้ย

ตุ๊กตา : มันโง่เขลาเริ่มแสดงแล้ว ตุ๊กตาบอกเสียงดัง

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔)

ชุดเพลงพื้นเมือง
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

พลังกลุ่ม

ลำดับที่ ๕

กรรณิกา ศรีประยูร เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

โครงสร้างการสอน

ความคิดรวบยอด เพลงพวงมาลัยเป็นเพลงพื้นเมืองที่อยู่ในท้องถิ่นภาคกลาง นิยมเล่นในเทศกาลตรุษ สงกรานต์

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกประวัติเพลงพวงมาลัยได้

๒. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงได้

๓. นักเรียนสามารถร้องเพลงพวงมาลัยได้

รวบรัดทักษะ : เนื้อเรื่องจากประสบการณ์

๑. นำชิ้นเรื่อง กลุ่มของมะลิประชันแข่งกันทำ

๒. ลำดับเหตุการณ์ กลุ่มนักเรียนแสดงเดินท่วงไปแสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา

๓. อนาคตการผลิ เนื้อแบ่งหน้าที่ในการแสดงแล้วทุกคนคิดท่วงไปแสดงที่จังหวัดสงขลา พอถึงเวลาแสดงเพื่อนในกลุ่มไปอวดจึงฉัญได้เพื่อนที่อยู่จังหวัดสงขลาช่วยแสดง

๔. สรุป ทุกคนแสดงได้ดีได้รับคำชมเชย

๕. ผลการเรียนรู้ นักเรียนมีความรับผิดชอบ และมีความรักที่ดี จนได้รับคำชมเชย

คำนำ

การเรียนการสอนเพลงพื้นเมืองมักจะมีปัญหาผู้เรียนขาดความสนใจ ขาดความเข้าใจในการเรียนและส่วนใหญ่ก็คิดเพียงว่า การเรียนนี้เพียงการปฏิบัติเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ขาดสื่อการเรียนการสอนที่จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและแนวทางการหนึ่งที่เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และสื่อการเรียนที่ได้ก็คือ การใช้สื่อที่พิมพ์ลายหรือผู้ควบคุมผู้พิมพ์ลายการเรียนใช้ที่สะดวก สบาย และได้ทรงไว้จน การสร้างหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองนี้ จึงสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการเรียนการสอน ในกลุ่มโรงเรียนที่สนใจและนักควบคุมผู้พิมพ์ลายการเรียนใช้ ด้วยเห็นว่าเพลงพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่น่าภาคภูมิใจ การเรียนรู้ด้วยวิธีเช่นนี้ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตน ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์และพัฒนา และเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

ผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณ ราชบัณฑิตยสถาน ที่สนับสนุนการสร้างสื่อวรรณกรรมเล่มเล็กขึ้น เพื่อให้เป็นแบบอย่างพัฒนา การเรียนการสอน และขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ศบ. มีชัยนามกุล ที่ได้กรุณาแนะนำ และให้ความช่วยเหลือในการสร้างหนังสือเล่มนี้จนเสร็จด้วยดีวันที่ 15 มิ.ย. ๒๕๕๓

กรรณิกา ศรีประยูร
สิงหาคม ๒๕๕๓

ข้อเสนอแนะในการใช้

หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมสำหรับครู

๑. ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนการสอนภายใต้ทฤษฎีการสอนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมดังนี้

ขั้นที่ ๑ ครูนำเข้าสู่บทเรียน

ขั้นที่ ๒ นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม

ขั้นที่ ๓ อภิปรายสนทนา เนื้อเรื่องที่อ่าน และแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นที่ ๔ นักเรียนเขียนเรื่องความประทับใจของตนเอง และเสนอผลงาน

โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย

ขั้นที่ ๕ นักเรียนฝึกร้องเพลงพื้นเมือง แล้วเสนอผลงาน

และปฏิบัติกิจกรรมที่ตนเอง

๒. หนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นสื่อกลางของวิธีการสอน

ซึ่งจะต้องใช้สื่อ และดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง

๓. ใช้สื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเป็นแกนนำ และใช้สื่ออื่น ๆ

สนับสนุนสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้มีความเหมาะสม

ป่าวันหนึ่ง

มะลิ : ได้ค้นพู่ท้าวขึ้นยืนแถวคิจะนะ

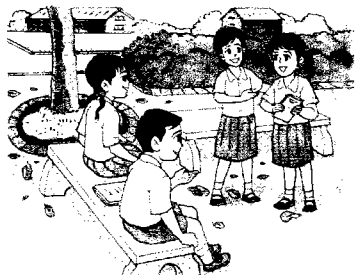
ดูใจ : แล้วงานที่เราจะไปแสดงพวงมาลัย เราจะทำอย่างไร

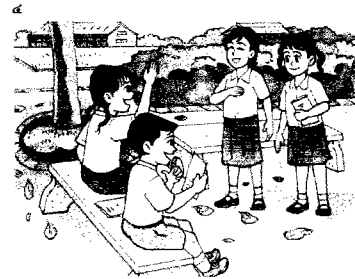
มดแดง : อีกไม่กี่วันเราก็จะเดินทางไปสงขลาแล้วฉันจะรามาแบ่ง

หน้าที่ที่เรากำลังทำในวัน ไปขอพบพี่วัฒนธรรมกันดีกว่า มดแดงพูด

พร้อมกับยื่นและขอให้ดูไว้เป็นประธานในการประชุม

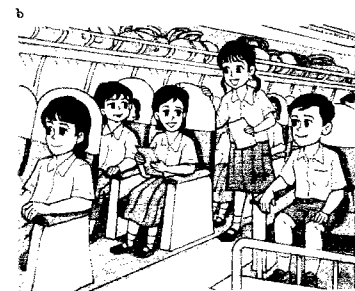
๓
นงลิ ค่อม นมแดง แกะดูไร ได้ร่วมกันประชุมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ
เราให้หมัดแดงเป็นคนจัดท่ารถ และกำหนดยุทธการแสดงก็แล้วกันนะ
ดูไรบอกกับเพื่อน ๆ ทุกคนเห็นด้วยกับดูไร

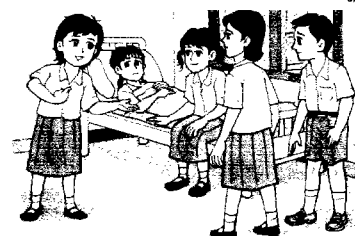
๔
ดูไร : ส่วนผมจะเป็นคนทำตุ๊กตารวมจากตุ๊กตาในงานวันรอสวนจะตกแต่ง
ให้สวยงามละ ค่อมซึ่งมีฝีมือทางด้านศิลปะเสนอตัว ส่วนฉันจะเป็น
คนออกไปรณรงค์ดูไรบอกกับเพื่อน แล้วใครจะเป็นคนหาวัสดุ
มะลิยกมือแล้วถามขึ้น

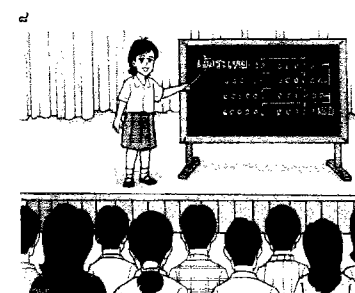
๕
นมแดง : ฉันไม่หะลิกับค่อมดูไรละ เป็นผู้ดำเนินการแสดงส่วนพวกเราก็
ช่วยเป็นลูกดูดีไหม ทุกคนก็เห็นด้วย

๖
วันต่อมาทุกคนเดินทางไปโรงเรียนไปจังหวัดสงขลา
เมื่อถึงศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดทุกคนตื่นตื่น ที่จะได้มีส่วนร่วมเผยแพร่
วัฒนธรรมเพลงพื้นเมืองของภาคกลางให้ชาวใต้ได้รู้จัก

๗
เช้าวันแสดง ทุกคนหมดหวังเมื่อมะลิกับค่อมพาทั้งนั้น ไม่สามารถ
แสดงได้
มรดก : ตัวละครมีอะไรให้ช่วยไหม นมแดงเป็นเด็กขี้อายที่มีน้ำใจมาช่วย
แสดงตั้งแต่แรก เมื่อรู้ว่าจะมีปัญหามรดกก็เสนอตัวช่วยแสดงแทน
มรดก : ฉันเคยหัดร้องมาบ้างคิดว่าคงทำได้

๘
ดูไร : ตัวละครวันนี้เราผู้ใช้เพลงพวงมาลัยกับมะลิ เพลงพวงมาลัย
จะมีความยาวประมาณ ๖ บรรทัด แต่จะวรรคจะมี ๕-๘ คำค่ะ คงไม่
จะเป็นการหาใจเพลงพวงมาลัยค่ะ

เอื้อระเหตอเข้าไป
ทราบว่ามีเด็กที่เพชรบุรี
เพื่อเตือนสติของละครทาง
คำปฏิญาณและคุณสงครานต์
เจ้าชอมะกอกเจ้าดอกจำปา

เพลงพวงมาลัยหรือเชอเจ้า
การละเล่นชักในกองดา
บุชองที่พระศาสนา
หรือครวมีงานในที่องนา
ร้องเล่นกับมานาน เอ

๑๐

เอื้อระเหตออดต้น
เล่นในหรือหรือเล่นบนบก
ร้องหรือกับหรือที่ละคน
จงเล่าละลอกออกไป

วิธีเล่นเจ้าพ้องอะไร
ฉันไม่จำออกเข้าใจ
ขอพ้องหมั่นแกล้งใจ
ให้แจ้งใจหมั่นเออ

เอื้อระเหตออดท้าว
เล่นบนบกหรือเป็นวงรี
คนไหนร้องก็ร้องออกไร
ฝ่าอุกคู่มืออยู่ที่คน

มีพวกหนุ่มสาวข้างละหลายคน
ยืนอยู่กันที่ในคองคินวน
ไร่ร้างมีพืชผักเลื้อยกัน
คองรับจนถึบมาขึ้น เอ

๑๒

เอื้อระเหตออดระดับ
ร้องวรรคต้นก็รับหรือร้อง
แล้วรับวรรคสุดนะเออหรือซึ่ง
แค่คนร้องไม่จนกระชั้น
เจ้าชอมะมาพวงมาไฟ

ถูกคู่รับอย่างไร
ใจความถูกต้องตรงกันไป
จะทวนก็ครั้งก็ทวนได้
ถูกคู่ต้องรับทุกวรรคไป
ขอจงแจ้งใจเออ

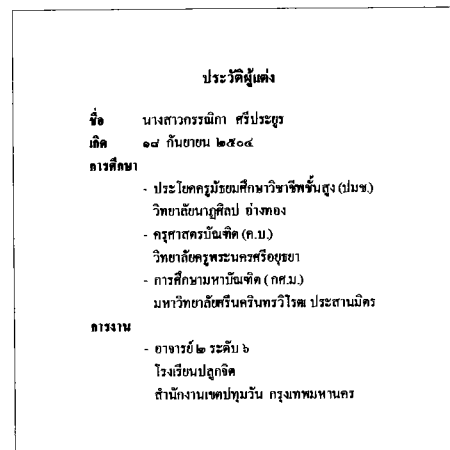
หลังจากที่การแสดงจบลงทุกคนปรบมือเสียงดัง
ปูโร : วันนี้พวกเราต้องขอขอบคุณมากที่ร่วมแสดงเพลงพวงมาลัย
กับพวกเรา มันแสดงว่าเพลงพื้นเมืองสามารถแสดงได้ทุกภาค ไม่ว่า
จะอยู่ภาคใด

๑๔

กระหม่อมขอชมเชย ผู้แสดงทุกคนที่ร่วมกันแบ่งหน้าที่ที่ความรับผิดชอบ
ของกลุ่มได้ดี และทำให้พวกเราได้รับรู้เพลง พวงมาลัยซึ่งเป็นเพลง
พื้นเมืองที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน หัวหน้าศูนย์วัฒนธรรมถาวรจน
ทุกคนปรบมือให้เสียงดัง

หนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรม
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย (ดนตรี-นาฏศิลป์) **ชุดเพลงพื้นเมือง**
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

รู้จักคนดัง

กรรณิกา ศรีประยูร เรื่อง
รุ่งโรจน์ แสงพันธ์ ภาพ

ลำดับที่ ๑

โครงการเรียน
ความดีศรีเมือง ลำดับเป็นการละเล่นประเภทเพลงพื้นเมืองที่นิยมเล่นกันในภาคกลาง

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกประวัติความเป็นมาของลำตัดได้
๒. นักเรียนอธิบายวิธีการแสดงลำตัดได้
๓. นักเรียนบอกลักษณะการแสดงได้

บรรณานุกรม : เนื้อหาจากประสบการณ์

๑. นาคะเรื่อง ดาฮในห้องประชุมของโรงเรียน
๒. ลำตัดทูลเกล้าฯ ครูใหญ่เชิญนาหวัด นิมา นาคะเรื่องและแสดงลำตัดให้นักเรียนดู
๓. แผ่นทูลเกล้าฯ นาหวัด นิมา นาคะ เรื่องแสดงลำตัดให้นักเรียนดู และสอนให้นักเรียนแสดงลำตัด
๔. ฐาน ปักเรียนกลุ่มหนึ่งออกมาแสดงลำตัด ให้เพื่อนๆ ได้ชม
๕. แสดงความรู้ คือ ปักเรียนรวมทุกคนเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ทุกคนควรช่วยกันอนุรักษ์และเผยแพร่

คำนำ

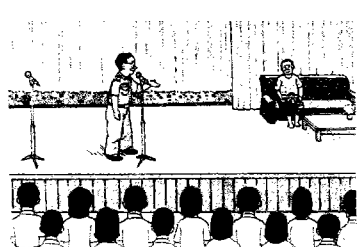
การเรียนการสอนเพลงพื้นเมืองมีประโยชน์แก่ผู้เรียนจากความรู้ ความเข้าใจในการเรียนและส่วนใหญ่มักคิดว่า การเรียนนั้นต้อง การปฏิบัติเท่านั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ ขาดสื่อการเรียนการสอนที่จะเป็น แรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและแนวทางการเรียนการสอนให้ผู้เรียน มีความสนใจ และหลักการเรียนรู้อย่างดีคือ การให้สื่อที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ ตามทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้ที่ รศ.พริ้ง คันทอง ได้สร้างเสริม การสร้าง หนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรม ชุดเพลงพื้นเมืองนี้ จึงสร้างขึ้นเพื่อเป็นสื่อ กลไกในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรมที่ช่วย การเรียนรู้ ด้วยเห็นว่าเพลงพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่บ่งบอกให้ทราบ ถึงประวัติความเป็นมา ของวัฒนธรรมในสังคมท้องถิ่น ที่มีคุณค่าควรแก่การ อนุรักษ์และเผยแพร่ และเป็นการสืบสานวัฒนธรรมอันดีไว้หนึ่ง

ผู้จัดทำกร บขบพรคุณ รศ.พริ้ง คันทอง ที่คิดค้นสร้าง สื่อวรรณกรรมเล่มเล็กขึ้น เพื่อให้เป็นแนวทางการพัฒนา การเรียนการสอน และ ขอบการขออนุญาต ผศ.สนั่น มีจันทนาก ที่ได้ทุนฉบับนี้ และให้ความ ช่วยเหลือในการสร้างหนังสือเล่มเล็กนี้ ขอบใจด้วยดี ไว้ ณ โอกาสนี้

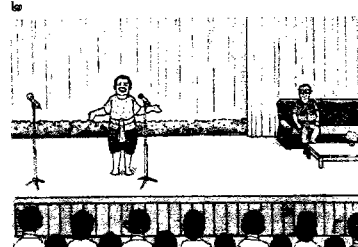
กรรณิกา ศรีประยูร
สิงหาคม ๒๕๕๓

ข้อเสนอแนะในการใช้
หนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรมลำตัด

๑. ผู้สอนต้องใช้วิธีสอนตามแผนการสอน ซึ่งมีขั้นตอนการสอนภายใต้ ทฤษฎีการสอนด้วยสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรมวรรณคดีนี้
- ขั้นที่ ๑ ครูนำเข้าสู่บทเรียน
- ขั้นที่ ๒ นักเรียนแบ่งกลุ่มอ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรมวรรณคดี
- ขั้นที่ ๓ นักเรียนอ่านบทนาฏกรรม เรื่องที่อ่าน และแสดงบทบาทสมมติ
- ขั้นที่ ๔ นักเรียนเขียนเรื่องตามความคิดของตน และแสดงผลงาน
- โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย
- ขั้นที่ ๕ นักเรียนฝึกซ้อมเพลงพื้นเมือง แล้วเสนอผลงาน และปฏิบัติกิจกรรมท้ายเล่ม
๒. หนังสือเรียนเล่มเล็กกิจกรรมเป็นสื่อกลางในการจัดการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครู และดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้อง
๓. ใช้หนังสือเล่มเล็กกิจกรรมวรรณคดีเป็นแนวทาง และใช้สื่ออื่น ๆ เข้ามาเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ได้มีความเหมาะสม

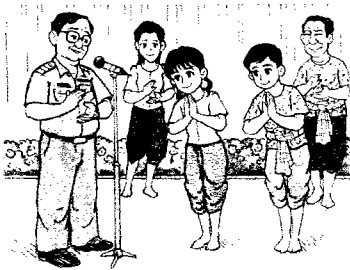

๓ ห้องประชุมโรงเรียนแห่งหนึ่ง
กระผมและนักเรียนทุกคนยินดีรับพิธีเปิดแห่งชาติ สาขา ศิลปการแสดง คุณนาหวัด นิมา นาคะเรื่องและคุณครูใหญ่ ทุกคน เลี้ยงดูใหญ่ และนำของพร้อมทั้งเสียงดนตรีดังขึ้นห้องประชุมของโรงเรียน

คุณครูใหญ่ - สวัสดีครับ คุณครูใหญ่ คณะครูและคุณครู นักเรียน ทุกคน ผมดีใจที่ได้มีโอกาสมาจัดการแสดงลำตัด ซึ่งเป็นสื่อป การแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคกลางประเภทหนึ่ง

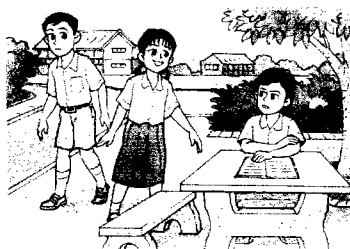

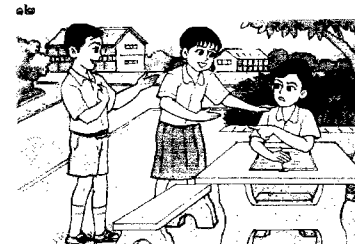
ครูใหญ่อำนาจชวนนักเรียนที่แสดงความสามารถ ในการแสดง
ลำตัดให้กับเพื่อนๆ ได้ชม มะลิ และค่อม ต่างก็ภูมิใจที่มีส่วนในการ
สืบสานวัฒนธรรมด้านเพลงพื้นเมือง

ครูใหญ่อนุญาตให้ระลึกให้กับ ลุงหวังดี พร้อมกับกล่าวว่า
คนในฐานะตัวแทนของคณะครูและนักเรียนทุกคนหวังจะได้รับ
ความกรุณาจากท่านในการเผยแพร่ความรู้ให้กับพวกเรา ในโอกาส
ต่อไปอีก ขอขอบคุณมากครับ

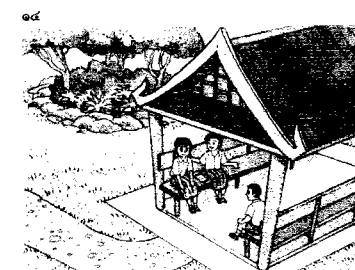
วันต่อมา รดา นั่งอ่านหนังสืออยู่ใต้ต้นไม้
มะลิ : พี่อะไรจ๊ะ รดา
รดา : เราดูหนังสือเตรียมสอบจ๊ะ เราไม่มีความสามารถพิเศษ
เหมือนพวกเธอที่เข้าเรียน ใจไม่คงตอบ

พี่ : ใครว่าเราไม่เก่งก็สอบเหมือนกัน
รดา : ยาว... ทำไมล่ะเธอ ได้โควต้าเรียนที่มีความสามารถพิเศษ
ด้านนาฏศิลป์แล้วทำไมเธอจึงจะมาสอบอีกละ รดาถามอย่างแปลกใจ
มะลิ : เราไม่อยากให้เพื่อนๆ ว่าเราเข้าเรียน ใจใช้โควต้า จ้า
คุณเราไปอ่านหนังสือดีกว่า มะลิตั้งหันเดินจากไป

รดาเดินตามค่อมกับมะลิไป
รดา : อะไรกัน พวกเขอน่าจะภูมิใจนะที่มีความสามารถในด้านนี้
เธอรู้ไหมการจะร้องเพลงพื้นเมืองได้นั้น ไม่ได้เรื่องง่ายจางานนอกจาก
การขยันฝึกฝนแล้ว ยังต้องมีพรสวรรค์ด้วย จึงจะแสดงให้ทีพวกเขอนับ
ว่าเป็นผู้มีความสามารถแล้วทำไมไม่ภูมิใจในความสามารถนี้ล่ะ

มะลิ : เราก็ดีใจที่เรามีความสามารถที่เพื่อน ๆ หลายคนทำไม่ได้
รดา : ถ้าเป็นรดาเราจะเป็นใจที่สุด เราซึ่งเสียโอกาสที่ไม่ได้ฝึกหัด
ตั้งแต่แรก อีกทั้งยังนะถ้าพวกเธอไม่ไปสอบ พวกเขามีกะจะเข้า
นี่เองไปอีกด้วย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นางสาวกรรณิกา ศรีประยูร
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2504
ที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 65 หมู่ 6 ตำบลไผ่จำศีล อำเภวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง 14110
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนปลุกจิต สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
ประวัติการศึกษา	- พ.ศ. 2527 นาฏศิลป์ชั้นสูง (ปมช.) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ อ่างทอง - พ.ศ. 2529 ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) จากวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา - พ.ศ. 2543 การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร